STRATEGIA ROZWOJU GMINY NOWE OSTROWY

NA LATA 2027-2037

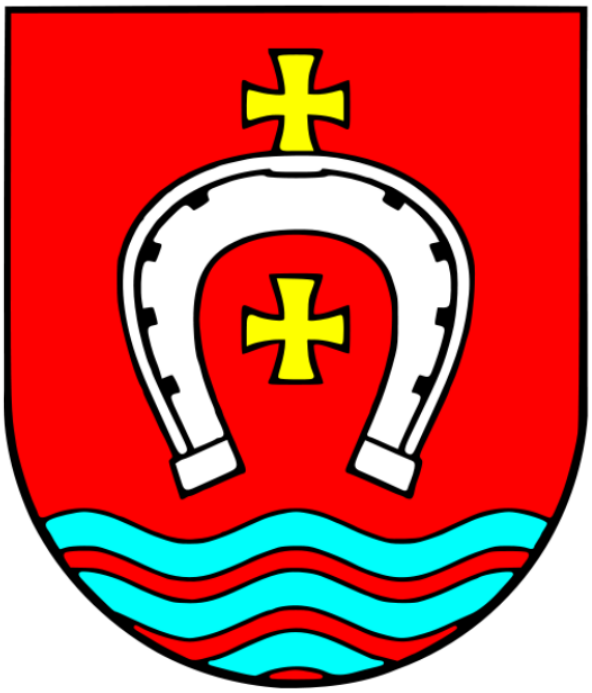

Opracowanie

Urząd Gminy Nowe Ostrowy

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości, przy wsparciu specjalistów:

- Joanna Michałowska – kierownik zespołu,
- Natalia Szarzyńska, Starsza Specjalistka ds. Strategii i Rozwoju Lokalnego – koordynator projektu,
- Dominik Heydrych – Specjalista ds. Strategii i Rozwoju Lokalnego.

Wielkopolska Akademia Nauki i Rozwoju

KRAJOWY INSTYTUT JAKOŚCI

Strategię Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 opracowano w oparciu o materiały źródłowe Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2024 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 4

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY NOWE OSTROWY..... 7

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej 8

2. Wnioski z diagnozy sytuacji klimatyczno-środowiskowej.....11

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej 14

4. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej 18

5.Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej.....29

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY NOWE OSTROWY 35

1.Misja i wizja 36

2.Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.....37

3.Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Nowe Ostrowy oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie 58

4.Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań 73

5.System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych 77

6.Ramy finansowe i źródła finansowania 79

ZAŁĄCZNIKI 82

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2037 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie, środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastrukturalne czy środki finansowe. Stanowi również formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Nowe Ostrowy, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania. Dzięki temu dokument ten będzie zawierał wytyczne i punkt odniesienia dla wszelkich inicjatyw i działań podejmowanych na poziomie lokalnym w Gminie Nowe Ostrowy, mających na celu wspieranie rozwoju w okresie od 2027 do 2037 r.

Strategia Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 została opracowana w sposób kompleksowy, wykorzystując różnorodne dane i dokumenty jako podstawę jej opracowania. Dokument powstał w oparciu o aktualne dokumenty planistyczne, sprawozdania oraz dane statystyczne, co umożliwiło rzetelne i uzasadnione podejście do wyznaczenia celów i priorytetów rozwojowych dla Gminy Nowe Ostrowy w określonym czasie. Kluczowym dokumentem prawnym, który był wykorzystywany w procesie przygotowania Strategii, była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ustawa ta stanowi podstawę prawną dla funkcjonowania samorządów lokalnych i określa ich zakres kompetencji oraz zasady działania. Wykorzystanie tego aktu prawnego pozwoliło na stworzenie strategii rozwoju uwzględniającej istniejące ramy prawne i możliwości działania Gminy w zakresie jej rozwoju na lata 2027-2037.

Prace nad Strategią rozpoczęto decyzją Wójta Gminy Nowe Ostrowy o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Pierwszym krokiem było podjęcie Uchwały nr XXV/178/26 Rady Gminy Nowe Ostrowy z dnia 31 marca 2026 roku w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027 - 2037, w tym trybu konsultacji. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, którą pogłębiono podczas spotkania z kierownictwem i pracownikami Urzędu. Następnie przeprowadzono warsztaty strategiczne oraz wywiad pogłębiony z planowania przestrzennego, podczas którego opracowano założenia funkcjonalno-przestrzenne Strategii wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

w Gminie. Uzupełnienie stanowiła również ankietyzacja przeprowadzona wśród mieszkańców. Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

W sierpniu 2026 roku przygotowano projekt Strategii, który został wyłożony do publicznego wglądu oraz zaopiniowany przez Zarząd Województwa Łódzkiego.

Poniżej w sposób graficzny przedstawiono poszczególne etapy procesu prac nad Strategią.

STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY NOWE OSTROWY

Na podstawie przeprowadzonej **Diagnozy sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Nowe Ostrowy** zidentyfikowane zostały najważniejsze potencjały rozwojowe oraz problemy dotyczące Gminy i jej najbliższego otoczenia. Poniższe wyszczególnienie zawiera **wnioski w wymiarze przestrzennym, klimatyczno-środowiskowym, gospodarczym i społecznym** opracowane w oparciu o Diagnozę, która stanowi Załącznik nr 1. Wnioski stanowią jedną z podstaw do sporządzenia celów strategicznych i kierunków działań zaplanowanych do realizacji w ramach niniejszej Strategii.

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Nowe Ostrowy, zamieszkiwana przez 3 173 mieszkańców, położona jest w północno-zachodniej części województwa łódzkiego, na granicy z województwem kujawsko-pomorskim. Jej istotnym atutem jest lokalizacja w pobliżu Kutna, jednego z najważniejszych ośrodków gospodarczych i transportowych regionu oraz położenie w strefie oddziaływania ważnych korytarzy komunikacyjnych o znaczeniu krajowym. Gmina posiada wyraźnie rolniczy charakter, czego odzwierciedleniem jest dominacja użytków rolnych w strukturze użytkowania gruntów oraz niewielki udział terenów zabudowanych. Jednocześnie zachowane walory krajobrazowe, stosunkowo wysoki udział terenów leśnych oraz bogate dziedzictwo kulturowe tworzą korzystne podstawy dla wielofunkcyjnego rozwoju przestrzeni, opartego nie tylko na produkcji rolnej, ale również na funkcjach mieszkaniowych, rekreacyjnych i turystycznych.

Jednym z najważniejszych potencjałów rozwojowych Gminy pozostaje korzystna dostępność transportowa. Przez jej obszar przebiega droga krajowa nr 91, natomiast w niewielkiej odległości zlokalizowane jest skrzyżowanie dróg krajowych nr 91 i 92 oraz węzły autostrad A1 i A2, zapewniające dogodne połączenia z głównymi ośrodkami kraju. Takie uwarunkowania wzmacniają dostępność komunikacyjną Gminy, zwiększają jej atrakcyjność inwestycyjną oraz sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości wykorzystującej korzystne położenie względem krajowej sieci transportowej. Dodatkowym atutem jest przebieg linii kolejowej nr 18 wraz ze stacją kolejową w Nowych Ostrowach, umożliwiającej mieszkańcom dostęp do węzła kolejowego w Kutnie oraz połączeń krajowych. W perspektywie kolejnych lat pozytywny wpływ na rozwój Gminy może mieć również modernizacja infrastruktury kolejowej realizowana w ramach Programu Kolejowego Centralnego Portu Komunikacyjnego, która zwiększy dostępność transportową regionu i skróci czas podróży do największych aglomeracji.

Pomimo korzystnych uwarunkowań zewnętrznych wyzwaniem pozostaje jakość części infrastruktury lokalnej. Zdecydowana większość dróg gminnych posiada nawierzchnię asfaltową, a jedynie nieliczne odcinki zachowały nawierzchnię gruntową lub tłuczniową. Część dróg, w tym również dróg asfaltowych, charakteryzuje się jednak

niewystarczającymi parametrami technicznymi oraz brakami w zakresie infrastruktury towarzyszącej, obejmującej przede wszystkim chodniki, drogi dla rowerów i systemy odwodnienia. Ograniczenia te wpływają na sprawność transportu lokalnego, obsługę gospodarstw rolnych oraz bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu. Jednocześnie wzrost nakładów inwestycyjnych na rozwój infrastruktury drogowej wskazuje na sukcesywne ograniczanie istniejących deficytów. Kontynuacja działań modernizacyjnych będzie miała istotne znaczenie dla poprawy dostępności wewnętrznej Gminy, zwiększenia bezpieczeństwa ruchu, podniesienia atrakcyjności terenów inwestycyjnych oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Coraz większego znaczenia dla rozwoju przestrzennego nabiera również infrastruktura cyfrowa. Mimo postępującej rozbudowy sieci światłowodowej oraz wysokiego udziału łączy o bardzo dużej przepustowości, znaczna część punktów adresowych nadal pozostaje poza zasięgiem szerokopasmowego Internetu. Planowane inwestycje wskazują na stopniowe ograniczanie zjawiska wykluczenia cyfrowego, jednak zapewnienie pełnego dostępu do nowoczesnych usług teleinformatycznych pozostaje jednym z ważniejszych wyzwań rozwojowych. Rozbudowa infrastruktury cyfrowej będzie miała znaczenie nie tylko dla poprawy jakości życia mieszkańców, ale również dla zwiększenia konkurencyjności lokalnej gospodarki, rozwoju edukacji oraz świadczenia nowoczesnych usług publicznych.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy opiera się na czytelnym układzie osadniczym, w którym funkcję głównego ośrodka administracyjnego pełnią Nowe Ostrowy, natomiast Ostrowy-Cukrownia stanowią drugi najważniejszy ośrodek koncentracji usług, zabudowy mieszkaniowej oraz aktywności społeczno-gospodarczej. Dominująca funkcja rolnicza oraz stosunkowo niewielki udział terenów zabudowanych sprzyjają zachowaniu wysokiej jakości krajobrazu i ograniczają presję urbanizacyjną. Jednocześnie występujące w części miejscowości rozproszenie zabudowy powoduje wzrost kosztów uzbrajania nowych terenów oraz utrudnia efektywne świadczenie usług publicznych. W konsekwencji jednym z podstawowych kierunków polityki przestrzennej powinno być wzmacnianie istniejących ośrodków osadniczych oraz koncentracja nowej zabudowy na terenach najlepiej wyposażonych w infrastrukturę techniczną i społeczną.

Na szczególną uwagę zasługuje system planowania przestrzennego Gminy. Pełne pokrycie jej obszaru miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego należy uznać za jeden z najważniejszych atutów rozwojowych, wyróżniających Nowe Ostrowy na tle wielu innych gmin wiejskich. Rozwiązanie to umożliwia prowadzenie spójnej i przewidywalnej polityki przestrzennej, ogranicza ryzyko chaotycznego rozwoju zabudowy oraz zapewnia inwestorom przejrzyste warunki lokalizacyjne. Jednocześnie dalsze kształtowanie struktury przestrzennej będzie wymagało uwzględnienia ograniczeń wynikających z konieczności ochrony gruntów rolnych wysokich klas bonitacyjnych,

przebiegu linii kolejowej oraz istniejącego rozproszenia części zabudowy. Oznacza to potrzebę prowadzenia konsekwentnej polityki przestrzennej, ukierunkowanej na racjonalne wykorzystanie terenów przeznaczonych pod rozwój przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej jakości przestrzeni rolniczej.

Istotnym potencjałem rozwojowym Gminy pozostaje również jej dziedzictwo kulturowe i historyczne. Zachowane zespoły dworsko-parkowe, zabytki sakralne, kompleks dawnej cukrowni w Ostrowach-Cukrowni, historyczna infrastruktura kolejowa oraz liczne stanowiska archeologiczne stanowią cenny zasób, który może pełnić funkcję nie tylko ochronną, ale również gospodarczą i promocyjną. Szczególne znaczenie ma dziedzictwo związane z historią przemysłu cukrowniczego oraz Krośniewicką Koleją Dojazdową, wyróżniające Gminę na tle innych jednostek regionu i stanowiące element budowania jej tożsamości. Jednocześnie część obiektów wymaga działań rewitalizacyjnych i zabezpieczających, aby zapobiec dalszej degradacji ich substancji zabytkowej oraz umożliwić ich wykorzystanie w nowych funkcjach społecznych, edukacyjnych i turystycznych.

Walory krajobrazowe Gminy, obejmujące doliny rzek Ochni i Lubieńki, mozaikę krajobrazu rolniczego, przebieg szlaku rowerowego „W Centrum Polski" oraz planowaną modernizację zbiorników retencyjnych z funkcjami rekreacyjnymi, tworzą korzystne warunki dla rozwoju turystyki aktywnej, przyrodniczej i weekendowej. Potencjał ten pozostaje jednak niewystarczająco wykorzystany z uwagi na słabo rozwiniętą bazę noclegową i gastronomiczną oraz ograniczoną infrastrukturę towarzyszącą. Szczególnie perspektywicznym kierunkiem rozwoju może być wykorzystanie planowanej inwestycji w zespole parkowo-pałacowym w Imielnie, obejmującej utworzenie ogrodu botanicznego i muzeum ogrodnictwa, która mogłaby znacząco zwiększyć atrakcyjność turystyczną i edukacyjną Gminy. Rozwój funkcji turystycznych powinien opierać się na lepszym wykorzystaniu istniejących walorów krajobrazowych i kulturowych oraz budowie spójnej oferty rekreacyjnej i promocyjnej.

Przyszły rozwój przestrzenny Gminy Nowe Ostrowy powinien opierać się na wykorzystaniu jej korzystnego położenia komunikacyjnego, wysokiego poziomu uporządkowania planistycznego oraz konsekwentnym wzmacnianiu funkcji gospodarczych, mieszkaniowych i turystycznych. Kluczowe znaczenie będzie miała dalsza modernizacja infrastruktury drogowej i cyfrowej, racjonalne zagospodarowanie terenów inwestycyjnych oraz pełniejsze wykorzystanie potencjału wynikającego z dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych. Jednocześnie niezbędne będzie zachowanie wysokiej jakości przestrzeni rolniczej, ograniczanie negatywnych skutków rozproszenia zabudowy oraz prowadzenie polityki przestrzennej zapewniającej długofalowy i zrównoważony rozwój Gminy.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji klimatyczno-środowiskowej

Środowisko przyrodnicze stanowi jeden z istotnych zasobów wpływających na jakość życia mieszkańców oraz możliwości rozwojowe Gminy Nowe Ostrowy. Gmina położona jest na obszarze o typowo nizinnym charakterze, z dominacją rozległych, płaskich i lekko falistych powierzchni. Takie ukształtowanie terenu sprzyja prowadzeniu działalności rolniczej oraz rozwojowi infrastruktury technicznej. Najważniejszymi elementami lokalnego krajobrazu są doliny rzek Ochni i Lubieńki, kompleksy leśne, parki podworskie oraz niewielkie śródpolne zagłębienia i zbiorniki wodne, które wzbogacają krajobraz i zwiększają różnorodność przyrodniczą Gminy.

Na terenie Gminy występują również udokumentowane złoża piasków i żwirów zlokalizowane przede wszystkim w obrębach Grodno i Miksztal. Ich obecność stanowi potencjalny zasób gospodarczy, jednak eksploatacja kopalin powinna być prowadzona w sposób ograniczający negatywne oddziaływanie na środowisko i krajobraz. Szczególnego znaczenia nabiera również właściwe zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych i możliwość nadawania im nowych funkcji.

Jednym z najważniejszych wyzwań środowiskowych jest stan i gospodarowanie zasobami wodnymi. Na terenie Gminy znajdują się dwie jednolite części wód powierzchniowych, które charakteryzują się złym stanem oraz stanem chemicznym poniżej dobrego. Jednocześnie wzdłuż Ochni występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obejmujące zarówno strefy wysokiego, średniego, jak i niskiego prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi. Uwarunkowania te powinny być uwzględniane przy planowaniu przyszłego zagospodarowania terenów, szczególnie w dolinie rzecznej. Korzystniej przedstawia się natomiast sytuacja wód podziemnych, których stan chemiczny i ilościowy oceniany jest jako dobry.

Szczególnie istotnym problemem w kolejnych latach będzie przeciwdziałanie niedoborom wody i skutkom suszy. Gmina położona jest na obszarze o stosunkowo niewielkiej sumie opadów, a prognozowane zmiany klimatu będą prowadziły do wzrostu temperatury oraz zwiększenia częstotliwości okresów suchych. Gmina jest zagrożona wszystkimi rodzajami suszy, przy czym szczególnie niekorzystnie przedstawia się ekstremalne zagrożenie suszą rolniczą oraz silne zagrożenie suszą atmosferyczną. Z uwagi na rolniczy charakter jednostki może mieć to bezpośrednie znaczenie dla lokalnej gospodarki i bezpieczeństwa produkcji rolnej.

W kolejnych latach jednym z kluczowych kierunków działań powinno być więc zwiększanie zdolności retencyjnych Gminy poprzez ochronę terenów naturalnie zatrzymujących wodę, rozwój małej retencji oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi. Znaczenie tych działań jest tym większe, że na terenie Gminy występują zarówno zagrożenia suszą, jak i powodzią. Istniejące zbiorniki wodne mogą pełnić funkcje

retencyjne, przeciwpożarowe, ekologiczne i rekreacyjne, dlatego zasadne jest dalsze rozwijanie tego rodzaju infrastruktury.

Istotnym potencjałem przyrodniczym są kompleksy leśne zajmujące około 18,4% powierzchni Gminy. Najcenniejsze przyrodniczo fragmenty objęte są ochroną prawną w formie czterech rezerwatów przyrody: „Ostrowy", „Ostrowy-Bażantarnia", „Perna" oraz „Dąbrowa Świetlista" w Pernie. Na terenie Gminy znajduje się również specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Dąbrowa Świetlista w Pernie oraz pomniki przyrody. Obszary te stanowią ważne refugia różnorodności biologicznej w krajobrazie zdominowanym przez tereny rolnicze i powinny podlegać szczególnej ochronie.

Uzupełnieniem systemu przyrodniczego są parki podworskie, zadrzewienia przydrożne, roślinność dolin rzecznych, sady i ogrody. Pełnią one rolę lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych, zwiększając spójność środowiska przyrodniczego. W kolejnych latach ważne będzie zachowanie tych elementów oraz ograniczanie ich fragmentacji, szczególnie w związku z rozwojem infrastruktury i zabudowy.

Jednym z istotnych problemów środowiskowych jest jakość powietrza. Gmina znajduje się w strefie łódzkiej, w której w 2024 roku stwierdzono przekroczenia stężeń pyłu PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w pyle PM10 w ocenie prowadzonej pod kątem ochrony zdrowia ludzi. Do głównych źródeł zanieczyszczeń należą tradycyjne źródła ogrzewania, spalanie paliw niskiej jakości oraz niska efektywność energetyczna części budynków i kotłów. Problem ten jest dodatkowo wzmacniany przez brak sieci gazowej oraz zorganizowanego systemu ciepłowniczego.

W związku z tym istotnym kierunkiem lokalnej polityki środowiskowej powinno być dalsze ograniczanie niskiej emisji poprzez termomodernizację budynków, wymianę nieefektywnych źródeł ciepła oraz zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Gmina prowadzi już działania w tym zakresie, m.in. poprzez uczestnictwo w programie „Czyste Powietrze" oraz funkcjonowanie punktu konsultacyjno-informacyjnego wspierającego mieszkańców w ubieganiu się o dofinansowanie.

Gmina Nowe Ostrowy posiada korzystne uwarunkowania dla dalszego rozwoju odnawialnych źródeł energii. Dobre warunki wietrzne są już wykorzystywane przez funkcjonujące turbiny wiatrowe, natomiast poziom nasłonecznienia sprzyja rozwojowi energetyki słonecznej. Potencjalnym zasobem jest również energia geotermalna. Rozwój OZE może przyczyniać się do ograniczania emisji zanieczyszczeń, zwiększania bezpieczeństwa energetycznego oraz generowania dodatkowych dochodów dla Gminy, jednak powinien odbywać się z poszanowaniem walorów krajobrazowych, środowiskowych i ładu przestrzennego.

Pozytywnie należy ocenić poziom wyposażenia Gminy w sieć wodociągową. Dostęp do przyłączy posiada 99% mieszkańców, a system opiera się na trzech wodociągach grupowych oraz ujęciach zlokalizowanych w Ostrowach, Imielnie i Grochowie. Prowadzone są również działania modernizacyjne, obejmujące m.in. przygotowanie modernizacji Stacji Uzdatniania Wody w Grochowie. W kontekście narastającego ryzyka deficytu wody istotne będzie dalsze zwiększanie niezawodności systemu oraz ograniczanie strat wody.

Większym wyzwaniem pozostaje poziom skanalizowania Gminy, który wynosi 38%. W ostatnich latach prowadzone są jednak intensywne działania służące poprawie sytuacji, obejmujące budowę nowej oczyszczalni ścieków w Ostrowach, rozbudowę kanalizacji oraz rozwój systemu przydomowych oczyszczalni ścieków. Po zakończeniu prowadzonych inwestycji poziom skanalizowania ma wzrosnąć do około 50%. W kolejnych latach dalszy rozwój gospodarki ściekowej powinien pozostać jednym z priorytetów, szczególnie ze względu na potrzebę ochrony jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

System gospodarki odpadami funkcjonuje prawidłowo, a Gmina osiąga wymagane poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. W 2025 roku poziom recyklingu wyniósł 70,88%, znacznie przekraczając ustawowe minimum. Istotnym wyzwaniem pozostaje natomiast zapewnienie docelowej lokalizacji Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. W dalszej perspektywie ważne będzie utrzymanie wysokich poziomów odzysku i recyklingu oraz dalsze ograniczanie ilości odpadów zmieszanych.

Przyszły rozwój Gminy Nowe Ostrowy w wymiarze klimatyczno-środowiskowym powinien koncentrować się przede wszystkim na zwiększaniu odporności na skutki zmian klimatu, ochronie zasobów wodnych oraz zachowaniu cennych elementów środowiska przyrodniczego. Szczególnego znaczenia nabiera rozwój retencji, przeciwdziałanie skutkom suszy, poprawa jakości powietrza, rozbudowa gospodarki ściekowej oraz dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii. Równocześnie ważne będzie zachowanie lokalnych powiązań ekologicznych i prowadzenie działań inwestycyjnych w sposób uwzględniający wartości przyrodnicze i krajobrazowe Gminy.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Rozwój gospodarczy Gminy Nowe Ostrowy opiera się przede wszystkim na działalności rolniczej oraz stosunkowo niewielkiej bazie lokalnych przedsiębiorstw. W 2024 roku na terenie Gminy zarejestrowanych było 219 podmiotów gospodarczych, stanowiących 2,6% wszystkich podmiotów funkcjonujących w powiecie kutnowskim. W latach 2020–2024 ich liczba wzrosła o 25, tj. o około 13%, co wskazuje na stopniowy rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Dynamika ta była jednak niższa niż w części innych gmin powiatu, a niewielka liczba podmiotów nadal przekłada się na ograniczoną liczbę lokalnych miejsc pracy.

Poziom przedsiębiorczości mieszkańców pozostaje niższy niż w jednostkach referencyjnych. W 2024 roku na 1 000 mieszkańców przypadało 69 podmiotów gospodarczych, podczas gdy średnia dla powiatu kutnowskiego wynosiła 93, a dla województwa łódzkiego 124. Pomimo wzrostu wskaźnika z 59 w 2020 roku, Gmina nadal charakteryzuje się ograniczoną skalą aktywności gospodarczej. W kolejnych latach istotne będzie zatem dalsze wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców, tworzenie warunków dla rozwoju nowych firm oraz wzmacnianie trwałości podmiotów już funkcjonujących na rynku.

Struktura lokalnej gospodarki wskazuje na dominację niewielkich działalności handlowych, budowlanych i usługowych, przy ograniczonym znaczeniu działalności produkcyjnej. W 2024 roku najwięcej podmiotów funkcjonowało w sekcji handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów – 52 podmioty, stanowiące 24% ogółu. Istotne znaczenie miały również budownictwo – 32 podmioty (15%), pozostała działalność usługowa – 29 (13%) oraz obsługa rynku nieruchomości – 19 (9%). Podmioty zaliczane do sekcji produkcyjnych i przemysłowych stanowiły natomiast jedynie około 10% ogółu. Struktura ta wskazuje na ograniczoną dywersyfikację gospodarki i niewielką obecność działalności mogących generować większą liczbę miejsc pracy poza sektorem rolniczym.

Pozytywnym zjawiskiem jest utrzymujące się dodatnie saldo powstawania nowych podmiotów gospodarczych. W każdym roku analizowanego okresu 2020–2024 liczba nowych rejestracji przewyższała liczbę wyrejestrowań. Jednocześnie w 2024 roku odnotowano zarówno najwyższą liczbę nowych podmiotów – 18, jak i najwyższą liczbę wyrejestrowań – 15, przez co saldo wyniosło jedynie 3 przedsiębiorstwa. Może to wskazywać na wzrost rotacji lokalnych działalności gospodarczych oraz trudności z utrzymaniem części przedsiębiorstw na rynku. Z punktu widzenia przyszłej polityki gospodarczej istotne będzie zatem nie tylko stymulowanie powstawania nowych firm, ale również tworzenie warunków sprzyjających ich trwałemu funkcjonowaniu i rozwojowi.

Podstawą gospodarki Gminy pozostaje rolnictwo, wykorzystujące znaczną część jej przestrzeni. Według Powszechnego Spisu Rolnego 2020 użytkowane grunty obejmowały 4 011,75 ha, z czego 3 756,03 ha, czyli 93,6%, stanowiły użytki rolne. Dominowały grunty pod zasiewami zajmujące 3 119,75 ha, odpowiadające 83% użytków rolnych. Niewielki udział gruntów ugorowanych oraz wysoki udział powierzchni zasiewów wskazują na intensywne wykorzystanie potencjału produkcyjnego gruntów. Rolnictwo pozostaje więc nie tylko ważnym elementem struktury przestrzennej Gminy, ale również jednym z podstawowych źródeł aktywności ekonomicznej mieszkańców.

Relatywnie korzystną cechą lokalnego rolnictwa jest struktura agrarna gospodarstw. W 2020 roku funkcjonowało 245 gospodarstw rolnych, a średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na gospodarstwo wynosiła 15,33 ha i była większa niż średnia dla powiatu kutnowskiego – 14,06 ha. Gospodarstwa o powierzchni co najmniej 15 ha stanowiły 28% ogółu, co wskazuje na obecność większych, potencjalnie bardziej towarowych jednostek produkcyjnych. Jednocześnie 34% stanowiły gospodarstwa o powierzchni 1–5 ha, co wskazuje na występowanie zróżnicowania skali prowadzonej działalności rolnej. Struktura ta stwarza podstawy do dalszej modernizacji sektora rolnego, ale równocześnie wskazuje na potrzebę poszukiwania dodatkowych źródeł dochodu szczególnie przez właścicieli mniejszych gospodarstw.

Istotnym wyzwaniem pozostaje niewielka dywersyfikacja źródeł dochodów gospodarstw domowych związanych z rolnictwem. Spośród 471 analizowanych gospodarstw domowych 242, czyli 51%, uzyskiwało dochody z działalności rolniczej, natomiast jedynie 31 gospodarstw (7%) wskazywało dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej. Praca najemna stanowiła źródło dochodów dla 92 gospodarstw (20%). Dane te potwierdzają silne powiązanie lokalnej gospodarki z rolnictwem oraz stosunkowo niewielki stopień rozwoju działalności uzupełniających. Potencjału rozwojowego można zatem upatrywać w zwiększaniu wartości dodanej lokalnej produkcji rolnej, rozwoju przetwórstwa oraz innych form pozarolniczej aktywności gospodarczej wykorzystujących lokalne zasoby.

Jednym z najważniejszych problemów gospodarczych Gminy jest ograniczony lokalny rynek pracy i utrzymujący się relatywnie wysoki poziom bezrobocia. W 2024 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 7,5%, podczas gdy średnia wojewódzka osiągała 4,0%, powiatowa 5,6%, a w grupie porównawczej jedynie 3,1%. Wskaźnik zmniejszył się wprawdzie z 8,5% w 2020 roku do 7,0% w 2023 roku, jednak w kolejnym roku ponownie wzrósł. Utrzymywanie się poziomu bezrobocia wyższego niż w otoczeniu wskazuje na strukturalny charakter problemu oraz niedostateczną liczbę miejsc pracy dostępnych bezpośrednio na terenie Gminy.

Konsekwencją ograniczonej podaży lokalnych miejsc pracy są dojazdy mieszkańców do zatrudnienia poza granicami Gminy, przede wszystkim do Kutna, oddalonego od jej

siedziby o około 16 km. Powoduje to częściowe kształtowanie się funkcji mieszkaniowo-sypialnianej względem głównego ośrodka gospodarczego powiatu. Bliskość Kutna może być jednak rozpatrywana dwojako – z jednej strony osłabia lokalny rynek pracy poprzez odpływ aktywności zawodowej mieszkańców, z drugiej zapewnia dostęp do znacznie większego rynku zatrudnienia. Wymaga to zapewnienia odpowiedniej dostępności transportowej oraz równoczesnego tworzenia warunków zachęcających do rozwoju miejsc pracy na terenie samej Gminy.

Atutem gospodarczym Gminy jest położenie względem ponadlokalnego układu transportowego. Bliskość autostrad A1 i A2 oraz dróg krajowych nr 91 i 92 może stanowić czynnik zwiększający atrakcyjność inwestycyjną, szczególnie dla działalności związanych z logistyką oraz przetwórstwem rolno-spożywczym. W połączeniu z rolniczym zapleczem produkcyjnym daje to możliwość budowania nowych funkcji gospodarczych wykorzystujących zarówno lokalne zasoby, jak i dostępność głównych korytarzy transportowych kraju. Wykorzystanie tego potencjału będzie jednak wymagało stworzenia odpowiednich warunków przestrzennych i infrastrukturalnych dla lokalizacji nowych inwestycji.

Wyzwaniem dla lokalnej gospodarki pozostaje również dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do zmieniającego się zapotrzebowania rynku pracy. Prognoza Barometru Zawodów dla powiatu kutnowskiego na 2026 rok wskazuje na deficyt pracowników m.in. w zawodach technicznych, transportowych, medycznych i pedagogicznych, obejmujących elektroników, automatyków i robotyków, elektryków i energetyków, kierowców samochodów ciężarowych, magazynierów, mechaników, operatorów maszyn, spawaczy, pielęgniarki, lekarzy czy nauczycieli. Stwarza to przestrzeń do prowadzenia działań związanych z doradztwem zawodowym, podnoszeniem i zmianą kwalifikacji mieszkańców oraz lepszym powiązaniem edukacji i szkoleń z potrzebami gospodarki powiatu.

Ważnym uwarunkowaniem możliwości rozwojowych Gminy jest jej stosunkowo wysoka aktywność inwestycyjna i skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. W latach 2020–2024 dochody ogółem wzrosły z 19,64 mln zł do 38,72 mln zł, natomiast wydatki majątkowe zwiększyły się z 1,84 mln zł do 18,85 mln zł. W 2024 roku udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem osiągnął 40,1%, znacząco przewyższając wartości notowane dla województwa i powiatu. Ostatnie lata były okresem intensywnej modernizacji infrastrukturalnej, zwiększającej potencjał rozwojowy Gminy.

Szczególnie korzystnie należy ocenić zdolność Gminy do pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania. W latach 2024–2026 pozyskano wsparcie z Funduszy Europejskich na 28 przedsięwzięć o łącznej wartości dofinansowania przekraczającej 28 mln zł, obejmujących m.in. edukację, integrację społeczną, odnawialne źródła energii, infrastrukturę drogową oraz gospodarkę wodno-kanalizacyjną. Dodatkowo w ramach

Rządowego Funduszu Polski Ład Gmina pozyskała ponad 31,2 mln zł na inwestycje, przede wszystkim drogowe i wodno-kanalizacyjne. Umiejętność wykorzystywania zewnętrznych instrumentów finansowych stanowi jeden z ważniejszych zasobów instytucjonalnych Gminy i zwiększa możliwości realizacji przedsięwzięć, których skala przekracza potencjał jej dochodów własnych.

Jednocześnie struktura dochodów wskazuje, że samodzielność finansowa Gminy pozostaje umiarkowana. W 2024 roku dochody własne na mieszkańca wynosiły 3 962 zł – więcej niż w grupie porównawczej (3 037 zł), lecz mniej niż średnio w województwie łódzkim (4 776 zł) i powiecie kutnowskim (4 355 zł). Wśród istotnych źródeł dochodów znajdowały się podatek od nieruchomości wynoszący około 2,20 mln zł, wpływy z PIT – około 1,95 mln zł oraz podatek rolny – około 660 tys. zł. Relatywnie niewielkie wpływy z CIT, wynoszące w 2024 roku około 25 tys. zł, korespondują z ograniczoną skalą działalności większych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy. Zwiększenie bazy przedsiębiorstw i pozarolniczych funkcji gospodarczych mogłoby zatem w dłuższej perspektywie służyć również wzmacnianiu własnej bazy dochodowej samorządu.

Mimo intensywnej działalności inwestycyjnej sytuacja finansowa nie wskazuje obecnie na ograniczenie możliwości dalszego rozwoju inwestycyjnego. W latach 2022–2024 budżet zamykał się deficytem, jednak był on związany ze znaczącym wzrostem wydatków majątkowych i realizacją inwestycji współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych. Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową obecny poziom wskaźnika obsługi zadłużenia pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań, natomiast potencjał inwestycyjny Gminy na lata 2025–2032 oszacowano na około 25,4 mln zł. Oznacza to zachowanie przestrzeni do kontynuowania działań inwestycyjnych, przy konieczności bieżącego monitorowania możliwości finansowych i zmian uwarunkowań makroekonomicznych.

Przyszły rozwój gospodarczy Gminy Nowe Ostrowy powinien zatem opierać się na stopniowym zwiększaniu dywersyfikacji lokalnej gospodarki przy jednoczesnym wykorzystaniu silnej funkcji rolniczej. Szczególnego znaczenia nabiera tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy, wzmacnianie działalności powiązanych z rolnictwem i przetwórstwem rolno-spożywczym oraz wykorzystanie dostępności autostrad A1 i A2 i bliskości Kutna. Równolegle ważne będzie wspieranie aktywizacji zawodowej i dostosowywania kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy. Istotnym zasobem umożliwiającym realizację tych kierunków pozostaje wysoka aktywność inwestycyjna samorządu oraz dotychczasowa skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Połączenie tych działań może stopniowo ograniczać zależność mieszkańców od zewnętrznych rynków pracy, zwiększać lokalną bazę dochodową i wzmacniać odporność gospodarczą Gminy.

4. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Najważniejszym potencjałem rozwojowym jednostki samorządu terytorialnego są jej mieszkańcy – ich obecność, aktywność społeczna i zawodowa oraz zaangażowanie w rozwój lokalnej wspólnoty. Zgodnie z danymi GUS, w 2024 roku Gminę Nowe Ostrowy zamieszkiwały 3 173 osoby, stanowiące około 4% mieszkańców powiatu kutnowskiego. Gmina charakteryzuje się stosunkowo niską gęstością zaludnienia, wynoszącą 44 osoby/km^2, co jest wartością znacznie niższą od średniej dla powiatu kutnowskiego. W latach 2020–2024 liczba mieszkańców Gminy zmniejszyła się z 3 296 do 3 173 osób. Tempo ubytku ludności było jednak zbliżone do średniej dla powiatu i jednocześnie korzystniejsze niż w części sąsiednich jednostek.

Procesy demograficzne zachodzące w Gminie Nowe Ostrowy wynikają przede wszystkim z ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. W 2024 roku wskaźnik przyrostu naturalnego wyniósł –8,18 na 1 000 mieszkańców, natomiast saldo migracji – 0,9 na 1 000 mieszkańców. Pomimo niekorzystnych wartości obu wskaźników, sytuacja Gminy na tle powiatu kutnowskiego pozostaje relatywnie korzystna. Szczególnie pozytywnie należy ocenić poprawę zarówno przyrostu naturalnego, jak i salda migracji w latach 2020–2024. Oznacza to, że skala odpływu mieszkańców nie jest obecnie głównym czynnikiem depopulacji, a większe znaczenie mają niekorzystne tendencje związane z malejącą liczbą urodzeń i wzrostem liczby zgonów.

Jednocześnie Gmina Nowe Ostrowy doświadcza, podobnie jak wiele innych jednostek samorządu terytorialnego, wyzwań związanych z postępującym procesem starzenia się społeczeństwa. W latach 2020–2024 wskaźnik liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wzrósł z 28,5% do 33,8%. Pomimo że wartość ta pozostaje niższa niż średnio w powiecie kutnowskim i województwie łódzkim, tempo wzrostu obciążenia demograficznego jest w Gminie wyższe niż w jednostkach referencyjnych. Prognozy demograficzne wskazują ponadto, że do 2037 roku liczba mieszkańców może zmniejszyć się do 2 566 osób, przy jednoczesnym wzroście liczby mieszkańców powyżej 80. roku życia o 38%. W dłuższej perspektywie proces ten będzie wpływał na lokalny rynek pracy, system usług publicznych oraz wzrost zapotrzebowania na usługi zdrowotne, opiekuńcze i społeczne.

Ważnym wyzwaniem dla Gminy będzie zatem rozwijanie działań skierowanych do osób starszych oraz tworzenie warunków umożliwiających im jak najdłuższe samodzielne funkcjonowanie w miejscu zamieszkania. Do najważniejszych problemów dotykających seniorów należą choroby związane z wiekiem, samotność, brak wystarczającego wsparcia ze strony rodziny, ograniczony dostęp do usług opiekuńczych oraz problemy finansowe. Istotną rolę w aktywizacji tej grupy pełnią obecnie dwa Kluby Seniora „Senior+” w Ostrowach-Cukrowni i Imielnie, oferujące zajęcia ruchowe, artystyczne,

kulinarne i integracyjne. W kolejnych latach zasadne będzie dalsze rozwijanie usług środowiskowych, opiekuńczych i aktywizacyjnych, odpowiadających na rosnące potrzeby starzejącej się populacji. Równocześnie Gmina powinna podejmować działania służące zatrzymaniu i przyciąganiu osób młodych oraz rodzin z dziećmi. Korzystnym uwarunkowaniem jest stosunkowo wysoki udział mieszkańców w wieku 25–34 lat, który w 2024 roku wynosił 11,25% i był wyższy niż średnio w powiecie kutnowskim. Utrzymanie tej grupy mieszkańców będzie jednak wymagało zapewnienia odpowiedniego dostępu do mieszkań, usług opiekuńczych, edukacji, miejsc pracy oraz atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego.

Do końca 2025 roku na terenie Gminy Nowe Ostrowy nie funkcjonowała żadna placówka opieki nad dziećmi do lat 3. Sytuacja ta ma jednak ulec poprawie dzięki utworzeniu Gminnego Klubu Dziecięcego „Bajkowy Zakątek", w którym powstaną 22 miejsca opieki. Otwarcie placówki zaplanowano na 1 września 2026 roku. Inwestycja ta stanowi ważny element lokalnej polityki rodzinnej, ponieważ zwiększy dostępność opieki nad najmłodszymi dziećmi oraz ułatwi rodzicom łączenie obowiązków rodzinnych z aktywnością zawodową. W dłuższej perspektywie może również pozytywnie oddziaływać na atrakcyjność osiedleńczą Gminy.

Opieka przedszkolna na terenie Gminy zapewniana jest przede wszystkim przez Gminne Przedszkole w Ostrowach, a uzupełnieniem systemu jest oddział przedszkolny funkcjonujący przy Szkole Podstawowej w Imielnie. Na przestrzeni ostatnich lat dostępność wychowania przedszkolnego uległa bardzo wyraźnej poprawie. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wzrósł z 62,3% w 2020 roku do 96,6% w 2024 roku, osiągając poziom zbliżony do średniej wojewódzkiej i wyższy od średniej powiatowej. W kolejnych latach istotne będzie utrzymanie wysokiej dostępności tej formy opieki oraz dostosowywanie liczby miejsc do zmieniającej się sytuacji demograficznej.

Edukację na poziomie podstawowym na terenie Gminy Nowe Ostrowy zapewniają dwie szkoły podstawowe – w Ostrowach i Imielnie. Obie placówki dysponują zapleczem umożliwiającym prowadzenie działalności dydaktycznej i opiekuńczej, w tym świetlicami, stołówkami oraz dostępem do specjalistycznego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, logopedycznego i rewalidacyjnego. Szkoły realizują również liczne projekty edukacyjne, organizują wyjazdy, konkursy i wydarzenia oraz aktywnie uczestniczą w życiu lokalnych społeczności. Istotne jest dalsze rozwijanie oferty zajęć dodatkowych i specjalistycznych, umożliwiających zarówno wyrównywanie szans edukacyjnych, jak i rozwijanie zainteresowań i uzdolnień uczniów.

Jednym z istotnych wyzwań pozostaje jakość efektów kształcenia. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2023–2025 były w Gminie niższe od średnich dla powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego. Szczególnie wyraźne różnice dotyczą

matematyki, gdzie w 2025 roku średni wynik uczniów z Gminy wyniósł 26,8%, podczas gdy średnia powiatowa osiągnęła 41,9%. Wyniki pomiędzy szkołami są przy tym zmienne, co częściowo wynika z niewielkiej liczby uczniów przystępujących do egzaminu. W kolejnych latach konieczne będzie dalsze wzmacnianie jakości procesu dydaktycznego, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji matematycznych oraz indywidualizacji wsparcia dla uczniów.

Jednocześnie utrzymanie lokalnego systemu oświaty wiąże się ze znaczącym obciążeniem finansowym dla samorządu. W latach 2020–2024 wydatki na oświatę wzrosły z około 5,4 mln zł do ponad 9,3 mln zł, natomiast subwencja oświatowa pokrywała jedynie około 56% ponoszonych kosztów. W kontekście prognozowanego spadku liczby dzieci i młodzieży konieczne będzie zatem racjonalne dostosowywanie organizacji systemu oświaty do zmian demograficznych, przy jednoczesnym zachowaniu odpowiedniej jakości oraz dostępności edukacji.

W Gminie Nowe Ostrowy zadania z zakresu kultury i integracji społecznej realizowane są przede wszystkim przez Gminną Bibliotekę Publiczną oraz Świetlicę Środowiskową w Ostrowach-Cukrowni. Instytucje te pełnią ważną rolę w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców w zakresie kultury, edukacji i rekreacji, organizując m.in. warsztaty, spotkania autorskie, zajęcia artystyczne, wydarzenia integracyjne oraz wyjazdy kulturalne. Oferta kierowana jest do różnych grup wiekowych i uzupełniana działalnością zespołów artystycznych, Klubów Seniora oraz lokalnych organizacji społecznych. W dalszej perspektywie zasadne będzie rozwijanie zróżnicowanej oferty odpowiadającej zarówno na potrzeby dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych oraz seniorów.

Ważnym elementem życia społecznego Gminy są również cykliczne wydarzenia integracyjne i kulturalne, w tym Sołtysiada, dożynki gminne, uroczystości patriotyczne oraz Przeglądy Piosenki Wojskowej i Patriotycznej. Wydarzenia te sprzyjają budowaniu więzi społecznych, kultywowaniu lokalnych tradycji oraz wzmacnianiu poczucia tożsamości mieszkańców. Ich organizacja opiera się w znacznym stopniu na współpracy samorządu, sołectw, kół gospodyń wiejskich i innych lokalnych podmiotów, co stanowi ważny element budowania kapitału społecznego.

Aktywność fizyczna i sportowa mieszkańców wspierana jest poprzez rozwiniętą bazę sportowo-rekreacyjną. Obejmuje ona m.in. kompleks sportowy w Ostrowach, boiska wielofunkcyjne, boiska sportowo-rekreacyjne w kilku miejscowościach, siłownie wewnętrzne i plenerowe oraz place zabaw. W 2024 roku zakończono kompleksową przebudowę boiska sportowego w Ostrowach, dzięki czemu znacząco poprawiła się jakość lokalnej infrastruktury sportowej. Działalność zorganizowana skupia się przede wszystkim wokół Ludowego Klubu Sportowego „Ostrovia”. W kolejnych latach istotne będzie dalsze wykorzystywanie istniejącej infrastruktury do promocji aktywnego stylu życia oraz integracji mieszkańców.

Na terenie Gminy funkcjonują organizacje pozarządowe, stowarzyszenia oraz Koła Gospodyń Wiejskich, których działalność stanowi istotny element życia społecznego i kulturalnego. Szczególnie aktywne są Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy, LKS „Ostrovia", Związek Emerytów i Rencistów oraz sześć Kół Gospodyń Wiejskich. Pomimo aktywności istniejących podmiotów liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców pozostaje niższa niż w powiecie, województwie oraz grupie porównawczej. Wskazane jest zatem dalsze wspieranie oddolnych inicjatyw, wolontariatu oraz tworzenia nowych organizacji i grup mieszkańców.

Istotnym elementem współpracy ponadlokalnej jest członkostwo Gminy w Lokalnej Grupie Działania Stowarzyszenie Rozwoju Gmin „Centrum" oraz Związku Gmin Regionu Kutnowskiego. Uczestnictwo w tych strukturach umożliwia realizowanie wspólnych przedsięwzięć, pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz podejmowanie działań na rzecz rozwoju społecznego, infrastrukturalnego i kulturalnego. Współpraca ta powinna być kontynuowana jako narzędzie zwiększające możliwości realizacyjne samorządu i lokalnych organizacji.

W obliczu nasilających się zagrożeń wynikających zarówno ze zjawisk pogodowych, jak i innych sytuacji kryzysowych, istotne znaczenie ma sprawne funkcjonowanie lokalnego systemu bezpieczeństwa. Za bezpieczeństwo mieszkańców odpowiadają funkcjonariusze Komisariatu Policji w Krośniewicach oraz pięć jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Dwie jednostki OSP Grochów oraz OSP Ostrowy-Cukrownia – należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Dane za 2024 rok wskazują na spadek liczby przestępstw kryminalnych oraz procedur „Niebieskich Kart", jednak ważnym problemem pozostaje bezpieczeństwo drogowe, gdyż na terenie Gminy odnotowano 6 wypadków i 19 kolizji, w których zginęły 2 osoby. W kolejnych latach istotne będzie dalsze wzmacnianie współpracy służb, samorządu i mieszkańców oraz rozwijanie działań profilaktycznych.

Opieka zdrowotna na terenie Gminy Nowe Ostrowy realizowana jest przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wołodrzy, w ramach którego funkcjonują również poradnie ginekologiczna i stomatologiczna. W 2024 roku zakończono kompleksowy remont budynku Ośrodka Zdrowia, co wpłynęło na poprawę warunków świadczenia usług medycznych. Na terenie Gminy funkcjonuje punkt apteczny, natomiast najbliższą placówką zapewniającą opiekę szpitalną jest Kutnowski Szpital Samorządowy w Kutnie, oddalony o około 16 km. W kontekście postępującego starzenia się społeczeństwa dostępność usług zdrowotnych będzie nabierała coraz większego znaczenia, szczególnie dla osób starszych i niesamodzielnych.

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację usług społecznych jest obecnie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Ostrowach. Pomimo obserwowanego

w ostatnich latach spadku liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, skala zapotrzebowania na wsparcie pozostaje wysoka. W 2024 roku wskaźnik beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej wynosił 893 osoby na 10 tys. mieszkańców, podczas gdy średnia wojewódzka wynosiła 313, powiatowa 454, a dla grupy porównawczej 360. Głównymi powodami udzielania pomocy pozostają bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, trudności opiekuńczo-wychowawcze, alkoholizm oraz przemoc. W kolejnych latach konieczne będzie zatem dalsze rozwijanie usług społecznych oraz wzmacnianie działań służących aktywizacji i usamodzielnianiu mieszkańców.

Ważnym kierunkiem zmian w lokalnej polityce społecznej jest planowane utworzenie Centrum Usług Społecznych w Nowych Ostrowach. Nowa jednostka ma integrować różne formy wsparcia i rozszerzyć dotychczasową ofertę o m.in. pomoc psychologiczną, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, asystencję osobistą dla osób z niepełnosprawnościami, działania profilaktyczne, edukacyjne i zdrowotne oraz kursy zawodowe i warsztaty przedsiębiorczości. Powstanie CUS będzie istotnym krokiem w kierunku zwiększenia dostępności usług środowiskowych oraz dostosowania lokalnego systemu wsparcia do rzeczywistych potrzeb mieszkańców.

Ważnym elementem polityki społecznej pozostaje również dostępność mieszkań. Istniejący zasób komunalny wymaga sukcesywnych remontów ze względu na średni stan techniczny części budynków. Jednocześnie Gmina uczestniczy w Społecznej Inicjatywie Mieszkaniowej KZN Ziemi Kutnowskiej, w ramach której na terenie Ostrów planowana jest budowa około 50 mieszkań na wynajem w przystępnych cenach. Inwestycja ta może w przyszłości stanowić istotne narzędzie wspierania młodych mieszkańców i rodzin, a także wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej Gminy.

Przyszły rozwój społeczny Gminy Nowe Ostrowy powinien koncentrować się przede wszystkim na przeciwdziałaniu skutkom depopulacji i starzenia się społeczeństwa, przy jednoczesnym wzmacnianiu atrakcyjności Gminy jako miejsca do życia dla młodych mieszkańców i rodzin. Kluczowe znaczenie będzie miało dalsze rozwijanie opieki nad dziećmi, podnoszenie jakości edukacji, zwiększanie dostępności mieszkań oraz tworzenie szerokiej oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej. Równocześnie konieczne będzie rozwijanie usług skierowanych do seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Ważnym elementem lokalnej polityki społecznej pozostanie również wspieranie organizacji pozarządowych, aktywności obywatelskiej i inicjatyw integrujących mieszkańców. Rozwój dostępnych, zintegrowanych i dostosowanych do zmieniającej się struktury demograficznej usług publicznych będzie jednym z podstawowych warunków utrzymania wysokiej jakości życia oraz wzmacniania kapitału społecznego Gminy.

5. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Nowe Ostrowy przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców, które miało formę kwestionariusza online (wzór ankiety stanowi załącznik nr 2 do opracowania). Badanie było anonimowe, a udział w nim był dobrowolny dla wszystkich zainteresowanych. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat jakości życia w Gminie, identyfikacja najważniejszych problemów oraz określenie kluczowych kierunków rozwoju w perspektywie najbliższych lat. Respondenci mogli wypełniać ankiety w okresie od 5 maja do 24 maja 2026 roku.

Zakres tematyczny ankiety obejmował najważniejsze obszary funkcjonowania Gminy, w tym kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe, infrastrukturalne, a także zagadnienia związane z edukacją, kulturą, rekreacją oraz dostępnością usług publicznych. Łącznie zebrano 61 wypełnionych kwestionariuszy.

W strukturze respondentów odnotowano zróżnicowanie pod względem płci, wieku oraz statusu zawodowego. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, dzięki czemu badanie pozwoliło na poznanie opinii aktywnej części mieszkańców Gminy.

Ocena sytuacji Gminy

Mieszkańcy Gminy Nowe Ostrowy oceniali funkcjonowanie samorządu w poszczególnych obszarach w skali od 1 do 5, gdzie:

1 – oznacza „bardzo źle”,
2 – oznacza „źle”,
3 – oznacza „dostatecznie/zadowalająco/neutralnie”,
4 – oznacza „dobrze”,
5 – oznacza „bardzo dobrze”.

Najwyższe noty przyznano działaniom w zakresie **edukacji i kultury**, gdzie średnia ocena wyniosła 3,66. **Najniżej** oceniono natomiast **turystykę i rekreację**, z przeciętną oceną na poziomie 2,60. Średnia ocena wszystkich obszarów wyniosła 3,11, co wskazuje na ogólnie korzystną ocenę funkcjonowania Gminy, przy jednoczesnym zidentyfikowaniu obszarów wymagających dalszych działań inwestycyjnych i organizacyjnych.

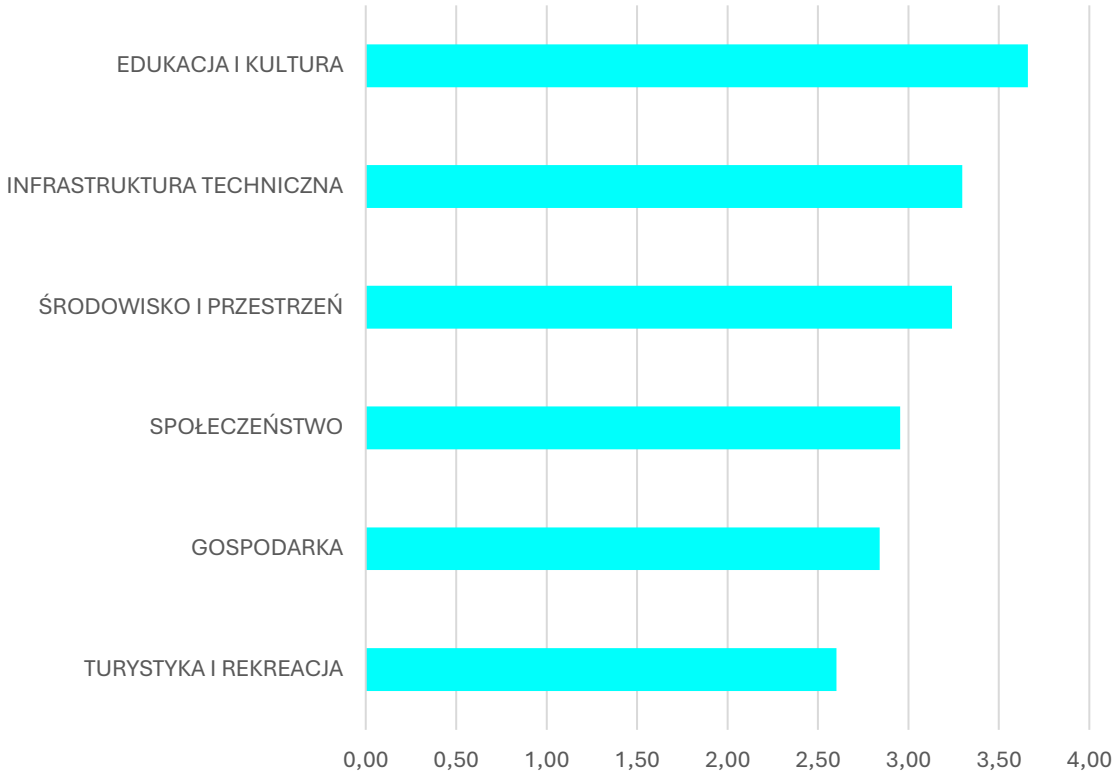

Ryc. 1. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W poniższej tabeli przedstawiono średnią ocen poszczególnych komponentów, które wchodziły w skład przedstawionych powyżej obszarów rozwojowych. W przeprowadzonym badaniu ankietowym najwyżej oceniono: dostęp do edukacji w szkołach podstawowych, dostęp do edukacji przedszkolnej, jakość edukacji przedszkolnej, organizacja dowozu dzieci do szkół, jakość infrastruktury przedszkolnej, dostępność sieci wodociągowej. Z kolei najniżej oceniono: dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem, poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe), poziom bazy gastronomicznej. Najniżej ocenione komponenty stanowią wyzwania rozwojowe dla Gminy i powinny być traktowane priorytetowo w zakresie podejmowanych interwencji rozwojowych w ciągu najbliższych lat.

Tab. 1 Oceny poszczególnych podobszarów w Gminie Nowe Ostrowy

SPOŁECZEŃSTWO	OCENA
bezpieczeństwo publiczne	3,57
dostępność architektoniczna budynków administracji publicznej	3,57
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy	3,54
wsparcie osób starszych (np. domy pomocy społecznej, kluby seniora)	3,08

wsparcie osób niesamodzielnych (np. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)	3,08
dostęp do podstawowej opieki medycznej	3,07
skuteczność działania pomocy społecznej	2,91
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja społeczna, inicjatywy oddolne)	2,88
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy	2,48
dostęp do żłobków/klubów dziecięcych	2,33
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	2,03
GOSPODARKA	**OCENA**
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)	3,70
funkcjonowanie transportu zbiorowego	3,31
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami	3,26
atrakcyjność inwestycyjna	3,02
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej	2,96
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej	2,62
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym	2,50
możliwość uzyskania zatrudnienia	2,04
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem	2,00
ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ	**OCENA**
system odbioru odpadów	3,81
oferta działań wspierających ochronę środowiska (np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła)	3,67
walory środowiska przyrodniczego	3,54
jakość powietrza	3,53
rozwój odnawialnych źródeł energii	3,48
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających	3,21
estetyka (czystość przestrzeni publicznych)	3,17
dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	3,12
czystość terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	2,93
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	2,91
infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)	2,80

świadomość ekologiczna mieszkańców	2,73
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	**OCENA**
dostępność sieci wodociągowej	4,03
dostępność sieci kanalizacyjnej	3,60
stan dróg	3,60
mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)	3,42
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem samochodów osobowych i ciężarowych	3,40
dostępność szerokopasmowego Internetu	2,83
dostępność sieci gazowej	1,87
TURYSTYKA I REKREACJA	**OCENA**
jakość istniejących chodników	3,55
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	3,31
jakość istniejących ścieżek rowerowych	2,96
oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów	2,93
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej	2,83
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywy dla transportu samochodowego)	2,76
oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci	2,64
atrakcyjność turystyczna	2,36
oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych	2,25
oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży	2,21
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	2,17
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)	1,92
poziom bazy gastronomicznej	1,80
EDUKACJA I KULTURA	**OCENA**
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	4,43
dostęp do edukacji przedszkolnej	4,41
jakość edukacji przedszkolnej	4,38
organizacja dowozu dzieci do szkół	4,34
jakość infrastruktury przedszkolnej	4,20

jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, itp.)	3,91
działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w Nowych Ostrowach	3,68
jakość edukacji w szkołach podstawowych	3,50
dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (dojazd)	3,38
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych	3,23
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach	3,22
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach	3,17
dodatkowa oferta w szkołach (koła zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia, itp.)	3,12
dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia, itp.)	3,00
działalność świetlic wiejskich	2,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

Pożądane priorytety rozwojowe

W kolejnym pytaniu mieszkańcy zostali poproszeni o wskazanie 5 najważniejszych działań, jakie ich zdaniem powinny zostać zrealizowane na terenie Gminy w najbliższych latach. Najczęściej wskazywano na **rozwój terenów zieleni** (45,9%), co potwierdza duże znaczenie walorów przyrodniczych i rekreacyjnych w postrzeganiu przyszłego rozwoju Gminy przez mieszkańców. Wysoki odsetek odpowiedzi uzyskały również działania związane z **rozbudową ścieżek rowerowych** (32,8%) oraz **zwiększeniem dostępu do Internetu** (31,1%). Stosunkowo często wskazywano także na potrzebę **podniesienia poziomu nauczania** (26,2%), **zmniejszenia bezrobocia** (24,6%), **rozwoju przedsiębiorczości** i **budowy lub rozwoju sieci gazowej** (po 23,0%) oraz **poprawy stanu infrastruktury drogowej** (21,3%).

W dalszej kolejności mieszkańcy wskazywali na **rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej** (18,0%), **poprawę funkcjonowania transportu zbiorowego**, **renowację zabytków** i **rozwój oferty kulturalnej i sportowej** (po 16,4%) oraz **budowę lub modernizację świetlic wiejskich** (14,8%). Mniejsze znaczenie przypisywano m.in. poprawie dostępu do usług medycznych, rozwojowi rolnictwa i infrastruktury kulturalnej oraz tworzeniu miejsc opieki nad osobami starszymi (po 11,5%). Najrzadziej wskazywano natomiast na **poprawę systemu gospodarki odpadami** (1,6%), **wsparcie budowy instalacji OZE** i **poprawę bezpieczeństwa publicznego** (po 3,3%) oraz **budowę sieci kanalizacyjnej** (4,9%). Wyniki badania pokazują zatem, że mieszkańcy za najważniejsze uznają działania związane z **zagospodarowaniem terenów zielonych, rozwojem infrastruktury rowerowej i cyfrowej, poprawą jakości edukacji oraz tworzeniem lepszych warunków dla rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy**.

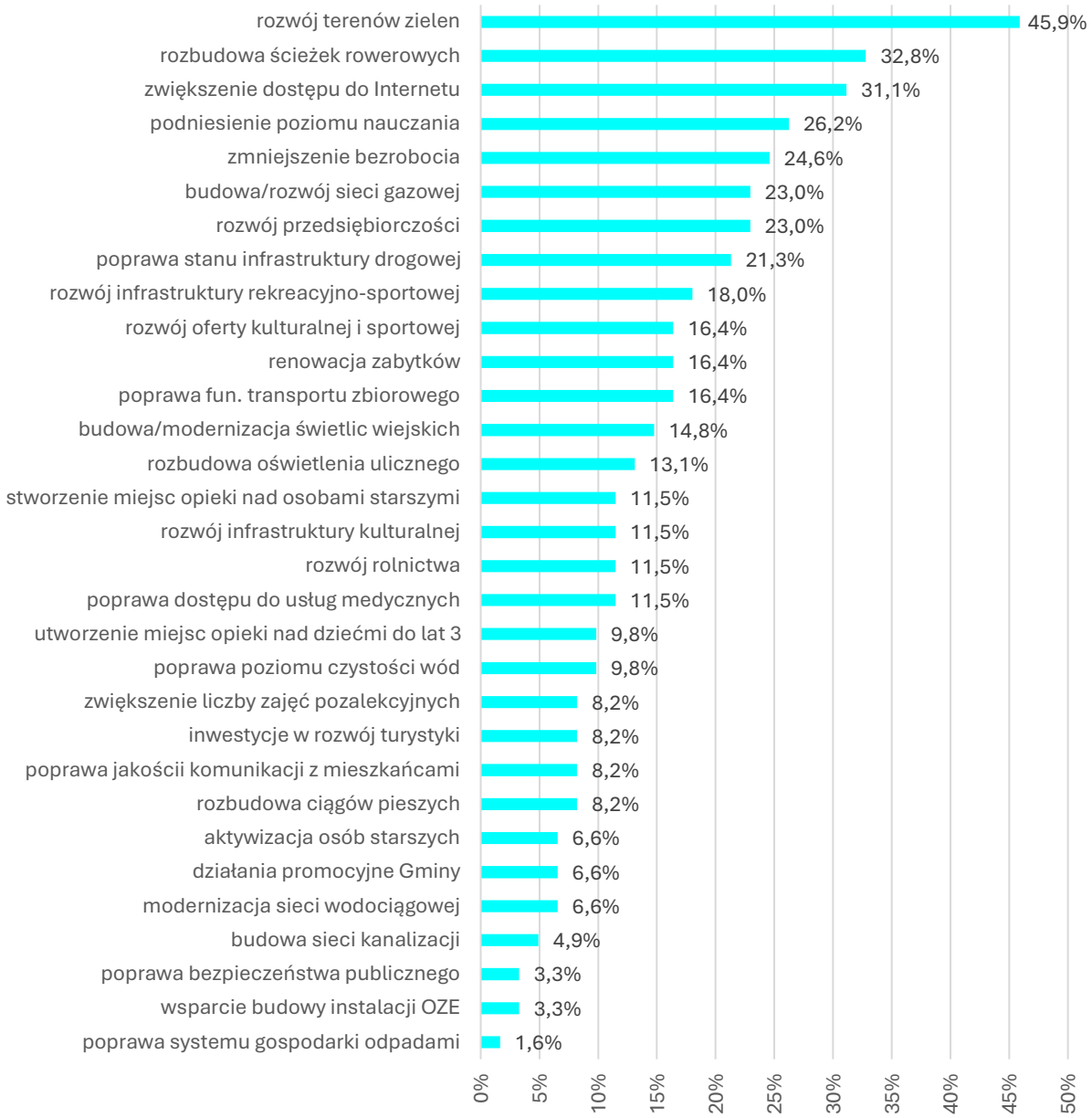

Ryc. 2. Główne priorytety rozwoju Gminy Nowe Ostrowy według ankietowanych
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Jedno z pytań zawartych w ankiecie dotyczyło wskazania, co według mieszkańców Gmina Nowe Ostrowy mogłoby stać się wizytówką Gminy. Pytanie miało formę otwartą, umożliwiając respondentom swobodne wskazanie najważniejszych atutów Gminy. Najczęściej wskazywano walory przyrodnicze Gminy, przede wszystkim lasy, tereny zielone i parki, które zdaniem mieszkańców powinny zostać lepiej zagospodarowane na potrzeby rekreacji i turystyki. Szczególny potencjał przypisywano Zespołowi Dworsko-Parkowemu w Imielnie oraz terenowi dawnej żwirowni w Grodnie wraz z otaczającymi ją lasami. W odpowiedziach często podkreślano również potrzebę rozbudowy sieci ścieżek rowerowych oraz poprawy zagospodarowania parków, skwerów i innych przestrzeni publicznych poprzez tworzenie miejsc wypoczynku i rekreacji.

Drugim wyraźnym kierunkiem wskazywanym przez mieszkańców było wykorzystanie potencjału dawnej Cukrowni Ostrowy – zarówno poprzez rewitalizację jej obiektów, jak i pozyskanie inwestora, który zagospodarowałby teren i stworzył nowe miejsca pracy. Respondenci zwracali również uwagę na potrzebę rozwoju lokalnej gospodarki i powstania większego zakładu pracy. Jako potencjalne elementy budujące rozpoznawalność Gminy wskazywano ponadto jej dziedzictwo kolejowe, w szczególności kolejkę wąskotorową i zabytkowy dworzec kolejowy, które po odpowiednim zagospodarowaniu mogłyby uzupełnić lokalną ofertę turystyczną.

6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest często stosowanym narzędziem diagnozy strategicznej w jednostkach administracji publicznej. To narzędzie pozwala na porównanie **mocnych i słabych** stron jednostki wynikających z jej **wewnętrznego** otoczenia oraz identyfikację **szans i zagrożeń** dla rozwoju, które płyną z otoczenia **zewnętrznego**. Ponadto, dzięki analizie SWOT, można również określić, jak te elementy wzajemnie na siebie oddziałują.

Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

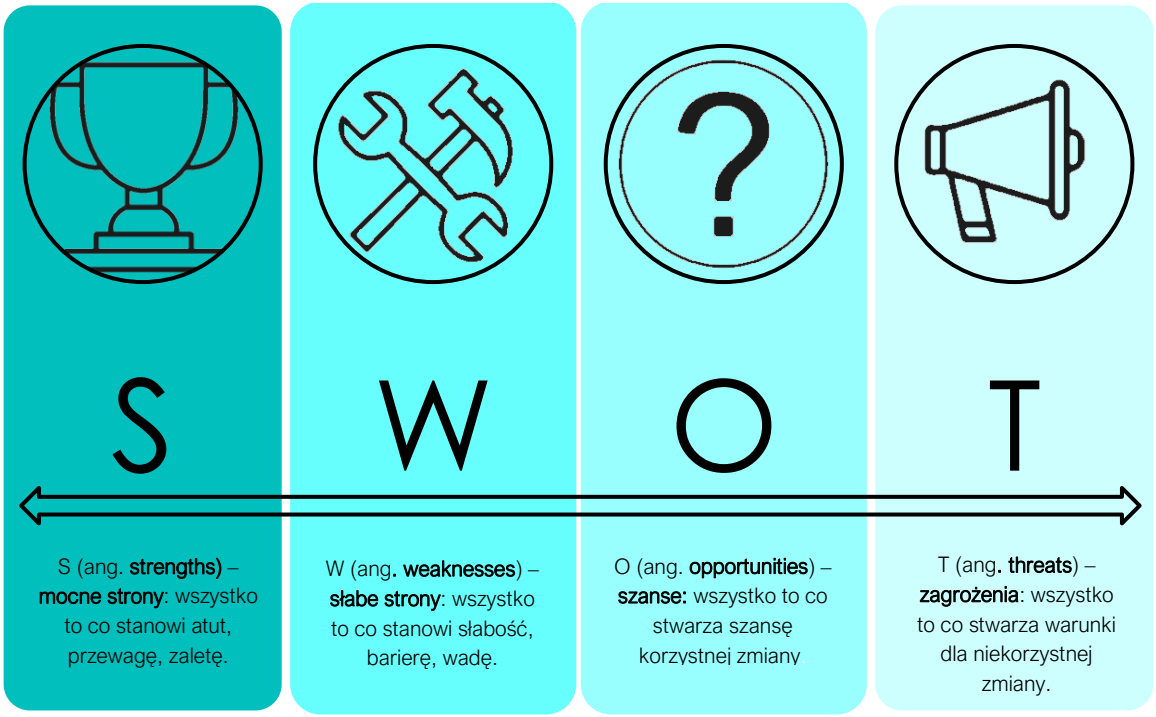

Analizę SWOT dla Gminy Nowe Ostrowy opracowano bazując na:

- diagnozie sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Nowe Ostrowy oraz zawartych w niej danych liczbowych, opisowych i przestrzennych pozyskanych z Urzędu Gminy Nowe Ostrowy, gminnych jednostek organizacyjnych oraz źródeł zewnętrznych;

- wynikach badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz interesariuszy Strategii;
- informacje uzyskane podczas warsztatów strategicznych oraz wywiadu pogłębionego dotyczącego planowania przestrzennego z przedstawicielami Urzędu Gminy Nowe Ostrowy oraz interesariuszami strategii.

Analizę SWOT dla Gminy Nowe Ostrowy przedstawia poniższa tabela.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Korzystne położenie komunikacyjne, obejmujące dostęp do drogi krajowej nr 91, bliskość dróg krajowych nr 92 oraz autostrad A1 i A2, a także połączenie kolejowe z Kutnem – zwiększa dostępność transportową Gminy, ułatwia mieszkańcom dojazdy do pracy i usług oraz wzmacnia jej atrakcyjność inwestycyjną; • Pełne pokrycie obszaru Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – zwiększa przewidywalność procesów inwestycyjnych, ogranicza ryzyko chaotycznego rozwoju zabudowy oraz sprzyja prowadzeniu spójnej polityki przestrzennej; • Systematyczna modernizacja infrastruktury drogowej oraz wysoki poziom wydatków inwestycyjnych w tym zakresie – poprawiają dostępność wewnętrzną Gminy, bezpieczeństwo uczestników ruchu oraz warunki prowadzenia działalności rolniczej i gospodarczej; • Rozwinięta infrastruktura wodociągowa oraz sukcesywna rozbudowa kanalizacji i przydomowych oczyszczalni ścieków – poprawiają warunki życia mieszkańców oraz ograniczają presję na środowisko; • Znaczący udział terenów leśnych oraz obecność rezerwatów przyrody i obszaru Natura 2000 – wzmacniają potencjał przyrodniczy, krajobrazowy i rekreacyjny Gminy oraz sprzyjają rozwojowi funkcji turystycznych;	• Postępujący spadek liczby mieszkańców oraz ujemny przyrost naturalny – prowadzą do ograniczania zasobów pracy, zmniejszania liczby potencjalnych użytkowników usług publicznych oraz zwiększają presję na finanse samorządu; • Postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz szybki wzrost udziału osób starszych – powodują wzrost zapotrzebowania na usługi zdrowotne, opiekuńcze i społeczne oraz ograniczają potencjał rozwojowy Gminy; • Relatywnie wysoki poziom bezrobocia oraz ograniczona liczba miejsc pracy na terenie Gminy – zwiększają zależność mieszkańców od zewnętrznych rynków pracy i osłabiają lokalny potencjał gospodarczy; • Niski poziom przedsiębiorczości w przeliczeniu na liczbę mieszkańców oraz niewielka liczba większych podmiotów gospodarczych – ograniczają dywersyfikację gospodarki, liczbę miejsc pracy i możliwości zwiększania dochodów własnych Gminy; • Ograniczona dywersyfikacja lokalnej gospodarki i silne uzależnienie od rolnictwa – zwiększają podatność Gminy na zmiany koniunktury rolnej, wahania cen oraz skutki zmian klimatycznych; • Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna, w tym brak rozwiniętej bazy noclegowej i gastronomicznej – ogranicza możliwość pełnego wykorzystania walorów

• Korzystne warunki dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, w tym energetyki wiatrowej, słonecznej i geotermalnej – stwarzają możliwości ograniczania emisji, zwiększania bezpieczeństwa energetycznego oraz generowania dodatkowych korzyści finansowych dla Gminy; • Silnie rozwinięta funkcja rolnicza oraz relatywnie korzystna struktura agrarna gospodarstw – stanowią podstawę lokalnej gospodarki i tworzą potencjał dla dalszego rozwoju produkcji rolnej oraz przetwórstwa rolno-spożywczego; • Systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych oraz dodatnie saldo rejestracji przedsiębiorstw – świadczą o stopniowym rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i aktywności ekonomicznej mieszkańców; • Wysoka aktywność inwestycyjna Gminy oraz skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych – zwiększają możliwości realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych, społecznych i środowiskowych oraz przyspieszają proces modernizacji Gminy; • Rozwinięta baza oświatowa, sportowa i rekreacyjna – zapewnia mieszkańcom dostęp do podstawowych usług edukacyjnych i możliwości aktywnego spędzania czasu, wzmacniając jakość życia i atrakcyjność osiedleńczą Gminy; • Aktywność lokalnych organizacji społecznych, Kół Gospodyń Wiejskich, jednostek OSP, Klubów Seniora i stowarzyszeń – sprzyja integracji mieszkańców, wzmacnia kapitał społeczny oraz wspiera organizację wydarzeń i inicjatyw lokalnych; • Rozwój usług społecznych, w tym funkcjonowanie Klubów Seniora oraz planowane utworzenie Centrum Usług Społecznych – zwiększa dostępność wsparcia dla seniorów, osób z	przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych Gminy; • Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura rowerowa – ogranicza możliwości codziennej mobilności rowerowej oraz rozwój turystyki aktywnej i rekreacyjnej; • Niepełna dostępność szerokopasmowego Internetu i sieci światłowodowej – ogranicza możliwości pracy zdalnej, edukacji, rozwoju przedsiębiorczości i korzystania z nowoczesnych usług cyfrowych; • Niewystarczający poziom skanalizowania Gminy – zwiększa zależność od indywidualnych systemów gospodarki ściekowej oraz utrudnia pełną ochronę wód powierzchniowych i podziemnych; • Zły stan wód powierzchniowych oraz niedostatecznie rozwinięta retencja – zwiększają podatność Gminy na skutki suszy i pogarszają bezpieczeństwo wodne, szczególnie istotne dla obszaru o silnej funkcji rolniczej; • Brak sieci gazowej i zbiorczego systemu ciepłowniczego – zwiększa zależność mieszkańców od indywidualnych źródeł ogrzewania i utrudnia ograniczanie niskiej emisji; • Niewykorzystany potencjał terenów po byłej cukrowni i części obiektów zabytkowych – ogranicza możliwości nadawania im nowych funkcji gospodarczych, społecznych i turystycznych oraz zwiększa ryzyko dalszej degradacji; • Niezadowalające wyniki egzaminu ósmoklasisty, szczególnie z matematyki – wskazują na potrzebę wzmocnienia jakości procesu dydaktycznego oraz dodatkowego wsparcia uczniów; • Ograniczona dostępność specjalistycznej opieki zdrowotnej i brak lokalnych usług rehabilitacyjnych – obniżają komfort życia mieszkańców, szczególnie seniorów i osób wymagających regularnego wsparcia medycznego;

niepełnosprawnościami i mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej; • Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, poradni stomatologicznej i ginekologicznej oraz punktów aptecznych – poprawia bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców i ogranicza konieczność korzystania z części podstawowych usług poza Gminą; • Bogate dziedzictwo kulturowe, obejmujące zabytkowe kościoły, zespoły dworskie, dawną cukrownię i historyczną kolej wąskotorową – wzmacnia lokalną tożsamość i tworzy potencjał dla rozwoju turystyki kulturowej, edukacyjnej i rekreacyjnej.	• Wysoki poziom korzystania z pomocy społecznej – wskazuje na utrwalone problemy części mieszkańców związane z bezrobociem, ubóstwem, niepełnosprawnością i trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi; • Ograniczona różnorodność zorganizowanej oferty sportowej, pozaszkolnej i zajęć dla dzieci i młodzieży – zmniejsza możliwości rozwijania zainteresowań i aktywnego spędzania czasu wolnego; • Relatywnie niski poziom formalnego rozwoju sektora organizacji pozarządowych – ogranicza skalę oddolnych inicjatyw społecznych i możliwości angażowania mieszkańców w realizację działań lokalnych; • Brak docelowej lokalizacji PSZOK – ogranicza stabilność organizacyjną systemu gospodarowania odpadami i wymaga dalszych działań inwestycyjnych.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Dalsza poprawa dostępności transportowej regionu, w tym rozwój i modernizacja ponadlokalnej infrastruktury drogowej i kolejowej – może zwiększać atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą Gminy oraz ułatwiać mieszkańcom dostęp do zewnętrznych rynków pracy, edukacji i usług; • Bliskość Kutna oraz położenie w sąsiedztwie ważnych korytarzy transportowych – stwarzają możliwość rozwoju działalności logistycznej, usługowej i przetwórczej oraz przyciągania inwestorów poszukujących dobrze skomunikowanych terenów poza większymi ośrodkami miejskimi; • Dostępność funduszy europejskich i krajowych programów wsparcia – stwarza możliwość dalszego finansowania inwestycji infrastrukturalnych, społecznych, środowiskowych, energetycznych i edukacyjnych, przy jednoczesnym ograniczaniu obciążenia budżetu Gminy; • Rosnące znaczenie odnawialnych źródeł energii i transformacji energetycznej – może sprzyjać dalszemu wykorzystaniu lokalnego potencjału energetyki wiatrowej, słonecznej i	• Pogłębianie się ogólnokrajowych i regionalnych procesów depopulacji – może prowadzić do dalszego spadku liczby mieszkańców, ograniczania lokalnych zasobów pracy oraz zmniejszania popytu na usługi publiczne; • Postępujące starzenie się społeczeństwa oraz wzrost liczby osób w wieku 80+ – mogą zwiększać zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze i transportowe przy jednoczesnym zmniejszaniu liczby osób aktywnych zawodowo; • Odpływ młodych i wykształconych mieszkańców do większych ośrodków miejskich – może osłabiać potencjał demograficzny i gospodarczy Gminy oraz utrudniać zastępowalność pokoleń na rynku pracy; • Konkurencja Kutna i innych większych ośrodków o mieszkańców, inwestorów i przedsiębiorców – może ograniczać możliwości rozwoju lokalnego rynku pracy,

geotermalnej oraz przyczyniać się do poprawy bezpieczeństwa energetycznego i zwiększania dochodów lokalnych; • Rosnące znaczenie działań adaptacyjnych do zmian klimatu oraz programów wspierających retencję i gospodarowanie wodą – może umożliwiać realizację inwestycji ograniczających skutki suszy, deficytów wody i zagrożeń powodziowych; • Wzrost zainteresowania turystyką aktywną, weekendową, przyrodniczą i kulturową – stwarza możliwość lepszego wykorzystania rezerwatów przyrody, dolin rzecznych, kompleksów leśnych, zabytków sakralnych, zespołów dworskich, dawnej cukrowni i historycznej kolei wąskotorowej; • Planowane wykorzystanie zespołu parkowo-pałacowego w Imielnie na cele edukacyjne i turystyczne – może wzmocnić ponadlokalną rozpoznawalność Gminy oraz rozszerzyć jej ofertę rekreacyjną, naukową i edukacyjną; • Rozwój pracy zdalnej, usług cyfrowych i gospodarki opartej na technologiach informacyjnych – może zwiększać atrakcyjność osiedleńczą Gminy dla osób pracujących poza jej terenem, pod warunkiem dalszej poprawy dostępności Internetu szerokopasmowego; • Rozwój społecznego budownictwa czynszowego w ramach SIM – może zwiększyć dostępność mieszkań dla młodych osób i rodzin oraz wspierać działania służące ograniczaniu odpływu ludności; • Rosnące zapotrzebowanie na lokalną żywność, krótkie łańcuchy dostaw i produkty rolno-spożywcze wysokiej jakości – może sprzyjać rozwojowi lokalnego przetwórstwa, sprzedaży bezpośredniej oraz dodatkowych źródeł dochodu gospodarstw rolnych; • Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym i proces deinstytucjonalizacji – stwarzają możliwość poszerzania oferty opiekuńczej, asystenckiej, rehabilitacyjnej i aktywizacyjnej, szczególnie dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami;	handlu, usług i działalności produkcyjnej na terenie Gminy; • Nasilanie się skutków zmian klimatu, w szczególności suszy i deficytów wody – może pogarszać warunki produkcji rolnej, zwiększać ryzyko strat gospodarczych i powodować wzrost kosztów działań adaptacyjnych; • Występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz zagrożenia powodziowego w dolinie Ochni – może powodować szkody w infrastrukturze, zabudowie i rolnictwie oraz zwiększać koszty utrzymania bezpieczeństwa przestrzennego; • Niestabilność ekonomiczna sektora rolnego, w tym wahania cen produktów rolnych, energii, nawozów i paliw – może obniżać rentowność gospodarstw i osłabiać jeden z podstawowych filarów lokalnej gospodarki; • Niedobór pracowników w zawodach technicznych, medycznych, opiekuńczych, transportowych i pedagogicznych – może utrudniać rozwój przedsiębiorstw oraz zapewnienie odpowiedniej jakości usług publicznych; • Rosnące koszty funkcjonowania infrastruktury technicznej i społecznej – mogą zwiększać obciążenia budżetu Gminy, szczególnie w zakresie oświaty, transportu, gospodarki wodno-kanalizacyjnej i usług społecznych; • Możliwe ograniczenie dostępności środków zewnętrznych lub wzrost konkurencji o fundusze – może spowolnić tempo inwestycji w Gminie, która w znacznym stopniu wykorzystuje finansowanie zewnętrzne do realizacji przedsięwzięć rozwojowych; • Dalsze pogarszanie jakości wód powierzchniowych – może zwiększać koszty działań naprawczych i ograniczać możliwości wykorzystania zasobów wodnych do celów rekreacyjnych, środowiskowych i gospodarczych; • Rosnące wymagania prawne i finansowe związane z ochroną środowiska, gospodarką odpadami i transformacją energetyczną –

• Rosnące znaczenie współpracy międzygminnej i partnerstw lokalnych – może zwiększać możliwości wspólnej realizacji projektów infrastrukturalnych, społecznych, środowiskowych i promocyjnych oraz ułatwiać dostęp do dodatkowych źródeł finansowania; • Możliwość wykorzystania planowanego rozwoju infrastruktury mieszkaniowej, społecznej i rekreacyjnej do wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej Gminy – może sprzyjać zatrzymywaniu młodszych mieszkańców oraz przyciąganiu nowych rodzin.	mogą zwiększać koszty dostosowania infrastruktury i obciążać zarówno samorząd, jak i mieszkańców; • Dalsza degradacja niewykorzystanych obiektów i terenów poprzemysłowych oraz zabytkowych – może prowadzić do utraty części dziedzictwa kulturowego i ograniczać możliwość jego przyszłego wykorzystania gospodarczego, społecznego i turystycznego; • Spadek liczby dzieci i młodzieży przy jednoczesnym wzroście kosztów utrzymania infrastruktury oświatowej – może pogłębiać presję na finanse Gminy oraz wymuszać trudne decyzje organizacyjne dotyczące sieci placówek; • Wzrost zapotrzebowania na pomoc społeczną i usługi opiekuńcze przy ograniczonych zasobach kadrowych – może obciążać lokalny system wsparcia i utrudniać zapewnienie odpowiedniej dostępności usług; • Utrzymywanie się nierówności w dostępie do transportu publicznego i usług ponadlokalnych – może pogłębiać wykluczenie komunikacyjne mieszkańców nieposiadających własnego środka transportu, szczególnie seniorów i młodzieży.

STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY NOWE OSTROWY

1. Misja i wizja

W trakcie procesu strategicznego wypracowano MISJĘ oraz WIZJĘ Gminy Nowe Ostrowy, które stanowiły fundament do określenia celów strategicznych i operacyjnych jej rozwoju.

Misja jest kluczowym elementem strategii, który określa główne kierunki rozwoju Gminy. Koncentruje się ona na podstawowych wartościach, które przyświecają Gminie i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie, co jest naszym priorytetem. Jest to ścieżka, którą należy podążać w celu osiągnięcia wizji.

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Nowe Ostrowy** brzmi następująco:

Misją Gminy Nowe Ostrowy jest tworzenie dobrych warunków życia i rozwoju mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury i usług publicznych, wspieranie przedsiębiorczości i aktywności społecznej oraz odpowiedzialne gospodarowanie przestrzenią i zasobami Gminy.

Z kolei **wizja** to jasno określony obraz Gminy w 2037 roku, który odzwierciedla założenia rozwojowe jednostki oraz oczekiwania lokalnej społeczności. Wizja pełni rolę drogowskazu – wskazuje kierunek, w którym Gmina powinna zmierzać, aby poprzez konsekwentną realizację zaplanowanych działań, osiągnąć pożądane zmiany i rezultaty. Wizja ukazuje Gminę Nowe Ostrowy w perspektywie strategicznej – zmienionej dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięciu zamierzonych celów.

Wizja Gminy Nowe Ostrowy brzmi następująco:

Gmina Nowe Ostrowy to atrakcyjne i bezpieczne miejsce do życia, pracy i rozwoju, oferującym mieszkańcom wysoką jakość usług publicznych, dobrze rozwiniętą infrastrukturę oraz dostęp do różnorodnych form aktywności społecznej, kulturalnej i rekreacyjnej. Rozwój Gminy opiera się na wzmacnianiu lokalnej przedsiębiorczości, pozyskiwaniu nowych inwestycji oraz lepszym wykorzystaniu potencjału terenów gospodarczych, przyrodniczych i kulturowych. Jednocześnie Gmina zachowuje swój wiejski charakter, dbając o ład przestrzenny, środowisko oraz racjonalne wykorzystanie lokalnych zasobów.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Na podstawie analizy aktualnej sytuacji Gminy Nowe Ostrowy, jej aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i klimatyczno-środowiskowych, a także uwzględniając czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, określono cztery główne cele strategiczne, które mają być osiągnięte w zgodzie z wizją rozwoju Gminy. W celu skutecznej realizacji założeń strategicznych, wyznaczono również cele szczegółowe (operacyjne), którym przypisano konkretne kierunki działań prowadzące do osiągnięcia zamierzonych rezultatów.

Wyznaczone dla Gminy Nowe Ostrowy cele strategiczne odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej, które są ze sobą powiązane i wzajemnie się przenikają. W sferze przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej podstawę działań powinno stanowić dążenie do zrównoważonego rozwoju, opartego na racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią, ochronie zasobów naturalnych oraz adaptacji do zmian klimatu. Z kolei w sferze gospodarczej i społecznej szczególne znaczenie ma wzmacnianie lokalnego potencjału, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, integracji społecznej i poprawie jakości życia mieszkańców.

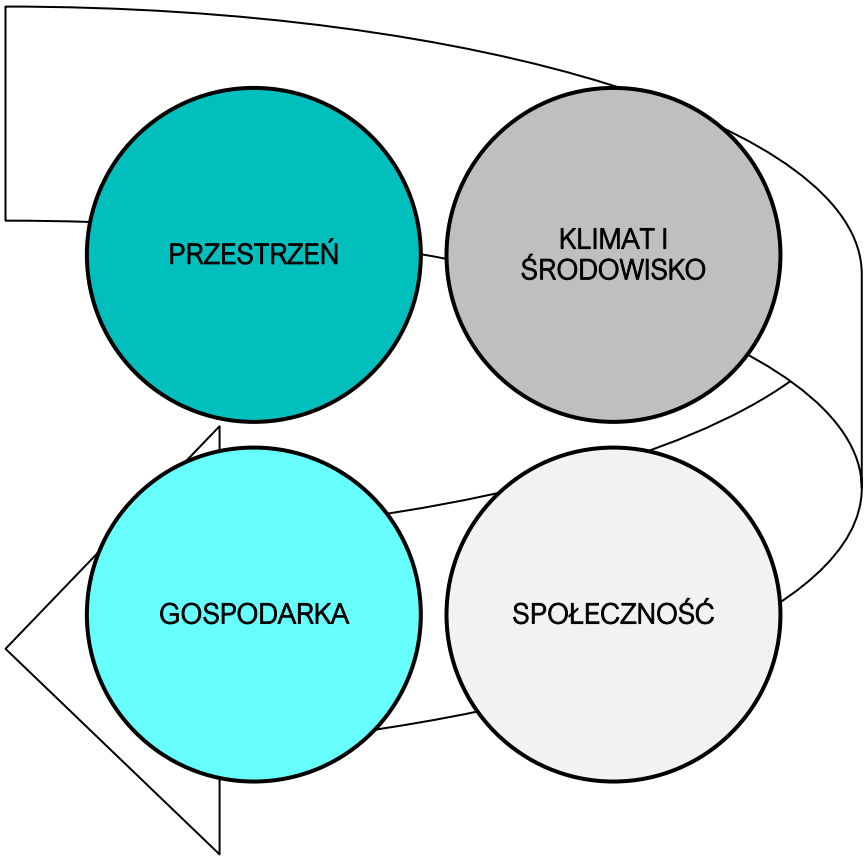

Poniżej przedstawiono cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi. Realizacja założonych celów będzie kluczowym elementem w osiąganiu zamierzonych rezultatów rozwoju Gminy Nowe Ostrowy.

CELE STRATEGICZNE			
CEL I	**CEL II**	**CEL III**	**CEL IV**
Nowe Ostrowy – gmina dobrze skomunikowana, uporządkowana przestrzennie i przyjazna mieszkańcom	**Wysoka jakość środowiska i bezpieczeństwo klimatyczne Gminy Nowe Ostrowy**	**Wzmocnienie potencjału gospodarczego i atrakcyjności Gminy Nowe Ostrowy**	**Nowe Ostrowy gminą wspierającą mieszkańców, rozwój młodego pokolenia i aktywność lokalnej społeczności**
CELE OPERACYJNE			
1.1. Nowoczesna i dostępna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna	2.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi i wodnymi	3.1. Aktywizacja gospodarcza i wzmacnianie potencjału przedsiębiorczości mieszkańców	4.1. Wysoka jakość edukacji i dobre warunki rozwoju młodego pokolenia
1.2. Ład przestrzenny i racjonalne zagospodarowanie Gminy	2.2. Rozwój postaw proekologicznych i zielonej transformacji	3.2. Wykorzystanie potencjału turystycznego, rekreacyjnego i dziedzictwa Gminy	4.2. Bezpieczne i dostępne wsparcie na każdym etapie życia
1.3. Bezpieczna, estetyczna i dostępna przestrzeń publiczna			4.3. Kultura, sport i aktywność podstawą integracji mieszkańców

PRZESTRZEŃ

Cel strategiczny I **„Nowe Ostrowy – gmina dobrze skomunikowana, uporządkowana przestrzennie i przyjazna mieszkańcom”** koncentruje się na tworzeniu funkcjonalnej, bezpiecznej i dobrze wyposażonej przestrzeni, odpowiadającej na potrzeby mieszkańców oraz sprzyjającej dalszemu rozwojowi Gminy. Obejmuje działania związane z poprawą dostępności komunikacyjnej, rozwojem infrastruktury technicznej, prowadzeniem racjonalnej polityki przestrzennej oraz podnoszeniem jakości przestrzeni publicznych. Istotne znaczenie będzie miało również wykorzystanie terenów o potencjale mieszkaniowym i gospodarczym oraz rozwój atrakcyjnych miejsc rekreacji i integracji.

Pierwszy cel operacyjny **„Nowoczesna i dostępna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna”** ukierunkowany jest na poprawę jakości infrastruktury stanowiącej podstawę codziennego funkcjonowania mieszkańców. Działania obejmują utrzymanie dróg gminnych, rozwój bezpiecznych ciągów pieszych i rowerowych, współpracę z zarządcami dróg wyższego rzędu oraz poprawę dostępności transportu zbiorowego. Równolegle rozwijana i modernizowana będzie infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna, w tym rozwiązania służące poprawie jakości wody. Ważnym kierunkiem pozostanie także zwiększanie dostępności szerokopasmowego Internetu, rozwój sieci gazowej i elektroenergetycznej oraz modernizacja oświetlenia ulicznego.

Drugi cel operacyjny **„Ład przestrzenny i racjonalne zagospodarowanie Gminy”** koncentruje się na prowadzeniu uporządkowanej polityki przestrzennej oraz racjonalnym wykorzystywaniu dostępnych terenów. Kluczowe znaczenie będzie miało wdrażanie Planu Ogólnego, aktualizowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz tworzenie warunków dla rozwoju mieszkalnictwa i działalności gospodarczej. Szczególnej uwagi wymagać będą tereny po dawnej cukrowni oraz inne obszary posiadające potencjał do pełnienia nowych funkcji. Jednocześnie rozwój przestrzenny powinien ograniczać rozpraszanie zabudowy oraz uwzględniać ochronę wartościowych terenów rolnych, przyrodniczych i obszarów zagrożonych powodzią.

Trzeci cel operacyjny **„Bezpieczna, estetyczna i dostępna przestrzeń publiczna”** obejmuje działania zmierzające do poprawy jakości przestrzeni wspólnych oraz tworzenia atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego. Zakłada zagospodarowanie parków, skwerów i terenów zielonych, rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz wykorzystanie potencjału terenów leśnych i dawnej żwirowni w Grodnie. Istotne będzie również modernizowanie świetlic wiejskich, rozwój miejsc integracji oraz poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami. Uzupełnieniem będą działania zwiększające bezpieczeństwo mieszkańców.

Cel strategiczny 1: Nowe Ostrowy – gmina dobrze skomunikowana, uporządkowana przestrzennie i przyjazna mieszkańcom			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
1.1. Nowoczesna i dostępna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna	• utrzymanie stanu dróg gminnych; • rozwój infrastruktury dla pieszych, w tym chodników, bezpiecznych przejść dla pieszych oraz rozwiązań poprawiających dostępność przestrzeni dla osób starszych i osób ze szczególnymi potrzebami; • rozwój spójnej sieci ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych, łączących miejscowości Gminy, tereny rekreacyjne, obiekty użyteczności publicznej oraz istniejące szlaki ponadlokalne; • rozwój infrastruktury towarzyszącej ruchowi rowerowemu, w tym miejsc odpoczynku, stojaków rowerowych, oznakowania tras i elementów małej architektury; • współpraca z zarządcami dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych w zakresie poprawy stanu technicznego dróg, bezpieczeństwa ruchu oraz zwiększania dostępności komunikacyjnej Gminy; • podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności transportu zbiorowego, w szczególności poprzez współpracę z przewoźnikami	poprawa jakości i bezpieczeństwa lokalnego układu komunikacyjnego; zwiększenie dostępności transportowej poszczególnych miejscowości; rozwój bezpiecznej infrastruktury pieszej i rowerowej; poprawa dostępności i niezawodności infrastruktury wodno-kanalizacyjnej; zwiększenie dostępności wysokiej jakości Internetu; poprawa bezpieczeństwa energetycznego i jakości infrastruktury technicznej; ograniczenie barier komunikacyjnych dla mieszkańców.	• długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg gminnych (km); • długość wybudowanych lub zmodernizowanych chodników i ciągów pieszych (km); • długość wybudowanych ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych (km); • liczba inwestycji poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego (szt.); • długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej (km); • długość wybudowanej lub zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (km);

	oraz dostosowywanie oferty przewozowej do potrzeb mieszkańców; • dalsza rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągowej, w tym stacji uzdatniania wody, w celu poprawy jakości i niezawodności dostaw wody; • dalszy rozwój kanalizacji sanitarnej oraz wspieranie rozwiązań indywidualnych na terenach, na których budowa sieci zbiorczej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub przestrzennie; • wspieranie rozbudowy sieci światłowodowej i zwiększania dostępności szerokopasmowego Internetu na obszarze całej Gminy; • współpraca z gestorami sieci w zakresie możliwości rozwoju sieci gazowej oraz modernizacji i zwiększania niezawodności infrastruktury elektroenergetycznej; • modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań energooszczędnych i poprawiających bezpieczeństwo mieszkańców.		• liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej (szt.); • liczba punktów adresowych objętych nowym dostępem do Internetu szerokopasmowego (szt.); • liczba nowych lub zmodernizowanych punktów oświetlenia ulicznego (szt.); • liczba działań lub porozumień służących poprawie funkcjonowania transportu zbiorowego (szt.).
1.2. Ład przestrzenny i racjonalne zagospodarowanie Gminy	• wdrażanie zapisów Planu Ogólnego Gminy Nowe Ostrowy – podstawowego narzędzia prowadzenia długofalowej polityki przestrzennej; • systematyczna aktualizacja obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dostosowana do zmieniających się potrzeb mieszkańców, przedsiębiorców oraz nowych uwarunkowań prawnych;	utrzymanie wysokiego poziomu ładu przestrzennego; zwiększenie dostępności terenów przeznaczonych pod rozwój mieszkalnictwa i działalności gospodarczej;	• liczba opracowanych lub zmienionych dokumentów planistycznych (szt.); • powierzchnia terenów przeznaczonych pod rozwój mieszkalnictwa (ha);

	• wyznaczanie i przygotowywanie terenów przeznaczonych pod rozwój zabudowy mieszkaniowej, w szczególności na obszarach posiadających dostęp do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej; • tworzenie warunków dla rozwoju budownictwa wielorodzinnego, komunalnego i społecznego; • racjonalne wyznaczanie i przygotowywanie terenów aktywności gospodarczej oraz terenów mogących stanowić ofertę dla potencjalnych inwestorów; • analiza możliwości przyszłego zagospodarowania terenów po dawnej cukrowni oraz innych terenów wymagających przekształceń funkcjonalnych; • ograniczanie dalszego rozpraszania zabudowy poprzez koncentrację nowych inwestycji na terenach już wyposażonych w infrastrukturę techniczną lub możliwych do efektywnego uzbrojenia; • ochrona gruntów rolnych o wysokiej wartości produkcyjnej oraz racjonalne gospodarowanie terenami rolniczymi; • uwzględnianie w polityce przestrzennej terenów zagrożonych powodzią, obszarów cennych przyrodniczo oraz lokalnych korytarzy ekologicznych; • porządkowanie struktury własnościowej gruntów w przypadkach niezbędnych dla realizacji inwestycji celu publicznego.	bardziej efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej; ograniczenie rozpraszania zabudowy; wzrost atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy; uporządkowanie terenów wymagających przekształceń funkcjonalnych; ochrona wartościowej przestrzeni rolniczej i przyrodniczej.	• powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych (ha); • liczba mieszkań komunalnych, społecznych lub czynszowych oddanych do użytkowania (szt.); • liczba przedsięwzięć dotyczących uporządkowania lub ponownego zagospodarowania terenów zdegradowanych lub niewykorzystanych (szt.).

1.3. Bezpieczna, estetyczna i dostępna przestrzeń publiczna	• zagospodarowanie i modernizacja parków, skwerów, terenów zielonych oraz centrów miejscowości poprzez rozwój zieleni, alejek, miejsc odpoczynku i elementów małej architektury; • wykorzystanie potencjału terenów zielonych i leśnych do tworzenia ścieżek edukacyjnych, spacerowych i rekreacyjnych; • analiza możliwości zagospodarowania terenów związanych z dawną żwirownią w Grodnie oraz innych terenów posiadających potencjał rekreacyjny; • rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, w tym modernizacja istniejących boisk, placów zabaw, siłowni zewnętrznych oraz tworzenie nowych form aktywności sportowej; • podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami; • poprawa estetyki przestrzeni publicznej poprzez utrzymanie czystości, rozwój zieleni urządzonej, uporządkowanie przestrzeni centrów miejscowości oraz wyposażanie ich w spójne elementy małej architektury; • modernizacja i doposażanie świetlic wiejskich oraz tworzenie nowych miejsc spotkań w miejscowościach, w których brakuje odpowiedniej infrastruktury integracyjnej; • rozwój nowoczesnych narzędzi zarządzania przestrzenią oraz cyfrowych usług publicznych	poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych; zwiększenie liczby atrakcyjnych miejsc rekreacji i integracji mieszkańców; poprawa dostępności przestrzeni dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i rodzin z dziećmi; wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego; poprawa warunków funkcjonowania jednostek OSP; zwiększenie możliwości organizowania wydarzeń lokalnych i aktywizacji mieszkańców; lepsze wykorzystanie terenów zielonych i rekreacyjnych.	• liczba zmodernizowanych lub nowo zagospodarowanych przestrzeni publicznych (szt.); • powierzchnia nowo zagospodarowanych lub zrewitalizowanych terenów zielonych (ha); • liczba utworzonych lub zmodernizowanych miejsc rekreacji i integracji (szt.); • liczba obiektów i przestrzeni dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (szt.); • liczba zmodernizowanych lub doposażonych świetlic wiejskich (szt.); • liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych (szt.); • liczba przedsięwzięć obejmujących zakup

	wspierających sprawną komunikację pomiędzy samorządem a mieszkańcami; • wspieranie rozwoju infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, w tym modernizacja i doposażanie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych oraz podnoszenie kwalifikacji strażaków; • rozwój systemów i rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo w przestrzeni publicznej; • wzmacnianie systemu ochrony ludności, obrony cywilnej i odporności Gminy na sytuacje kryzysowe oraz zagrożenia militarne; • rozwijanie współpracy pomiędzy samorządem, OSP, Policją, organizacjami społecznymi i mieszkańcami w zakresie profilaktyki i reagowania na sytuacje kryzysowe.		sprzętu, modernizację obiektów lub doposażenie jednostek OSP (szt.); • liczba działań poprawiających bezpieczeństwo przestrzeni publicznych (szt.).

KLIMAT I ŚRODOWISKO

Cel strategiczny II **„Wysoka jakość środowiska i bezpieczeństwo klimatyczne Gminy Nowe Ostrowy”** koncentruje się na ochronie lokalnych zasobów przyrodniczych, poprawie jakości środowiska oraz zwiększaniu odporności Gminy na skutki zmian klimatu. Szczególne znaczenie będzie miało racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, rozwój retencji, ochrona terenów zielonych i kompleksów leśnych oraz doskonalenie gospodarki odpadami. Równolegle podejmowane będą działania służące poprawie efektywności energetycznej, rozwojowi odnawialnych źródeł energii oraz zwiększaniu świadomości ekologicznej mieszkańców. Realizacja celu pozwoli na zachowanie walorów środowiskowych Gminy oraz lepsze przygotowanie jej na współczesne wyzwania klimatyczne.

Pierwszy cel operacyjny **„Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi i wodnymi”** obejmuje działania służące ochronie cennych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz poprawie stanu poszczególnych komponentów środowiska. Istotnym kierunkiem będzie poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych, modernizacja infrastruktury służącej zapewnieniu odpowiedniej jakości wody oraz rozwój małej retencji. Podejmowane będą również działania dotyczące urządzeń melioracyjnych, rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury oraz ograniczania skutków suszy, powodzi i ekstremalnych zjawisk pogodowych. Ważnym elementem będzie ponadto budowa i rozwój PSZOK oraz dalsze doskonalenie systemu gospodarowania odpadami. Działania te mają zwiększyć odporność Gminy na zmiany klimatu, przy jednoczesnym zachowaniu jej zasobów przyrodniczych.

Drugi cel operacyjny **„Rozwój postaw proekologicznych i zielonej transformacji”** ukierunkowany jest na zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz stopniowe wdrażanie rozwiązań ograniczających zużycie energii i emisję zanieczyszczeń. Działania edukacyjne kierowane do różnych grup mieszkańców będą dotyczyć m.in. ochrony przyrody, gospodarki odpadami, oszczędzania wody, jakości powietrza i adaptacji do zmian klimatu. Równolegle wspierany będzie rozwój odnawialnych źródeł energii, termomodernizacja budynków oraz stosowanie energooszczędnych i niskoemisyjnych technologii w infrastrukturze publicznej. Istotne będzie również pozyskiwanie środków zewnętrznych na przedsięwzięcia środowiskowe i energetyczne. Realizacja celu przyczyni się do upowszechnienia odpowiedzialnych postaw mieszkańców oraz bardziej efektywnego wykorzystywania energii i zasobów naturalnych.

Cel strategiczny 2: Wysoka jakość środowiska i bezpieczeństwo klimatyczne Gminy Nowe Ostrowy			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
2.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi i wodnymi	• ochrona cennych zasobów przyrodniczych, kompleksów leśnych, terenów zielonych oraz różnorodności biologicznej Gminy; • zachowanie i odpowiedzialne wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, z uwzględnieniem ich funkcji ekologicznych, rekreacyjnych i edukacyjnych; • podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz ograniczania źródeł ich zanieczyszczenia; • rozwój i modernizacja infrastruktury służącej zapewnieniu odpowiedniej jakości wody, w szczególności poprzez modernizację stacji uzdatniania wody oraz niezbędnych urządzeń i instalacji; • rozwój małej retencji oraz zwiększanie zdolności Gminy do zatrzymywania i racjonalnego wykorzystywania wód opadowych i roztopowych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów narażonych na suszę i zagrożenie powodziowe; • podejmowanie działań na rzecz modernizacji, odbudowy i właściwego utrzymania urządzeń melioracyjnych, rowów oraz cieków wodnych, we współpracy z właściwymi podmiotami;	poprawa jakości poszczególnych komponentów środowiska; zachowanie cennych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych Gminy; poprawa jakości i bezpieczeństwa zasobów wodnych; zwiększenie zdolności retencyjnych Gminy i ograniczenie skutków suszy oraz ekstremalnych zjawisk pogodowych; poprawa funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami; zwiększenie odporności Gminy na skutki zmian klimatu.	• liczba przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych (szt.); • liczba zrealizowanych inwestycji służących poprawie jakości wody (szt.); • liczba inwestycji zwiększających retencję wód (szt.); • pojemność utworzonych lub zmodernizowanych obiektów retencyjnych (m^3); • długość zmodernizowanych lub utrzymanych urządzeń melioracyjnych i cieków wodnych (km); • powierzchnia utworzonych lub zagospodarowanych terenów zieleni (ha);

	• rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, w tym terenów zieleni, zadrzewień, zbiorników retencyjnych oraz innych rozwiązań opartych na przyrodzie; • budowa i rozwój Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych oraz dalsze doskonalenie systemu gospodarowania odpadami; • zwiększanie odporności infrastruktury komunalnej i przestrzeni publicznych na ekstremalne zjawiska pogodowe oraz uwzględnianie adaptacji do zmian klimatu w planowaniu i realizacji inwestycji; • podejmowanie działań służących ochronie gleb, ograniczaniu degradacji środowiska oraz racjonalnemu gospodarowaniu zasobami naturalnymi.		• udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie (%); • liczba zrealizowanych przedsięwzięć w zakresie gospodarki odpadami (szt.).
2.2. Rozwój postaw proekologicznych i zielonej transformacji	• prowadzenie systematycznej edukacji ekologicznej mieszkańców, obejmującej m.in. ochronę przyrody, gospodarkę odpadami, oszczędzanie wody, jakość powietrza oraz adaptację do zmian klimatu; • organizacja szkoleń, spotkań, warsztatów, prelekcji i kampanii informacyjnych promujących odpowiedzialne postawy wobec środowiska; • rozwój edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, w tym poprzez tworzenie ścieżek edukacyjnych oraz organizację zajęć i inicjatyw wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze; • wspieranie mieszkańców w podejmowaniu działań służących poprawie efektywności energetycznej budynków oraz ograniczaniu wykorzystania nieefektywnych i wysokoemisyjnych źródeł ciepła;	wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców; upowszechnienie postaw sprzyjających ochronie środowiska i racjonalnemu korzystaniu z zasobów; zwiększenie efektywności energetycznej budynków i infrastruktury publicznej; wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii;	• liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych i informacyjnych z zakresu ochrony środowiska i klimatu (szt.); • liczba uczestników działań edukacyjnych (os.); • liczba utworzonych ścieżek lub innych elementów infrastruktury edukacji ekologicznej (szt.); • liczba budynków użyteczności publicznej

	• wspieranie racjonalnego rozwoju odnawialnych źródeł energii, z uwzględnieniem uwarunkowań przestrzennych, środowiskowych i krajobrazowych Gminy; • zwiększanie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i infrastruktury komunalnej poprzez termomodernizację, modernizację źródeł ciepła oraz zastosowanie energooszczędnych technologii; • rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach i infrastrukturze publicznej, w tym instalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła, magazynów energii oraz innych technologii niskoemisyjnych; • promowanie racjonalnego gospodarowania energią, wodą i surowcami oraz ograniczania ilości wytwarzanych odpadów; • prowadzenie działań informacyjnych dotyczących prawidłowego postępowania ze zużytymi instalacjami i urządzeniami wykorzystującymi odnawialne źródła energii, w tym możliwości ich odzysku, recyklingu i właściwego zagospodarowania; • pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację przedsięwzięć związanych z efektywnością energetyczną, odnawialnymi źródłami energii, edukacją ekologiczną i ograniczaniem emisji.	ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza; zwiększenie zaangażowania dzieci, młodzieży i dorosłych w działania na rzecz środowiska.	poddanych termomodernizacji (szt.); • liczba budynków użyteczności publicznej wyposażonych w instalacje OZE (szt.); • liczba zrealizowanych przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej (szt.); • liczba przedsięwzięć służących ograniczeniu emisji zanieczyszczeń (szt.).

GOSPODARKA

Cel strategiczny III **„Wzmocnienie potencjału gospodarczego i atrakcyjności Gminy Nowe Ostrowy”** koncentruje się na tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi lokalnej gospodarki, powstawaniu nowych miejsc pracy oraz zwiększaniu atrakcyjności inwestycyjnej Gminy. Szczególne znaczenie będzie miało aktywne pozyskiwanie inwestorów, wykorzystanie terenów posiadających potencjał gospodarczy oraz wspieranie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców. Równolegle rozwój gospodarczy powinien opierać się na lepszym wykorzystaniu lokalnych walorów przyrodniczych, rekreacyjnych i kulturowych. Realizacja celu ma prowadzić do zwiększenia różnorodności lokalnej gospodarki oraz wzmocnienia pozycji Gminy jako miejsca atrakcyjnego do inwestowania, prowadzenia działalności i spędzania czasu wolnego.

Pierwszy cel operacyjny **„Aktywizacja gospodarcza i wzmacnianie potencjału przedsiębiorczości mieszkańców”** ukierunkowany jest przede wszystkim na zwiększenie liczby miejsc pracy oraz stworzenie korzystniejszych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej. Kluczowe znaczenie będzie miało pozyskiwanie nowych inwestorów, przygotowywanie i promocja terenów inwestycyjnych oraz poszukiwanie możliwości gospodarczego wykorzystania terenów po dawnej Cukrowni Ostrowy i firmie Barter. Działania obejmować będą również wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców, podnoszenie i dostosowywanie kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz współpracę z przedsiębiorcami i instytucjami otoczenia biznesu. Ważnym elementem pozostanie także wspieranie rozwoju gospodarstw rolnych, dywersyfikacji ich działalności oraz wykorzystywanie korzystnego położenia Gminy względem większych ośrodków gospodarczych.

Drugi cel operacyjny **„Wykorzystanie potencjału turystycznego, rekreacyjnego i dziedzictwa Gminy”** koncentruje się na wykorzystaniu lokalnych zasobów jako elementu uzupełniającego rozwój gospodarczy i budującego atrakcyjność Nowych Ostrowów. Szczególne znaczenie będzie miało zagospodarowanie potencjału Zespołu Dworsko-Parkowego w Imielnie, dziedzictwa kolejowego, terenów leśnych oraz możliwości rekreacyjnego wykorzystania dawnej żwirowni w Grodnie. Planowane działania obejmują również rozwój tras pieszych, rowerowych i edukacyjnych, ochronę i odnowę zabytków oraz tworzenie warunków dla rozwoju agroturystyki, gastronomii i usług rekreacyjnych. Uzupełnieniem będzie promocja charakterystycznych zasobów Gminy oraz współpraca z lokalnymi podmiotami przy tworzeniu spójnej oferty turystycznej i rekreacyjnej.

Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego i atrakcyjności Gminy Nowe Ostrowy			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
3.1. **Aktywizacja gospodarcza i wzmacnianie potencjału przedsiębiorczości mieszkańców**	• aktywne pozyskiwanie inwestorów poprzez tworzenie i promocję oferty inwestycyjnej Gminy oraz bezpośrednią współpracę z podmiotami zainteresowanymi prowadzeniem działalności gospodarczej; • podejmowanie działań na rzecz gospodarczego wykorzystania terenów po dawnej Cukrowni Ostrowy; • przygotowywanie i rozwój terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, z uwzględnieniem ich dostępności komunikacyjnej oraz możliwości wyposażenia w niezbędną infrastrukturę techniczną; • tworzenie korzystnych warunków do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności mikro i małych przedsiębiorstw oraz działalności usługowej; • stosowanie dostępnych instrumentów wspierających powstawanie nowych miejsc pracy i realizację inwestycji na terenie Gminy, w tym możliwych do zastosowania preferencji i zachęt lokalnych;	zwiększenie liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy; powstawanie nowych miejsc pracy i ograniczenie bezrobocia; zwiększenie zainteresowania inwestorów Gminą Nowe Ostrowy; lepsze wykorzystanie terenów posiadających potencjał gospodarczy; wzrost aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców; zwiększenie różnorodności lokalnej gospodarki i źródeł dochodów mieszkańców; wzmocnienie konkurencyjności lokalnego rolnictwa.	• liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (szt.); • liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (szt.); • powierzchnia przygotowanych lub zagospodarowanych terenów inwestycyjnych (ha); • liczba nowych inwestorów rozpoczynających działalność na terenie Gminy (szt.); • liczba przedsięwzięć wspierających przedsiębiorczość i aktywizację zawodową mieszkańców (szt.);

	• współpraca z przedsiębiorcami, instytucjami rynku pracy i otoczenia biznesu w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców oraz dostosowywania ich kwalifikacji do zmieniających się potrzeb rynku pracy; • wspieranie mieszkańców w zdobywaniu nowych kwalifikacji, przekwalifikowaniu zawodowym oraz podejmowaniu działalności gospodarczej, w tym osób odchodzących z rolnictwa; • wspieranie rozwoju i modernizacji gospodarstw rolnych oraz dostosowywania działalności rolniczej do zmieniających się uwarunkowań ekonomicznych, technologicznych i środowiskowych; • wspieranie dywersyfikacji źródeł dochodów gospodarstw rolnych oraz rozwoju działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich; • rozwijanie współpracy z sąsiednimi samorządami, instytucjami publicznymi i podmiotami gospodarczymi na rzecz wspólnych przedsięwzięć wspierających rozwój gospodarczy i rynek pracy.		• liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Gminy (os.); • liczba przedsięwzięć wspierających rozwój rolnictwa lub działalności pozarolniczej (szt.).
3.2. **Wykorzystanie potencjału turystycznego, rekreacyjnego i dziedzictwa Gminy**	• rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej opartej na lokalnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i kulturowych; • wspieranie zagospodarowania Zespołu Dworsko-Parkowego w Imielnie oraz wykorzystania jego potencjału dla rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych; • podejmowanie działań na rzecz ochrony, odnowy i nadawania nowych funkcji zabytkom oraz obiektom posiadającym wartość historyczną i kulturową;	zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej Gminy; lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych;	• liczba zrealizowanych przedsięwzięć z zakresu rozwoju turystyki i rekreacji (szt.); • liczba obiektów zabytkowych objętych pracami remontowymi, konserwatorskimi, restauratorskimi lub adaptacyjnymi (szt.);

	• wykorzystanie dziedzictwa kolejowego Gminy, w szczególności kolejki wąskotorowej i zabytkowej infrastruktury kolejowej, do budowania lokalnej oferty turystycznej i edukacyjnej; • analiza możliwości rekreacyjnego wykorzystania dawnej żwirowni w Grodnie i otaczających ją terenów leśnych, z uwzględnieniem uwarunkowań własnościowych, środowiskowych i bezpieczeństwa; • rozwój infrastruktury umożliwiającej aktywne poznawanie Gminy, w tym tras rowerowych, pieszych, przyrodniczych i edukacyjnych oraz miejsc odpoczynku; • budowanie spójnego wizerunku Gminy w oparciu o jej charakterystyczne zasoby oraz prowadzenie działań promujących potencjał gospodarczy, przyrodniczy, rekreacyjny i kulturowy; • organizacja i wspieranie wydarzeń promujących lokalne dziedzictwo, walory przyrodnicze, aktywność mieszkańców i lokalne inicjatywy; • współpraca z organizacjami społecznymi, przedsiębiorcami, właścicielami obiektów i terenów oraz sąsiednimi samorządami przy tworzeniu i promocji oferty turystycznej i rekreacyjnej.	zachowanie i wykorzystanie dziedzictwa historycznego Gminy; rozwój nowych form aktywności gospodarczej związanych z turystyką i rekreacją; zwiększenie rozpoznawalności Gminy Nowe Ostrowy; stworzenie bardziej zróżnicowanej oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i odwiedzających.	• liczba zagospodarowanych miejsc i obiektów o potencjale turystycznym lub rekreacyjnym (szt.); • długość utworzonych lub oznakowanych tras turystycznych, edukacyjnych i rekreacyjnych (km); • liczba wydarzeń i przedsięwzięć promujących Gminę i jej lokalne zasoby (szt.); • liczba nowych elementów infrastruktury rekreacyjnej (szt.).

SPOŁECZNOŚĆ

Cel strategiczny IV **„Nowe Ostrowy gminą wspierającą mieszkańców, rozwój młodego pokolenia i aktywność lokalnej społeczności”** koncentruje się na tworzeniu warunków sprzyjających wysokiej jakości życia mieszkańców na każdym etapie życia. Obejmuje rozwój edukacji, usług społecznych i zdrowotnych, a także wzmacnianie aktywności i integracji lokalnej społeczności. Istotne będzie dostosowywanie infrastruktury oraz zakresu świadczonych usług do zachodzących zmian demograficznych i potrzeb różnych grup mieszkańców. Realizacja celu pozwoli wzmacniać kapitał społeczny Gminy, poprawiać dostępność usług publicznych oraz tworzyć warunki sprzyjające pozostaniu i aktywnemu funkcjonowaniu mieszkańców w Gminie.

Pierwszy cel operacyjny **„Wysoka jakość edukacji i dobre warunki rozwoju młodego pokolenia”** ukierunkowany jest na zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do nauki, rozwijania zainteresowań i aktywnego spędzania czasu wolnego. Działania obejmować będą utrzymanie dostępności opieki nad dziećmi i wychowania przedszkolnego, podnoszenie jakości kształcenia oraz modernizację i doposażanie placówek oświatowych. Ważnym kierunkiem będzie również rozwój infrastruktury sportowej, specjalistycznych pracowni, zajęć pozalekcyjnych i półkolonii, a także zapewnianie wsparcia odpowiadającego na potrzeby edukacyjne i rozwojowe dzieci i młodzieży.

Drugi cel operacyjny **„Bezpieczne i dostępne wsparcie na każdym etapie życia”** koncentruje się na rozwoju usług społecznych odpowiadających na zmieniające się potrzeby mieszkańców. Szczególne znaczenie będzie miało rozwijanie działalności Centrum Usług Społecznych, usług opiekuńczych i asystenckich oraz poprawa dostępności świadczeń zdrowotnych i rehabilitacji. Wobec postępujących zmian demograficznych ważnym kierunkiem pozostanie również aktywizacja seniorów, wspieranie samodzielności osób wymagających pomocy oraz dalsza likwidacja barier ograniczających dostęp do usług i przestrzeni publicznych.

Trzeci cel operacyjny **„Kultura, sport i aktywność podstawą integracji mieszkańców”** obejmuje rozwój oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej oraz infrastruktury służącej aktywności i integracji mieszkańców. Ważne będzie modernizowanie miejsc spotkań, organizowanie różnorodnych wydarzeń oraz tworzenie atrakcyjnych możliwości spędzania czasu wolnego. Istotnym elementem będzie również wspieranie działalności KGW, OSP, stowarzyszeń i oddolnych inicjatyw mieszkańców. Podejmowane działania będą sprzyjały wzmacnianiu więzi sąsiedzkich i międzypokoleniowych oraz zwiększaniu zaangażowania mieszkańców w życie Gminy.

Cel strategiczny 4: Nowe Ostrowy gminą wspierającą mieszkańców, rozwój młodego pokolenia i aktywność lokalnej społeczności			
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Oczekiwane rezultaty planowanych działań**	**Wskaźnik osiągnięcia działań**
4.1. **Wysoka jakość edukacji i dobre warunki rozwoju młodego pokolenia**	• rozwój opieki nad dziećmi do lat 3; • utrzymanie dostępności wychowania przedszkolnego oraz dostosowywanie jego oferty do zmieniającej się liczby dzieci i potrzeb rodzin; • podnoszenie jakości kształcenia, w szczególności poprzez działania odpowiadające na zidentyfikowane potrzeby edukacyjne uczniów; • modernizacja i doposażanie szkół oraz rozwój ich zaplecza dydaktycznego; • tworzenie i doposażanie pracowni umożliwiających prowadzenie zajęć praktycznych, technicznych, cyfrowych i rozwijających kompetencje uczniów; • rozwój infrastruktury sportowej przy placówkach oświatowych, w tym podejmowanie działań na rzecz budowy hali sportowej oraz poprawy jakości istniejącej bazy sportowej; • poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych, umożliwiających dzieciom i młodzieży rozwijanie zainteresowań, uzdolnień i kompetencji;	poprawa jakości kształcenia oraz warunków edukacji dzieci i młodzieży; zwiększenie dostępności różnorodnych form zajęć pozalekcyjnych i aktywności w czasie wolnym; poprawa jakości i wyposażenia infrastruktury oświatowej i sportowej; zwiększenie możliwości rozwijania zainteresowań, talentów i kompetencji młodego pokolenia; utrzymanie dostępności usług opiekuńczych i wychowania przedszkolnego odpowiadającej potrzebom rodzin.	• liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (szt.); • odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (%); • liczba zmodernizowanych lub doposażonych placówek oświatowych (szt.); • liczba utworzonych lub doposażonych pracowni dydaktycznych (szt.); • liczba przedsięwzięć z zakresu rozwoju infrastruktury sportowej przy placówkach oświatowych (szt.); • liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych, półkoloniach i innych

	• organizacja zajęć, półkolonii oraz innych form aktywnego i wartościowego spędzania czasu wolnego podczas wakacji i ferii; • rozwój pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz specjalistycznego wsparcia dzieci i młodzieży, adekwatnie do rozpoznanych potrzeb; • wspieranie aktywności społecznej, sportowej, kulturalnej i obywatelskiej dzieci i młodzieży oraz zwiększanie ich udziału w życiu lokalnej społeczności.		formach aktywności organizowanych lub współfinansowanych przez Gminę (os.).
4.2. **Bezpieczne i dostępne wsparcie na każdym etapie życia**	• rozwój działalności Centrum Usług Społecznych oraz poszerzanie zakresu usług odpowiadających na zmieniające się potrzeby mieszkańców; • rozwój usług opiekuńczych, asystenckich i innych form wsparcia umożliwiających osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom niesamodzielnym jak najdłuższe funkcjonowanie w środowisku lokalnym; • rozwój form wsparcia ułatwiających codzienne funkcjonowanie mieszkańców; • utrzymanie i rozwój lokalnej infrastruktury ochrony zdrowia oraz dostosowywanie zakresu świadczonych usług do potrzeb mieszkańców; • rozwój oferty skierowanej do seniorów, w tym działalności Klubów Seniora oraz innych form aktywizacji, integracji i przeciwdziałania osamotnieniu; • tworzenie warunków do rozwoju opieki nad osobami starszymi i niesamodzielnymi,	zwiększenie dostępności i różnorodności usług społecznych; poprawa dostępu mieszkańców do usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych; zwiększenie zakresu wsparcia seniorów, osób z niepełnosprawnościami i osób niesamodzielnych; zwiększenie możliwości samodzielnego funkcjonowania mieszkańców wymagających wsparcia; ograniczenie barier utrudniających korzystanie z usług i przestrzeni publicznych; wzrost aktywności seniorów oraz integracji międzypokoleniowej.	• liczba osób objętych usługami społecznymi (os.); • liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i asystenckich (os.); • liczba rodzajów usług świadczonych w ramach CUS (szt.); • liczba osób korzystających z wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego (os.); • liczba przedsięwzięć służących poprawie dostępności usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych (szt.);

	odpowiadającej na postępujące zmiany struktury demograficznej Gminy; • rozwój działań na rzecz przeciwdziałania ubóstwu, wykluczeniu społecznemu i innym sytuacjom kryzysowym oraz wsparcia rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji; • wspieranie integracji międzypokoleniowej, w tym organizowanie inicjatyw umożliwiających wymianę wiedzy, doświadczeń i umiejętności pomiędzy młodszymi i starszymi mieszkańcami; • pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój i utrzymanie usług społecznych oraz zwiększanie ich trwałości i dostępności.		• liczba osób uczestniczących w działaniach skierowanych do seniorów (os.); • liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zlikwidowano bariery dostępności (szt.).
4.3. **Kultura, sport i aktywność podstawą integracji mieszkańców**	• rozwój i różnicowanie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej odpowiadającej potrzebom mieszkańców w różnym wieku; • tworzenie warunków do rozwoju działalności kulturalnej oraz organizacji regularnych zajęć, warsztatów i innych form aktywności dla mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży; • zwiększanie różnorodności dostępnych dyscyplin i form aktywności sportowej oraz wspieranie przedsięwzięć umożliwiających mieszkańcom regularne uczestnictwo w sporcie; • tworzenie atrakcyjnych miejsc integracji i spędzania czasu wolnego, wyposażonych w infrastrukturę umożliwiającą organizację spotkań i aktywności plenerowych; • wspieranie działalności Kół Gospodyń Wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych, stowarzyszeń,	zwiększenie aktywności i integracji mieszkańców; wzrost dostępności i różnorodności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej; poprawa stanu i wyposażenia infrastruktury służącej aktywności mieszkańców; zwiększenie liczby miejsc umożliwiających integrację i wspólne spędzanie czasu; wzmocnienie potencjału lokalnych organizacji i grup społecznych;	• liczba wybudowanych, zmodernizowanych lub doposażonych obiektów kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (szt.); • liczba wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i integracyjnych organizowanych lub współorganizowanych przez Gminę (szt.); • liczba uczestników wydarzeń i zajęć kulturalnych, sportowych oraz rekreacyjnych (os.); • liczba organizacji społecznych

	klubów i innych grup aktywnych na rzecz lokalnej społeczności; • wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców oraz przedsięwzięć służących aktywizacji i integracji społeczności poszczególnych miejscowości; • organizacja i wspieranie cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i integracyjnych, odpowiadających na potrzeby różnych grup mieszkańców; • rozwój inicjatyw międzypokoleniowych oraz działań służących wzmacnianiu więzi sąsiedzkich, lokalnej tożsamości i poczucia wspólnoty.	zwiększenie zaangażowania mieszkańców w inicjatywy lokalne oraz wzmocnienie więzi międzypokoleniowych.	współpracujących z Gminą (szt.); • liczba inicjatyw lokalnych wspartych przez Gminę (szt.).

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Nowe Ostrowy oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Gmina Nowe Ostrowy jest gminą wiejską położoną w centralnej części Polski, w północno-zachodniej części powiatu kutnowskiego, w województwie łódzkim, na pograniczu Mazowsza i Kujaw. Graniczy z gminami Lubień Kujawski w województwie kujawsko-pomorskim oraz Łanięta, Kutno, Krośniewice i Dąbrowice w województwie łódzkim. Powierzchnia Gminy wynosi 71,56 km^2. W jej skład wchodzą 23 miejscowości, tworzące sieć osadniczą o charakterze typowym dla obszarów wiejskich. W strukturze przestrzennej Gminy dominują tereny użytkowane rolniczo, uzupełniane przez kompleksy leśne, tereny zieleni oraz skupiska zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Istotnym elementem zagospodarowania są również tereny związane z działalnością gospodarczą. Układ funkcjonalno-przestrzenny Gminy kształtowany jest ponadto przez przebieg ponadlokalnych ciągów komunikacyjnych, w szczególności drogi krajowej nr 91, drogi wojewódzkiej nr 581 oraz linii kolejowej nr 18 Kutno–Piła Główna, zapewniających powiązania z otaczającymi ośrodkami miejskimi i ponadregionalnym systemem transportowym.

Na terenie Gminy Nowe Ostrowy polityka przestrzenna prowadzona jest w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmują cały obszar Gminy, co stanowi istotny atut w zakresie świadomego i uporządkowanego kształtowania jej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Dalsze działania powinny koncentrować się na systematycznej aktualizacji dokumentów planistycznych oraz wdrażaniu Planu Ogólnego Gminy Nowe Ostrowy, stanowiącego podstawę długofalowej polityki przestrzennej. Pozwoli to na racjonalne wyznaczanie terenów przeznaczonych pod rozwój zabudowy mieszkaniowej i działalności gospodarczej, efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury oraz ochronę terenów rolnych, leśnych i cennych przyrodniczo. Założenia te są spójne z dotychczasową polityką przestrzenną Gminy, zakładającą harmonijny rozwój zabudowy i ograniczanie presji inwestycyjnej na tereny otwarte.

Głównym ośrodkiem administracyjnym Gminy są Nowe Ostrowy, będące siedzibą władz samorządowych i miejscem koncentracji podstawowych funkcji publicznych. Istotną rolę w strukturze osadniczej pełnią również Ostrowy-Cukrownia, wyróżniające się skalą zabudowy oraz koncentracją funkcji mieszkaniowych, usługowych i gospodarczych. Obie miejscowości tworzą główny obszar koncentracji aktywności społeczno-gospodarczej Gminy, którego znaczenie wzmacniają powiązania komunikacyjne oraz istniejące tereny przeznaczone pod rozwój funkcji pozarolniczych. W strukturze osadniczej ważną rolę uzupełniającą pełni także Imielno, koncentrujące funkcje mieszkaniowe, edukacyjne i lokalne usługi.

Pozostałe miejscowości pełnią przede wszystkim funkcje mieszkaniowe i rolnicze, zachowując wiejski charakter zagospodarowania. Docelowo ich rozwój powinien następować przede wszystkim poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy oraz koncentrację nowych inwestycji w obrębie istniejących struktur osadniczych, w powiązaniu z istniejącą lokalną siecią drogową i infrastrukturą techniczną. Pozwoli to na racjonalne wykorzystanie infrastruktury technicznej i ograniczenie presji inwestycyjnej na otwarte tereny rolne i leśne. Kierunek taki jest zgodny z dotychczasowymi założeniami polityki przestrzennej Gminy.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy dominującą rolę odgrywają tereny rolnicze. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują stosunkowo niewielką część powierzchni jednostki, a funkcje mieszkaniowe, usługowe i gospodarcze koncentrują się przede wszystkim w istniejących jednostkach osadniczych oraz w sąsiedztwie najważniejszych ciągów komunikacyjnych.

Dalszy rozwój zabudowy mieszkaniowej powinien następować przede wszystkim poprzez wzmacnianie istniejących struktur osadniczych, uzupełnianie luk w zabudowie oraz wykorzystywanie terenów posiadających dostęp do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Szczególne znaczenie dla rozwoju funkcji mieszkaniowych mają Nowe Ostrowy, Ostrowy-Cukrownia oraz Imielno, gdzie już wcześniej wyznaczano tereny przeznaczane na cele nierolnicze, w tym pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową. Potencjał dalszego rozwoju zabudowy mieszkaniowej posiadają również Grochów, Grochówek oraz Kały-Towarzystwo, których atutem jest korzystne położenie względem Kutna oraz dobra dostępność komunikacyjna do miasta powiatowego. Bliskość Kutna zwiększa atrakcyjność osiedleńczą tych miejscowości, umożliwiając mieszkańcom dogodny dostęp do rynku pracy, usług publicznych i komercyjnych oraz innych funkcji koncentrujących się w większym ośrodku miejskim. Rozwój nowych terenów powinien być prowadzony w sposób ograniczający rozpraszanie zabudowy, koncentrujący inwestycje w powiązaniu z istniejącą siecią osadniczą i drogową oraz chroniący rolniczą i leśną przestrzeń produkcyjną.

Rozwój funkcji gospodarczych powinien koncentrować się przede wszystkim w Ostrowach-Cukrowni i Bzówkach, w powiązaniu z przebiegiem drogi krajowej nr 91. Obszar ten posiada predyspozycje do dalszego rozwoju działalności usługowej, produkcyjnej i innych funkcji pozarolniczych, przy czym konieczne jest odpowiednie kształtowanie styku terenów gospodarczych z zabudową mieszkaniową. Szczególnego podejścia wymagają tereny związane z dawną Cukrownią Ostrowy, których odpowiednie wykorzystanie może stanowić istotny impuls dla aktywizacji gospodarczej Gminy i tworzenia nowych miejsc pracy.

Rozwój funkcji rekreacyjnych i turystycznych powinien natomiast bazować na wykorzystaniu kompleksów leśnych, terenów zielonych, dziedzictwa kulturowego oraz

charakterystycznych elementów historii Gminy. Szczególny potencjał posiadają Zespół Dworsko-Parkowy w Imielnie, dziedzictwo kolejki wąskotorowej, a także tereny, które po spełnieniu uwarunkowań własnościowych i środowiskowych mogą zostać wykorzystane na cele rekreacyjne. Kolejka wąskotorowa objęta jest ochroną konserwatorską, co dodatkowo wzmacnia jej znaczenie jako elementu lokalnego dziedzictwa. Rozwój tych funkcji powinien być powiązany z rozbudową tras pieszych i rowerowych, ścieżek edukacyjnych oraz miejsc odpoczynku, tworząc spójną ofertę rekreacyjną zarówno dla mieszkańców, jak i osób odwiedzających Gminę.

Na obszarze Gminy Nowe Ostrowy zachowały się liczne obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków, obejmujące przede wszystkim obiekty sakralne, zespoły dworskie i parkowe, cmentarze, obiekty związane z dawną cukrownią oraz historyczną infrastrukturę kolejową. Do najważniejszych zasobów należą m.in. zespoły dworskie w Grochowie, Imielnie oraz Miksztalu, park dworski w Kołomii oraz zabytkowe kościoły w Grochowie, Imielnie i Woli Pierowej.

Szczególną wartość kulturową posiadają również zespół dawnej cukrowni w Ostrowach-Cukrowni, zabytkowy dworzec kolejowy wraz z towarzyszącą infrastrukturą oraz układ Krośniewickiej Kolei Dojazdowej. Obiekty te stanowią ważne świadectwo przemysłowej i komunikacyjnej historii Gminy oraz posiadają potencjał do wykorzystania w rozwoju funkcji edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych. Dziedzictwo kulturowe uzupełniają parki podworskie, historyczne cmentarze oraz liczne stanowiska archeologiczne, które powinny być uwzględniane w prowadzeniu polityki przestrzennej.

Zgodnie z zapisami Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Łódzkiego na lata 2024–2027, do zabytków reprezentatywnych na terenie Gminy Nowe Ostrowy zaliczono układ przestrzenny kolei wąskotorowej. Stan jego zachowania wskazano jako zły, a jako rekomendowane działanie – kompleksową rewaloryzację/rewitalizację.

Przez teren Gminy przebiegają także elementy infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, w tym napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 220 kV relacji Konin–Sochaczew oraz rurociąg paliwowy Płock–Ostrów Wielkopolski. Infrastruktura ta powinna być uwzględniana przy wyznaczaniu nowych terenów zabudowy i inwestycji, z zachowaniem wymaganych stref bezpieczeństwa oraz ograniczeń wynikających z obowiązujących przepisów.

Na obszarze Gminy występują również udokumentowane złoża piasków i żwirów, skoncentrowane przede wszystkim w obrębie Grodno, gdzie znajdują się złoża Grodno II, Grodno III, Grodno IV, Grodno Nowe i Grodno V, a także w obrębie Miksztal. Ich ewentualna eksploatacja i późniejsze zagospodarowanie terenów powinny odbywać się z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska, ładu przestrzennego oraz możliwości rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Na terenie Gminy Nowe Ostrowy występują rozległe kompleksy leśne, zajmujące łącznie około 1 314,7 ha, tj. 18,4% powierzchni Gminy. Koncentrują się one przede wszystkim w południowej i środkowej części jednostki i są w większości zarządzane przez Nadleśnictwo Kutno w ramach leśnictw Ostrowy i Perna. Mniejsze kompleksy występują również w rejonie Miksztala, Nowego Grodna, Niechcianowa i Grochowa. Lasy pełnią istotne funkcje przyrodnicze, klimatyczne, retencyjne i krajobrazowe, a ich uzupełnieniem są parki podworskie, szpalery przydrożne, sady, ogrody oraz roślinność związana z dolinami rzecznymi i zbiornikami wodnymi.

Istotnym elementem systemu przyrodniczego Gminy są obszary objęte prawnymi formami ochrony przyrody. Ich koncentracja w południowej części Gminy, w powiązaniu z większymi kompleksami leśnymi, wskazuje na potrzebę zachowania ciągłości terenów cennych przyrodniczo oraz ograniczania presji inwestycyjnej mogącej prowadzić do ich fragmentacji. Na terenie Gminy Nowe Ostrowy znajdują się:

- Rezerwat przyrody „Ostrowy”,
- Rezerwat przyrody „Ostrowy-Bażantarnia”,
- Rezerwat przyrody „Perna”,
- Rezerwat przyrody „Dąbrowa Świetlista” w Pernie,
- obszar Natura 2000 – Dąbrowa Świetlista w Pernie (PLH100002),
- 5 pomników przyrody – cztery dęby szypułkowe w parku w Ostrowach oraz jeden dąb szypułkowy w parku w Grochowie.

Zachowanie tych zasobów oraz powiązań pomiędzy terenami leśnymi, dolinami cieków, parkami podworskimi i zadrzewieniami powinno stanowić jeden z podstawowych elementów kształtowania przyszłej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy.

Zaopatrzenie mieszkańców Gminy Nowe Ostrowy w wodę opiera się na zasobach wód podziemnych, które stanowią podstawowe źródło zbiorowego zaopatrzenia w wodę. System wodociągowy wymaga sukcesywnej modernizacji, w szczególności w zakresie urządzeń uzdatniania wody i zapewnienia odpowiedniej jakości dostaw.

Gmina Nowe Ostrowy położona jest w dorzeczu Wisły, w regionie wodnym Środkowej Wisły. Głównym elementem układu hydrograficznego jest rzeka Ochnia wraz z dopływami, w tym Lubieńką. Na terenie Gminy wyróżniono dwie jednolite części wód powierzchniowych rzecznych: Ochnia do Miłonki oraz Miłonka, przy czym obie charakteryzują się złym stanem wód i stanem chemicznym poniżej dobrego.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy należy uwzględnić występujące na obszarze Gminy obszary zagrożenia powodzią, w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią, które mają wpływ na możliwości zagospodarowania przestrzennego, lokalizację inwestycji oraz konieczność uwzględnienia ograniczeń wynikających z

przepisów prawa wodnego i planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Gmina Nowe Ostrowy znajduje się (na podstawie map zagrożenia powodziowego udostępnionych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie):

- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. a Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi p=1%;
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. b Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi p=10%;
- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi p=0,2%;
- poza obszarami obejmującymi tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Tereny znajdujące się w ramach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 ust. 10 ustawy Prawo wodne planowane zagospodarowanie nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudnienia zarządzania ryzykiem powodziowym.

Na terenie Gminy Nowe Ostrowy obowiązują zapisy zawarte w następujących dokumentach:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły.

Przeciwdziałanie skutkom suszy, zgodnie z art. 183 oraz 185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy, który uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Plan przeciwdziałania skutkom suszy zawiera analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji, jak również katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Według analizy przeprowadzonej na potrzeby Planu przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Nowe Ostrowy położona jest:

- w większości na terenie silnie zagrożonym wystąpieniem suszy atmosferycznej oraz południowo-wschodnia część jednostki na terenie umiarkowanie zagrożonym;
- na terenie ekstremalnie zagrożonym wystąpieniem suszy rolniczej;
- na terenie umiarkowanie zagrożonym wystąpieniem suszy hydrologicznej;

- na terenie umiarkowanie zagrożonym wystąpieniem suszy hydrogeologicznej.

W ujęciu syntetycznym Gmina Nowe Ostrowy zaliczana jest do obszarów silnie zagrożonych zjawiskiem suszy.

W związku z tym, wskazuje się, że wszelkie działania na terenie Gminy Nowe Ostrowy należy realizować z uwzględnieniem zapisów m.in. planu zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Ustalenia Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 obowiązują na terenie całej jednostki samorządu terytorialnego. Poszczególne cele operacyjne i kierunki działań będą realizowane zgodnie z aktualnymi potrzebami i uwarunkowaniami występującymi w poszczególnych miejscowościach.

Kształtowanie polityki przestrzennej w Gminie opiera się jednocześnie na uwarunkowaniach lokalnych oraz na ustaleniach i rekomendacjach zawartych w aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, przyjętej uchwałą nr XVIII/218/2025 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 23 września 2025 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

Wyrazem polityki samorządu województwa łódzkiego w zakresie krajobrazu jako dobra wspólnego, ukierunkowanej na ochronę, gospodarowanie i planowanie krajobrazu jest audyt krajobrazowy. Audyt krajobrazowy województwa łódzkiego (AKWŁ) uchwalony został 15 kwietnia 2025 r. (Uchwała nr XIII/150/25 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 15 kwietnia 2025 r. w sprawie uchwalenia Audytu krajobrazowego województwa Łódzkiego) i wszedł w życie z dniem 1 lipca 2025 r.

Zgodnie z zapisami Audytu, Gmina Nowe Ostrowy nie znajduje się w granicach żadnego krajobrazu priorytetowego. Natomiast należy zauważyć, że wskazano tereny do przeprowadzenia analiz w kierunku możliwości objęcia formą ochrony przyrody.

Analiza powyższych dokumentów, a także diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej oraz cele i kierunki działań przedstawione w niniejszej Strategii, pozwoliły na określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Nowe Ostrowy, które przedstawiono poniżej.

Tab. 2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Nowe Ostrowy

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu
• zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, • ochrona terenów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, w tym terenów otwartych, • zachowanie ciągłości lokalnych powiązań ekologicznych, w szczególności związanych z dolinami Ochni i Lubieńki, kompleksami leśnymi oraz systemem zadrzewień, • wbudowanie terenów rolnych i leśnych w obrębie korytarzy ekologicznych w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, powiązanie ich zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi łączącymi poszczególne miejscowości gminy, • utrzymanie różnorodności biologicznej, • przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy, • wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych, zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji oraz wykorzystanie istniejącej przestrzeni i obiektów do jej rozwoju, • dążenie do realizacji zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz istniejących i projektowanych zespołów zabudowy, • ochrona cieków wodnych, m.in. poprzez zakaz lub ograniczenie zabudowy w pobliżu zbiorników i cieków wodnych z uwzględnieniem przepisów dotyczących zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, • ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzenia komunikacyjnego i bytowego poprzez kontrole stanu technicznego instalacji kanalizacji sanitarnej i burzowej, konserwacje urządzeń do separacji substancji ropopochodnych i osadników piaskowych, itp. • wykorzystanie zbiorników wodnych, w szczególności terenów poeksploatacyjnych w Grodnie, do funkcji rekreacyjnych i przyrodniczych, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska i bezpieczeństwa, • wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej, • ochrona terenów rekreacyjnych i wypoczynku, lasów i terenów zielonych przed zabudową związaną z uciążliwą działalnością gospodarczą (zakłady przemysłowe, magazynowe i usługowe), • nadanie funkcji edukacyjnej nowym i istniejącym obszarom zielonym oraz elementom zielono-błękitnej infrastruktury, • ochrona powietrza i zapobieganie przekraczaniu poziomów dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu poprzez działania termomodernizacyjne, wprowadzanie do celów grzewczych urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, rozwój zielonej energii i ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego, • rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.
Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
• ochrona obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków wraz z ich otoczeniem i strefami ochrony konserwatorskiej; • zachowanie historycznych układów ruralistycznych, zespołów dworsko-parkowych i folwarcznych, parków, cmentarzy oraz charakterystycznych elementów tradycyjnego krajobrazu wiejskiego;

- ochrona i wykorzystanie dziedzictwa przemysłowego związanego z dawną Cukrownią Ostrowy oraz dziedzictwa kolejowego, w tym zabytkowej kolejki wąskotorowej;
- przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz – w miarę możliwości – wykorzystujących rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (zatrzymanie wód opadowych, przepuszczalność terenu, ogrody deszczowe i inne),
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi konserwatora zabytków z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów, służącej jednocześnie rozwojowi gospodarczemu i włączeniu społecznemu,
- podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej,
- zachowanie oraz rewaloryzacja historycznych parków i założeń zieleni komponowanej;
- uwzględnianie ochrony stanowisk archeologicznych przy prowadzeniu działalności inwestycyjnej;
- wykorzystanie dziedzictwa kulturowego Gminy do rozwoju turystyki, edukacji lokalnej i budowania tożsamości mieszkańców;
- ochrona i promocja tradycji związanych z rolniczym, dworskim, kolejowym i przemysłowym dziedzictwem Gminy.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- kształtowanie zwartej struktury osadniczej poprzez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie i rozwój nowych terenów przede wszystkim w powiązaniu z istniejącymi miejscowościami oraz infrastrukturą techniczną;
- wzmacnianie funkcji administracyjnych, usługowych i mieszkaniowych Nowych Ostrów oraz funkcji mieszkaniowych, usługowych i gospodarczych Ostrowów-Cukrowni jako głównych ośrodków osadniczych Gminy
- utrzymanie dominującej formy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej realizowanej indywidualnie i w zorganizowanych zespołach mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli nad charakterem zabudowy, jej intensywnością oraz rozdrobnieniem podziałów ewidencyjnych,
- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w dostosowaniu do charakteru miejsca – z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług społecznych (przedszkola, szkoły, place zabaw, zieleń publiczna, usługi sportu, rekreacji i turystyki),
- rozwój funkcji mieszkaniowych także poprzez możliwość realizacji zabudowy wielorodzinnej,
- kształtowanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej w oparciu o układ komunikacyjny o parametrach dostosowanych do intensywności zabudowy i zapewniający przepustowość w skali lokalnej i ponadlokalnej,
- zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,

- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie,
- nawiązanie gabarytami, powierzchnią zabudowy i stylem architektonicznym nowych i przebudowywanych obiektów do istniejącej zabudowy występującej na danym obszarze, w szczególności w obszarze zabytkowej zabudowy
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- przyjęcie rozwiązań wynikających z przepisów prawa wodnego oraz ograniczenie rozwoju nowej zabudowy na terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z § 3 ust. 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów, na terenie Gminy Nowe Ostrowy dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru z ust. 2, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

Zwiększenie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową znajduje uzasadnienie w potrzebie wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej Gminy oraz tworzenia warunków do zatrzymania obecnych i pozyskiwania nowych mieszkańców. Istotnym atutem jest korzystna dostępność komunikacyjna, w tym możliwość sprawnego dojazdu do Kutna, a także systematyczny rozwój infrastruktury drogowej, wodociągowej i kanalizacyjnej. Szczególny potencjał dla rozwoju funkcji mieszkaniowej posiadają tereny położone w obrębie istniejących struktur osadniczych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie, dobrze skomunikowane z większymi ośrodkami miejskimi oraz możliwe do efektywnej obsługi infrastrukturą techniczną. Rozwój nowej zabudowy powinien następować przede wszystkim poprzez uzupełnianie istniejących struktur, wykorzystywanie terenów już częściowo zurbanizowanych oraz koncentrację nowych inwestycji w obszarach o korzystnych uwarunkowaniach komunikacyjnych i infrastrukturalnych. Określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową umożliwi tym samym prowadzenie bardziej elastycznej i długofalowej polityki mieszkaniowej Gminy, przy jednoczesnym ograniczaniu rozpraszania zabudowy, ochronie terenów otwartych oraz zachowaniu ładu przestrzennego.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem handlu wielkopowierzchniowego rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2. Jego lokalizacja jest regulowana w planie ogólnym poprzez wskazanie strefy handlu wielkopowierzchniowego oraz konieczność sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku potrzeby realizacji tego obiektu. Plan miejscowy sporządza się wtedy dla terenu położonego na obszarze obejmującym co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w wyniku realizacji tego obiektu.

Na obszarze Gminy Nowe Ostrowy nie planuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z tego względu nie ustala się zasad i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w zakresie ich lokalizacji. Preferowany jest rozwój usług handlowych dostosowanych skalą do potrzeb mieszkańców oraz charakteru wiejskiego Gminy, w szczególności w głównych

ośrodkach osadniczych. W przypadku pojawienia się w przyszłości zapotrzebowania na realizację obiektu handlu wielkopowierzchniowego jego lokalizacja powinna zostać rozstrzygnięta z uwzględnieniem wydolności układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej, wpływu na środowisko i krajobraz oraz relacji z istniejącą zabudową.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, m.in.:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania lub ich wykorzystania w instalacji odnawialnego źródła energii wytwarzającej biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich,
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górniczą,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,
- wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne przestrzenie i obiekty: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzanie, w tym budowa lub przebudowa.

W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie Gminy przyjmuje się w szczególności:

- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami chronionymi, glebami wysokiej przydatności rolniczej i terenami leśnymi,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie transportu i komunikacji:

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej, węzłów komunikacyjnych,
- wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o szerokości zapewniającej możliwość wykonania wszystkich niezbędnych do prawidłowego wykorzystania drogi elementów, jak chodniki, parkingi, ciągi rowerowe,
- budowa ścieżek rowerowych poprawiających dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw poprzez stworzenie ciągłego systemu komunikacji rowerowej,
- wspieranie rozwoju wielogałęziowego powiązania podsystemów transportu publicznego oraz indywidualnego,
- poprawa dostępności transportu zbiorowego, w szczególności dla miejscowości peryferyjnych i słabiej zaludnionych, w celu ograniczenia występowania „białych plam" transportowych;
- ograniczanie barier przestrzennych wynikających z przebiegu linii kolejowej i głównych dróg przez teren Gminy,
- budowa i rozbudowa infrastruktury do ładowania pojazdów elektrycznych.

W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej:

- kreowanie połączeń pomiędzy zabudową mieszkaniową a infrastrukturą społeczną oraz dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą,
- wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania,
- rozwój sieci szerokopasmowego Internetu oraz infrastruktury teleinformatycznej,
- poprawa jakości i dostępności infrastruktury oświatowej, zdrowotnej, społecznej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej,
- zapewnienie dostępności szkół, przedszkoli, placówek ochrony zdrowia, obiektów kultury i sportu dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- dalszy rozwój usług społecznych, w tym usług świadczonych przez Centrum Usług Społecznych oraz infrastruktury i oferty kierowanej dla seniorów,
- kształtowanie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych w poszczególnych miejscowościach jako miejsc integracji mieszkańców,
- rozwój świetlic, terenów rekreacyjnych, placów zabaw i obiektów sportowych jako lokalnych centrów aktywności,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania).

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Urządzenia wytwarzające energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być lokalizowane na gruntach klasy IV lub niższej i nie mogą wpływać na poszerzenie obszaru stref ochronnych, które związane są z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu oraz użytkowaniu

terenu poza granicami wyznaczonego obszaru. W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:

- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej (w tym odnawialnych źródeł energii) na terenach ściśle określonych, z uwzględnieniem istniejących form ochrony przyrody oraz z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży,
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi,
- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego,
- w granicach stref ochronnych dla elektrowni fotowoltaicznych wszelkie przedsięwzięcia nie mogą przekraczać standardów jakości środowiska,
- wyłącza się obszary chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy należy uwzględnić:

- lokalizację w miejscach, które nie naruszą funkcjonowania korytarzy ekologicznych, obszarów chronionych oraz nie przyczyniają się do niszczenia siedlisk gatunków występujących w Gminie,
- rozmieszczenie form ochrony przyrody, ograniczenia wynikające z uchwał je powołujących, planów ochrony tych obszarów oraz aktów prawa miejscowego,
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko
- przeprowadzenie indywidulanej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- utrzymanie dominującej funkcji rolniczej na terenach o wysokiej przydatności produkcyjnej oraz ochrona zwartych kompleksów gruntów rolnych przed nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze;
- ograniczanie rozpraszania zabudowy jako podstawowego instrumentu ochrony rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- utrzymanie ciągłości kompleksów leśnych oraz przeciwdziałanie ich fragmentacji;

- ochrona zadrzewień śródpolnych, alei, miedz, trwałych użytków zielonych oraz biologicznej obudowy cieków i zbiorników wodnych;
- racjonalne gospodarowanie wodą w rolnictwie, utrzymanie i modernizacja urządzeń melioracyjnych oraz rozwój małej retencji;
- ograniczanie odpływu biogenów i środków ochrony roślin do wód poprzez racjonalne nawożenie i tworzenie pasów buforowych;
- rozwój nowoczesnego i konkurencyjnego rolnictwa, w tym wdrażanie nowych technologii, zwiększanie produktywności i rozwój współpracy pomiędzy gospodarstwami oraz przetwórstwem;
- wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich poprzez rozwój działalności komplementarnych wobec rolnictwa, w tym przetwórstwa, usług, turystyki i agroturystyki;
- umożliwienie wykorzystania istniejącej zabudowy zagrodowej na potrzeby agroturystyki i obsługi ruchu turystycznego;
- zalesianie przede wszystkim gruntów o najniższej przydatności rolniczej i terenów, na których może ono wzmacniać ciągłość systemu przyrodniczego.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Gmina Nowe Ostrowy nie posiada obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w myśl ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

W granicach Gminy Nowe Ostrowy dostrzega się potrzebę podejmowania działań naprawczych w centrum miejscowości Ostrowy-Cukrownia oraz na terenach dawnych folwarków i Państwowych Gospodarstw Rolnych, obejmujących również parki wiejskie i znajdujące się w nich obiekty zabytkowe. Szczególnej interwencji wymaga wpisany do rejestru zabytków dwór w Imielnie.

Rekultywacja odnosi się głównie do terenów poeksploatacyjnych powstałych w wyniku wydobywania złóż kopalin po likwidacji zakładu górniczego. Rekultywacja tych terenów powinna być zgodna z kierunkiem wyznaczonym przez odpowiednie decyzje i przepisy wydane przez upoważnione organy.

Główne zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na wskazanych terenach powinny uwzględniać:

W zakresie obszarów wymagających przekształceń:
- ograniczenie rozpraszania zabudowy,
- kształtowanie czytelnej i zwartej struktury przestrzennej,
- zwiększenie dostępności do terenów zieleni,
- określenie racjonalnych powiązań układu komunikacyjnego z układem zewnętrznym.

W zakresie obszarów wymagających rehabilitacji:
- dostosowanie zabudowy do współczesnych standardów funkcjonalno-przestrzennych,
- poprawa stanu technicznego infrastruktury w sposób nieoddziałujący znacząco na środowisko.

W zakresie obszarów wymagających rekultywacji:
- uwzględnienie wymogów wynikających z zasad zagospodarowania terenu w planie rekultywacji,

- wprowadzenie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W granicach Gminy nie występują obszary wymagające remediacji.

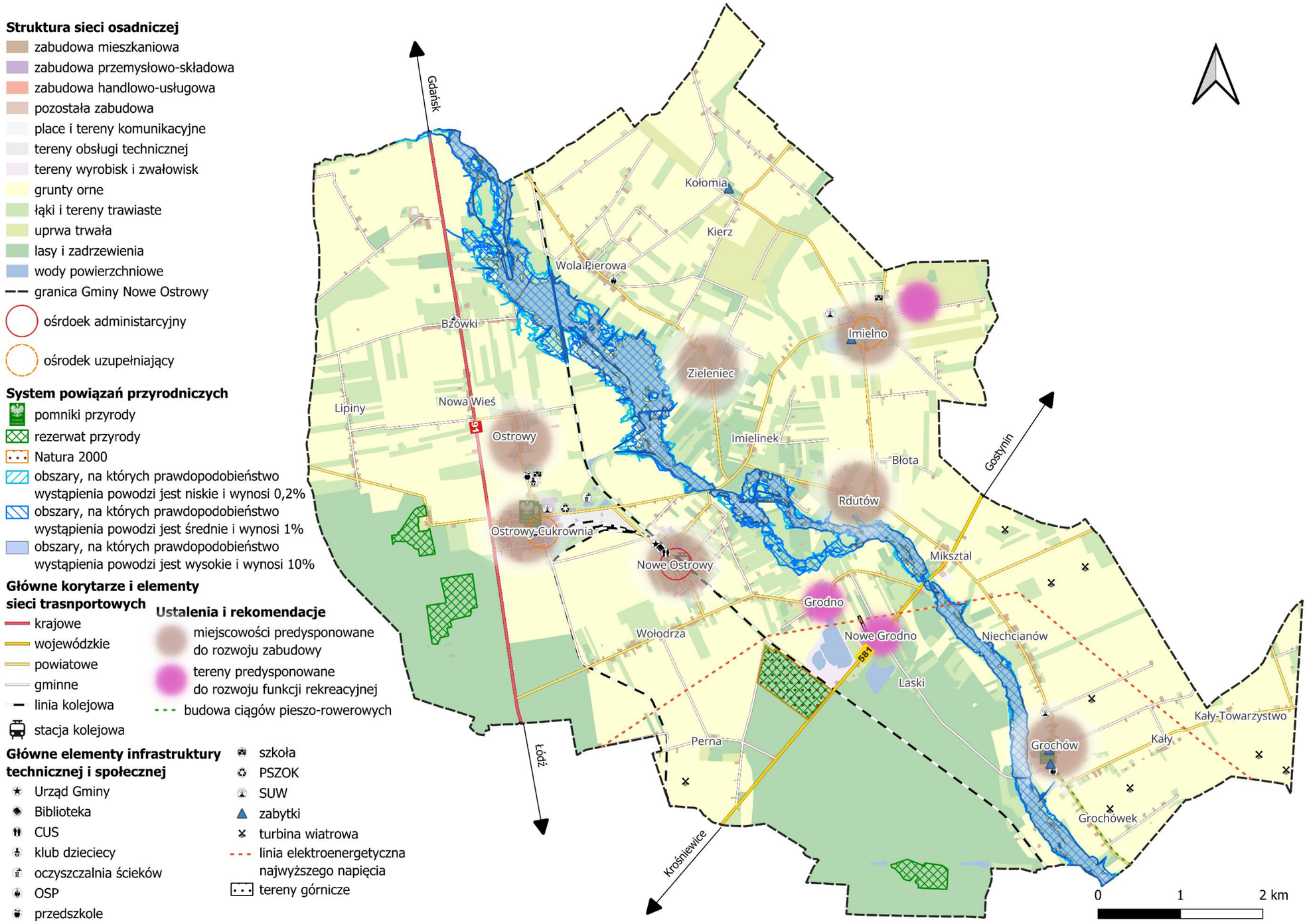

Ryc. 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Nowe Ostrowy
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz kierunki działań zawarte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów, które mieszkańcy napotykają na obszarze Gminy Nowe Ostrowy. Jednocześnie są one spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze wojewódzkiej i krajowej, takimi jak Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) oraz Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. Komplementarność celów jakie wyznacza Strategia z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji tego dokumentu.

Cel główny KSRR zakłada „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym". Cel ten uzupełniony jest 3 celami operacyjnymi:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 określa wizję rozwoju regionu do 2030 roku w sposób następujący:

„Harmonijnie rozwijające się województwo w centrum Polski, przyjazne rodzinom, mieszkańcom miast i obszarów wiejskich. Region, w którym nowoczesna gospodarka idzie w parze z ochroną walorów kulturowych i przyrodniczych."

W Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 wyznaczono trzy cele strategiczne w ramach trzech sfer: gospodarczej, społecznej i przestrzennej:

- Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka,
- Obywatelskie społeczeństwo równych szans,
- Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.

Dodatkowo wskazano jeden cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

Tab. 3. Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030	**Strategia Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037**
Cel I: Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka: I.1.Zwiększenie potencjału badawczego i innowacyjnego I.2.Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego I.3.Wsparcie rozwoju MŚP I.4.Rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności	**Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego i atrakcyjności Gminy Nowe Ostrowy** 3.1. Aktywizacja gospodarcza i wzmacnianie potencjału przedsiębiorczości mieszkańców 3.2. Wykorzystanie potencjału turystycznego, rekreacyjnego i dziedzictwa Gminy **Cel strategiczny 4: Nowe Ostrowy gminą wspierającą mieszkańców, rozwój młodego pokolenia i aktywność lokalnej społeczności** 4.1. Wysoka jakość edukacji i dobre warunki rozwoju młodego pokolenia
Cel II: Obywatelskie społeczeństwo równych szans: II.1. Rozwój kapitału społecznego II.2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców II.3.Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego	**Cel strategiczny 4: Nowe Ostrowy gminą wspierającą mieszkańców, rozwój młodego pokolenia i aktywność lokalnej społeczności** 4.1. Wysoka jakość edukacji i dobre warunki rozwoju młodego pokolenia 4.2. Bezpieczne i dostępne wsparcie na każdym etapie życia 4.3. Kultura, sport i aktywność podstawą integracji mieszkańców
Cel III: Atrakcyjna i dostępna przestrzeń: III.1. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska III.2.Ochrona i kształtowanie krajobrazu III.3.Zwiększenie dostępności transportowej III.4.Nowoczesna energetyka w województwie III.5.Racjonalizacja gospodarki odpadami III.6.Zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych	**Cel strategiczny 1: Nowe Ostrowy – gmina dobrze skomunikowana, uporządkowana przestrzennie i przyjazna mieszkańcom** 1.1. Nowoczesna i dostępna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna 1.2. Ład przestrzenny i racjonalne zagospodarowanie Gminy 1.3. Bezpieczna, estetyczna i dostępna przestrzeń publiczna

	Cel strategiczny 2: Wysoka jakość środowiska i bezpieczeństwo klimatyczne Gminy Nowe Ostrowy 2.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi i wodnymi 2.2. Rozwój postaw proekologicznych i zielonej transformacji **Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego i atrakcyjności Gminy Nowe Ostrowy** 3.2. Wykorzystanie potencjału turystycznego, rekreacyjnego i dziedzictwa Gminy
Cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo	**Cel strategiczny 1: Nowe Ostrowy – gmina dobrze skomunikowana, uporządkowana przestrzennie i przyjazna mieszkańcom** 1.1. Nowoczesna i dostępna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna 1.2. Ład przestrzenny i racjonalne zagospodarowanie Gminy 1.3. Bezpieczna, estetyczna i dostępna przestrzeń publiczna **Cel strategiczny 2: Wysoka jakość środowiska i bezpieczeństwo klimatyczne Gminy Nowe Ostrowy** 2.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi i wodnymi 2.2. Rozwój postaw proekologicznych i zielonej transformacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

W Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 wskazano również obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Projektowanie interwencji przebiegać będzie zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Zgodnie z zapisami zawartymi w Strategii, Gmina Nowe Ostrowy na szczeblu zaklasyfikowana została do Obszaru Aktywnej Integracji oraz Obszaru Zielonej Gospodarki.

Obszar Aktywnej Integracji to obszary zagrożone trwałą marginalizacją wskazane z poziomu krajowego zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 oraz komplementarne do nich regionalne obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Charakteryzują się one niską atrakcyjnością osadniczą, problemami demograficznymi, słabą dostępnością komunikacyjną, brakami w infrastrukturze komunalnej, niskim poziomem przedsiębiorczości, bezrobociem i obniżonym poziomem zamożności mieszkańców. Działania na tym obszarze powinny zmierzać do zainicjowania nowych impulsów rozwojowych, wzmocnienia istniejących potencjałów i ich aktywnej integracji

we wszystkich aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego (m.in.: rozwój lokalnej przedsiębiorczości, poprawę dostępności komunikacyjnej, w szczególności w zakresie rozwoju transportu publicznego, działania w zakresie aktywizacji zawodowej, poprawy kwalifikacji mieszkańców, integracji społecznej oraz rozwój infrastruktury technicznej, poprawę dostępu do podstawowych usług publicznych).

Obszar Zielonej Gospodarki obejmuje gminy położone na terenie województwa łódzkiego, lecz nie wchodzące w Miejskie Obszary Funkcjonalne. Na obszarach tych dominuje funkcja rolnicza i przyrodnicza. Ponadto ze względu na potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego są obszarami predysponowanymi do rozwoju funkcji turystycznej. Na obszarze tym ważne jest podjęcie działań związanych z prowadzaniem racjonalnej gospodarki rolnej, zwiększaniem opłacalności produkcji rolnej oraz wspieraniem przetwórstwa rolno-spożywczego (produkcja żywności wysokiej jakości, w tym rozwój produkcji ekologicznej). Równocześnie wskazane jest podejmowanie działań wspierających rozwój turystyki, w tym m.in. turystyki aktywnej, rozwój bazy turystycznej (również ekoturystyki i agroturystyki), rozbudowę szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej itp. Realizacja wspomnianych wyżej działań musi iść w parze z ochroną i poprawą jakości środowiska oraz wzmocnieniem odporności na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne.

Zaplanowane w Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 cele i kierunki działań są spójne z wytycznymi ujętymi w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 dla Obszaru Aktywnej Integracji oraz Obszaru Zielonej Gospodarki. Strategia ma zapewnić zrównoważony rozwój Gminy, łącząc cele gospodarcze, społeczne i ekologiczne.

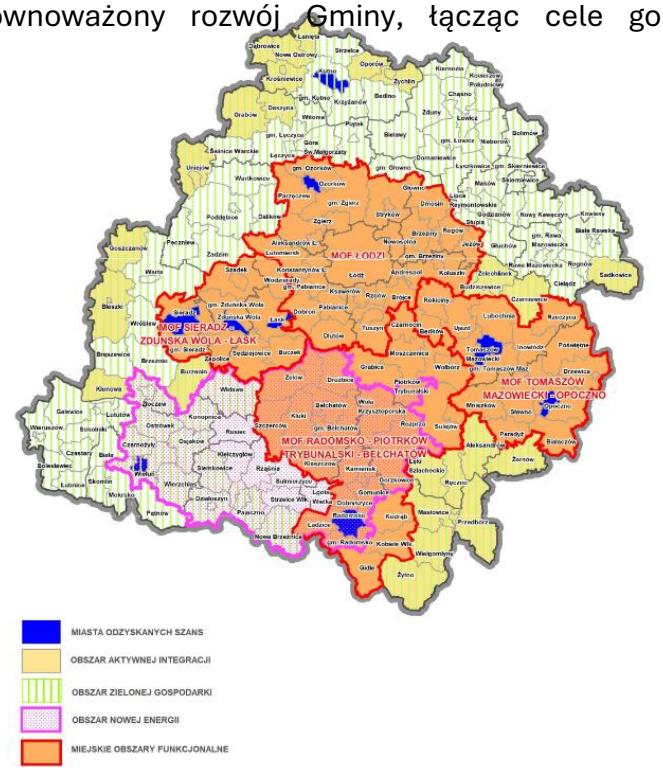

Ryc. 1. Obszary Strategicznej Interwencji w województwie łódzkim
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2027-2037. Jednym z elementów jej wdrażania będzie zapoznanie pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych z dokumentem, a także wyznaczenie obszarów odpowiedzialności poszczególnych jednostek i pracowników. W proces realizacji Strategii zaangażowane będą podmioty sektora publicznego, prywatnego i społecznego. Za wdrażanie, monitorowanie, ewaluację i aktualizację Strategii odpowiedzialni będą Wójt Gminy Nowe Ostrowy, Rada Gminy Nowe Ostrowy, pracownicy Urzędu, jednostki organizacyjne oraz partnerzy Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać zatem będzie uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, samorząd Gminy Nowe Ostrowy będzie dbał o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu kutnowskiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu możliwe będzie lepsze dostosowanie działań do potrzeb lokalnej społeczności, efektywniejsze wykorzystanie zasobów, a także wzmocnienie kapitału społecznego i budowanie trwałych relacji międzysektorowych.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym z wykorzystaniem wskaźników rezultatu wskazanych w części II rozdziale 2. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Wójt Gminy Nowe Ostrowy zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Gminy Nowe Ostrowy z wnioskiem o jej zmianę.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza, przestrzenna lub klimatyczno-środowiskowa gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1-4 ustawy o samorządzie gminnym.

6. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Nowe Ostrowy na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. **Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027** oraz środki unijne w ramach ogólnopolskich programów operacyjnych dla polityki spójności;
- środki z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Aktywny Maluch, Senior+, Dostępny Samorząd oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Łódzkiego;
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027 będzie głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii

Europejskiej
w województwie łódzkim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak:

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
FS – Fundusz Spójności,
EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

FEnIKS – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
FENG – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
FERC – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
PTFE – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
FEPŻ – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy Nowe Ostrowy oraz jednostek organizacyjnych Gminy Nowe Ostrowy.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem kutnowskum oraz województwem łódzkim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub

mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Natomiast potencjał inwestycyjny Gminy Nowe Ostrowy, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) latach 2027-2037 wyniesie ... zł. Należy jednak mieć na uwadze, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy Nowe Ostrowy przedstawia szacunkowe wartości.

ZAŁĄCZNIKI

Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Nowe Ostrowy

SPIS TREŚCI

METODOLOGIA BADAŃ 86

CZĘŚĆ 1: SYTUACJA PRZESTRZENNA 88

1.1. Informacje ogólne 88

1.2. Transport i łączność 89

1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne 93

1.4. Walory kulturowe i turystyczne 97

CZĘŚĆ 2: SYTUACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA 101

2.1. Walory przyrodnicze 101

Ukształtowanie powierzchni i rzeźba terenu 101

Złoża kopalin 101

Wody powierzchniowe i podziemne 102

Warunki klimatyczne 104

Jakość powietrza 104

Ochrona przyrody 104

Flora i fauna 106

2.2. Zmiany klimatu i odnawialne źródła energii 107

2.3. Infrastruktura techniczna i działalność w zakresie ochrony środowiska 111

Urządzenia sieciowe i energia cieplna 112

Gospodarka odpadami 113

Pozostała działalność 114

CZĘŚĆ 3: SYTUACJA GOSPODARCZA 115

3.1. Gospodarka lokalna 115

Przedsiębiorczość 115

Rolnictwo 118

Rynek pracy 120

3.2. Stan finansów samorządowych.....123

Wykonanie budżetu.....124

Struktura dochodów i wydatków.....125

Finansowanie ze źródeł zewnętrznych 128

Potencjał inwestycyjny 130

CZĘŚĆ 4: SYTUACJA SPOŁECZNA 132

4.1. Demografia 132

4.2. Kapitał społeczny.....137

Żłobki i przedszkola 138

Szkoły.....139

Kultura i sport 142

Bezpieczeństwo publiczne.....142

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne 145

4.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 148

METODOLOGIA BADAŃ

Punktem wyjścia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy na lata 2027-2037 jest niniejsza Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej jednostki. Dokument strategiczny wskazuje główne wyzwania społeczno-gospodarcze i przestrzenno-środowiskowe stojące przed Gminą, które powinny zostać podjęte w procesie realizacji Strategii. W tym celu przeprowadzona została ocena stanu istniejącego jednostki w ujęciu systemowym oraz dynamicznym. Ujęcie systemowe oznacza rozpoznanie związków pomiędzy środowiskiem przyrodniczym, społecznym i gospodarczym Gminy oraz jego relacji z otoczeniem zewnętrznym, które to czynniki mają podstawowe znaczenie dla efektywnego funkcjonowania systemu jako całości. Ujęcie dynamiczne oznacza z kolei porównanie sytuacji jednostki w danym przedziale czasowym oraz obserwację zmiany. Na potrzeby niniejszego opracowania analizie poddano sytuację Gminy Nowe Ostrowy w latach 2020-2024 (o ile nie zaznaczono inaczej). W celu oceny stanu istniejącego Gminy zastosowano również metodę porównawczą, w której wykorzystane zostały średnie wartości dla gmin powiatu kutnowskiego oraz województwa łódzkiego stanowiących punkt odniesienia dla Gminy Nowe Ostrowy. Analiza obejmowała także porównanie sytuacji w Gminie Nowe Ostrowy do średniej dla grupy porównawczej, składającej się z jednostek o zbliżonej charakterystyce. Do grupy tej włączone zostały Gminy wiejskie, zlokalizowane na obszarze województwa łódzkiego, których liczba ludności w 2024 roku mieściła się w przedziale 2,5-4 tys. osób oraz zaklasyfikowane zostały jako jednostki o intensywnej funkcji rolniczej. Tym samym do grupy porównawczej włączonych zostało następujących 11 gmin: Nowe Ostrowy, Daszyna, Świnice Warckie, Witonia, Chąśno, Kocierzew Południowy, Klonowa, Lipce Reymontowskie, Nowy Kawęczyn, Będków, Łubnice.

Dokument powstał w oparciu o dane Urzędu Gminy Nowe Ostrowy, gminne plany, programy oraz dokumenty strategiczne, a także dane Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto przeanalizowane zostały dokumenty wyższego szczebla pod względem ujęcia w nich Gminy. Dane demograficzne pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS mogą różnić się od informacji udostępnianych przez Urząd Gminy Nowe Ostrowy, ponieważ w procesie ich pozyskiwania wykorzystano różne metody badawcze. W GUS bilanse liczby i struktury ludności w Gminach opracowane są w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzeniami i zgonami), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego, dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w gminie jest rejestr PESEL (od 2006 roku). Mimo niewielkich rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją a danymi GUS, analiza danych pozwala na zbadanie trendów i prognozowanych zmian w strukturze demograficznej.

Stosowanie przez GUS spójnej metodyki obliczeń dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, umożliwia przeprowadzenie analizy porównawczej Gminy, powiatu i województwa, w oparciu o porównywalne dane i wskaźniki.

CZĘŚĆ 1: SYTUACJA PRZESTRZENNA

Informacje ogólne

Gmina Nowe Ostrowy jest jednostką wiejską, położoną w północno - zachodniej części powiatu kutnowskiego w województwie łódzkim, graniczący z województwem kujawsko-pomorskim. Według danych GUS jednostka zajmuje powierzchnię 71,56 km2, co odpowiada około 8% całej powierzchni powiatu kutnowskiego. Jej sieć osadniczą tworzy 16 sołectw, w granicach których znajdują się 23 wsie. Według stanu na koniec grudnia 2024 roku Gmina jest zamieszkała przez 3 173 osoby, co stanowi w przybliżeniu 3,5% wszystkich mieszkańców powiatu. Centrum administracyjno-usługowe oraz główny ośrodek wielofunkcyjny omawianej jednostki stanowi wieś Nowe Ostrowy, zlokalizowana w centralnej części Gminy.

Gmina Nowe Ostrowy graniczy:

- od północy z gminą Lubień Kujawski (woj. kujawsko-pomorskie),
- od północnego wschodu z gminą Łanięta,
- od południowego wschodu z gminą Kutno,
- od południa z gminą Krośniewice,
- od zachodu z gminą Dąbrowice.

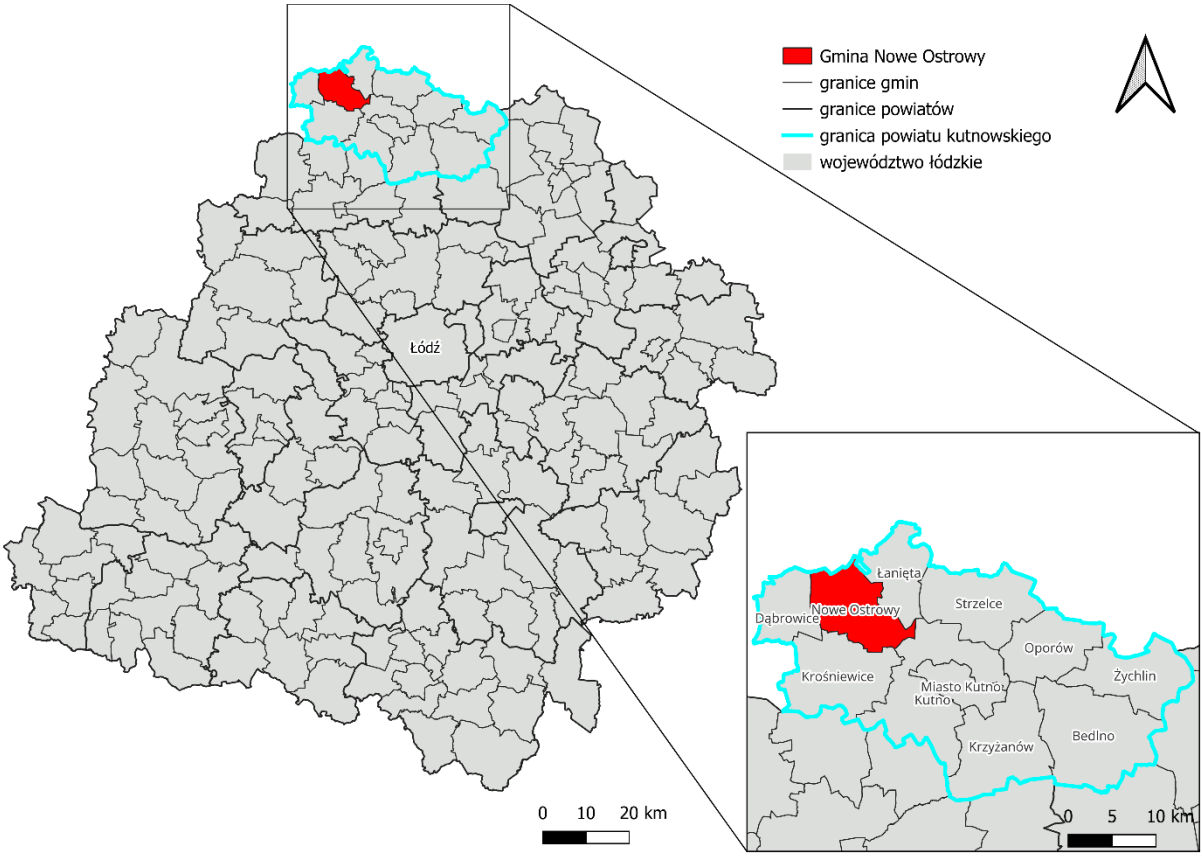

Ryc. 2. Położenie Gminy Nowe Ostrowy na tle województwa łódzkiego i powiatu kutnowskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Transport i łączność

Infrastruktura komunikacyjna stanowi jeden z kluczowych czynników determinujących atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą Gminy, a jej stan bezpośrednio wpływa na jakość życia mieszkańców oraz możliwości rozwoju lokalnej gospodarki. Dostępność transportowa, rozumiana jako możliwość sprawnego przemieszczania się osób i towarów, warunkuje lokalizację działalności gospodarczej i integrację Gminy z otoczeniem regionalnym i krajowym.

Gmina Nowe Ostrowy zlokalizowana jest w centralnej Polsce, w odległości 16 km od Kutna – siedziby powiatu kutnowskiego. Jej położenie komunikacyjne należy ocenić jako korzystne, choć nieco mniej bezpośrednie względem głównych arterii krajowych niż w przypadku niektórych sąsiednich gmin. Zaledwie 6 km od Gminy, na terenie sąsiedniej Gminy Krośniewice, krzyżują się dwie ważne drogi krajowe: nr 92 (relacji Warszawa–Poznań) oraz nr 91 (relacji Gdańsk–Łódź–Katowice). Ta ostatnia przebiega bezpośrednio przez zachodnią część Gminy Nowe Ostrowy, zapewniając jej bezpośredni dostęp do ruchu tranzytowego na osi północ–południe.

Gmina Nowe Ostrowy posiada stosunkowo dobre powiązania z siecią autostrad, choć odległości do poszczególnych węzłów są większe niż w przypadku gmin o bezpośrednim sąsiedztwie z tymi trasami. Autostrada A1 dostępna jest przez dwa węzły: Kowal, położony około 23 km na północ oraz Sójki – w podobnej odległości na wschód. W odniesieniu do autostrady A2 najbliższy węzeł znajduje się w Wartkowicach, w odległości 43 km na południowy zachód od siedziby Gminy; nieco dalej zlokalizowane są węzły Dąbie (45 km) i Emilia (50 km). Bliskość zarówno autostrady A1, jak i A2, stanowi potencjalny atut w kontekście rozwoju gospodarczego i przyciągania inwestycji.

Przez południowo-wschodnią część Gminy przebiega droga wojewódzka nr 581 na trasie Gostynin–Krośniewice, zapewniając połączenie z sąsiednimi gminami Krośniewice i Łanięta. Jej przebieg rozpoczyna się na terenie Gminy w miejscowości Perna, a kończy w Miksztalu. Uzupełnienie układu drogowego stanowi sieć jedenastu dróg powiatowych, która integruje poszczególne miejscowości Gminy z głównymi trasami wyższego rzędu.

Drogi gminne tworzą podstawową sieć obsługi lokalnej, zapewniając dostęp do terenów zabudowanych i połączenie z drogami wyższych klas. Obecny stan sieci dróg gminnych wskazuje na pilną potrzebę modernizacji – znaczna część z nich nie posiada nawierzchni bitumicznej lub ma nawierzchnię tłuczniową bądź gruntową o niewystarczających parametrach geometrycznych. Wąskie korytarze drogowe stanowią ograniczenie dla ruchu pojazdów dostawczych i maszyn rolniczych, a postępujące zabudowywanie przydrożnych działek utrudnia możliwe poszerzenie pasów drogowych.

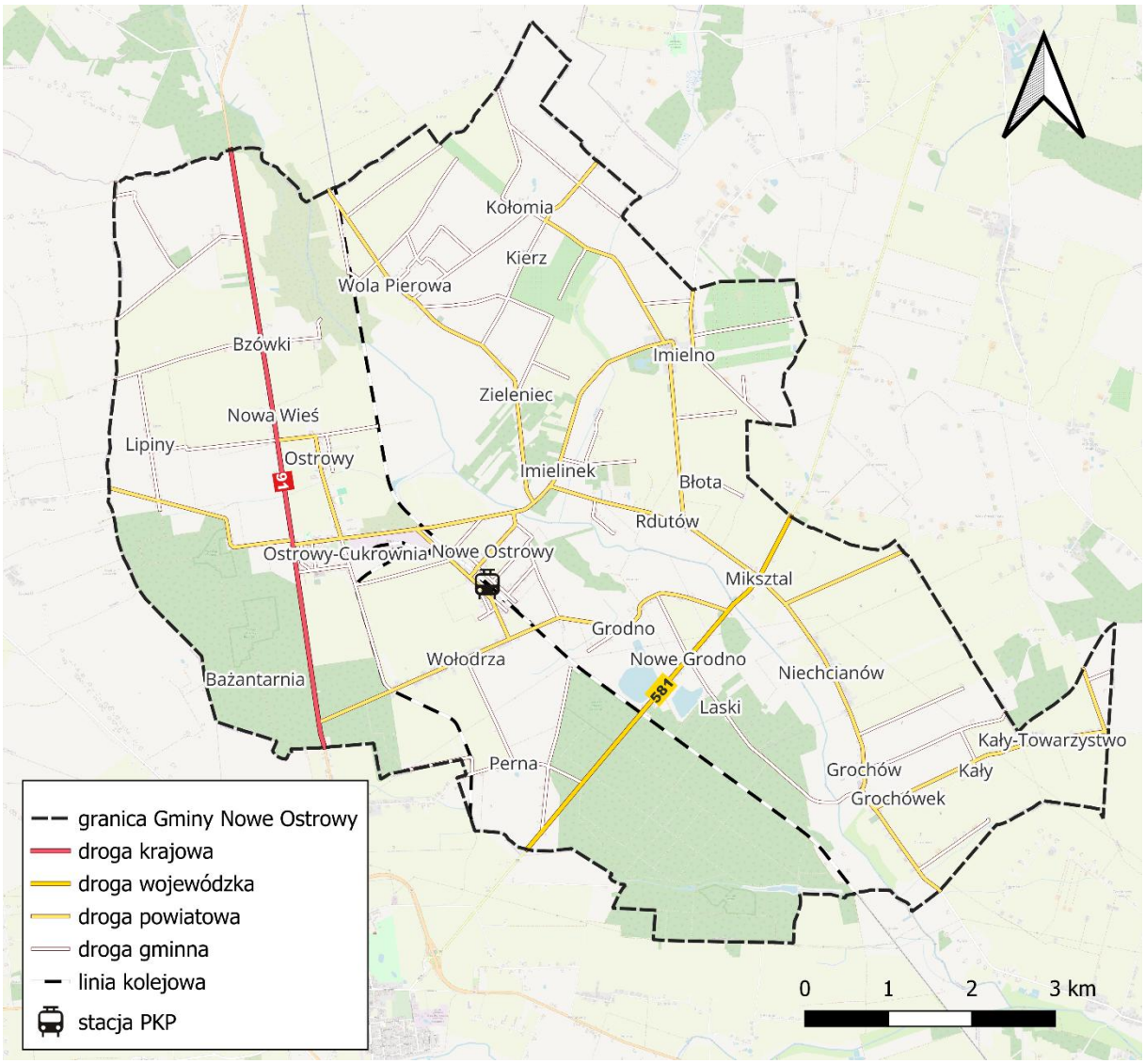

Ryc. 3. Sieć drogowa na terenie Gminy Nowe Ostrowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Przez teren Gminy Nowe Ostrowy przebiega z północnego zachodu na południowy wschód zelektryfikowana linia kolejowa nr 18 relacji Kutno–Piła Główna, wchodząca w skład trasy Łódź–Zgierz–Łęczyca–Kutno–Toruń–Bydgoszcz. Na tej linii zlokalizowana jest jedyna stacja kolejowa w gminie – stacja Ostrowy w miejscowości Nowe Ostrowy. Połączenie to zapewnia mieszkańcom dojazd do ważnego węzła kolejowego w Kutnie, skąd możliwe jest dalsze podróżowanie zarówno na osi wschód–zachód, jak i w innych kierunkach krajowych.

W pobliżu Gminy, około 8 km na południe od miejscowości Nowe Ostrowy, na terenie Gminy Krośniewice, przebiega magistralna linia kolejowa E20 na trasie Warszawa–Łowicz–Kutno–Poznań, będąca fragmentem międzynarodowego korytarza Paryż–Berlin–Warszawa–Moskwa. Choć linia ta nie przecina bezpośrednio obszaru Gminy, jej bliskość pozytywnie wpływa na dostępność kolejową w skali regionalnej. Wspomniana linia w ramach Programu Kolejowego Centralnego Portu Komunikacyjnego ma zostać

połączona łącznikami z nową linią dużych prędkości Warszawa – CPK – Port Polska – Łódź w rejonie węzła Baranów. Choć żaden z planowanych odcinków linii CPK nie przebiega bezpośrednio przez teren Gminy, planowana rozbudowa i modernizacja infrastruktury kolejowej w węźle Kutno może w perspektywie średnio- i długoterminowej pozytywnie wpłynąć na zewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy, w tym skrócić czas dojazdu mieszkańców do Warszawy, Łodzi i Poznania.

Bliskość zmodernizowanego węzła transportowego może stanowić czynnik zwiększający atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą terenów gminy, w szczególności dla osób dojeżdżających do pracy w kierunku aglomeracji warszawskiej i łódzkiej. Z uwagi na wstępny etap realizacji Programu Kolejowego CPK, informacje w tym zakresie wymagają bieżącego monitorowania i aktualizacji w oparciu o kolejne dokumenty publikowane przez spółkę Centralny Port Komunikacyjny oraz PKP Polskie Linie Kolejowe.

Na terenie Gminy zachował się również historyczny układ przestrzenny kolejki wąskotorowej, stanowiącej niegdyś część rozległej sieci Kujawskich Kolei Dojazdowych, obejmującej blisko 160 km torów na obszarze trzech województw. Kolejka jest obecnie nieczynna, jednak jej trasa – wpisana do rejestru zabytków od 1998 roku – może w przyszłości zostać zagospodarowana jako atrakcja turystyczna, szlak rowerowy lub lokalny środek transportu łączący gminę z Krośniewicami, Ozorkowem czy Łęczycą.

Obsługę pasażerską w gminie realizują przewoźnicy autobusowi – zarówno PKS, jak i prywatne firmy transportowe – oferując połączenia przede wszystkim w kierunku Kutna, Włocławka, Płocka, Łodzi i Konina oraz na wybranych liniach dalekobieżnych. W 2024 roku Gmina korzystała z dofinansowania w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych; dopłata z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego wyniosła 254 639,70 zł, co pozwoliło na podniesienie standardu funkcjonowania linii komunikacyjnych.

Najbliższe lotnisko międzynarodowe – Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta – jest dostępne dla mieszkańców Gminy w czasie dojazdu samochodem wynoszącym około godziny. Port oferuje połączenia lotnicze do wielu krajów europejskich oraz destynacji pozaeuropejskich. W relatywnie niewielkiej odległości znajdują się również Lotnisko Chopina w Warszawie oraz Port Lotniczy Warszawa-Modlin, do których dojazd samochodem zajmuje około 2 godzin. Takie położenie zapewnia mieszkańcom gminy dogodny dostęp do krajowej i międzynarodowej siatki połączeń lotniczych.

Poniższa tabela prezentuje zestawienie wydatków w dziale 600 transport i łączność w Gminie Nowe Ostrowy w latach 2020–2024, w podziale na wydatki ogółem oraz wydatki majątkowe. W 2020 roku wydatki ogółem w omawianym dziale wynosiły blisko 1,4 mln zł, po czym w 2021 roku nastąpił wyraźny spadek do niespełna 900 tys. zł. Od 2022 roku obserwowano dynamiczny wzrost nakładów – do 4,8 mln zł w 2022 roku, 5,5 mln zł w 2023

roku, aż do rekordowego poziomu blisko 9,7 mln zł w 2024 roku. Średnia wartość wydatków ogółem w analizowanym okresie wyniosła 4,5 mln zł, co stanowiło 16% wszystkich wydatków budżetowych Gminy Nowe Ostrowy.

Na poziom wydatków budżetowych w dziale 600 w analizowanym okresie kluczowy wpływ miały wydatki majątkowe, determinujące skalę realizowanych inwestycji infrastrukturalnych. W 2020 roku ich wartość wynosiła ponad 1 mln zł, jednak w 2021 roku drastycznie spadła do zaledwie 284,2 tys. zł. Od 2022 roku nastąpił dynamiczny wzrost tej kategorii wydatków – do 4,3 mln zł w 2022 roku i 4,7 mln zł w 2023 roku, osiągając szczyt w 2024 roku na poziomie ponad 9,1 mln zł. Średnia wartość wydatków majątkowych w dziale 600 w latach 2020–2024 wyniosła blisko 3,9 mln zł, co odpowiadało 13,9% ogółu wydatków budżetowych Gminy w tym czasie. Wskazuje to na istotne i rosnące znaczenie nakładów inwestycyjnych w strukturze finansów publicznych Gminy w obszarze transportu i łączności, przy jednoczesnej ich wysokiej zmienności w ujęciu rocznym.

Tab. 1. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2020-2024 w Gminie Nowe Ostrowy (tys. zł)

	2020	2021	2022	2023	2024	średnia (zł)	średni udział w wydatkach ogółem (%)
Wydatki ogółem w dziale 600	1 382,9	897,5	4 822,8	5 478,4	9 716,0	4 459,5	16,0%
Wydatki majątkowe	1 025,6	284,2	4 332,3	4 737,8	9 118,1	3 899,6	13,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Znaczny wzrost wydatków majątkowych w dziale 600 w 2024 roku spowodowany był realizacją następujących inwestycji drogowych:

- Poprawa infrastruktury drogowej na terenach związanych z byłym PGR-em Ostrowy poprzez przebudowę drogi powiatowej nr 2183E (2 028 933,44 zł),
- Przebudowa, modernizacja i remont dróg w miejscowości Nowe Ostrowy (5 991 779,65 zł),
- Przebudowa drogi gminnej nr 102332E w miejscowości Imielinek (708 208,21 zł),
- Przebudowa i remont dróg gminnych i powiatowych na terenie Gminy Nowe Ostrowy wraz z modernizacją infrastruktury technicznej drogowej (7 888 018,59 zł) - Inwestycja zakończona w 2025 r.,

- Wykonanie odwodnienia drogi gminnej nr 102301E - sołectwo Lipiny (25 000,98 zł),
- Przebudowa dróg w sołectwie Grochów (248 000,00 zł),

Szczególnie ważnym czynnikiem wpływającym w dzisiejszych czasach na rozwój społeczno-ekonomiczny jest łączność, której obecnie najistotniejszym elementem jest dostęp do wysokiej jakości Internetu szerokopasmowego. Stanowi on integralną część codziennego życia oraz jest narzędziem służącym zarówno realizacji obowiązków zawodowych i edukacji, jak i rekreacji.

Zgodnie z danymi raportu Ministerstwa Cyfryzacji „Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu" w IV kwartale 2025 roku na terenie Gminy Nowe Ostrowy znajduje się 1 039 punktów adresowych, z czego 48,32% punktów znajdowało się w rzeczywistym zasięgu Internetu szerokopasmowego, 11,83% – wyłącznie w zasięgu hurtowym, a 39,65% – poza zasięgiem. Pod względem jakości Internetu przeszło 61% wszystkich zasięgów miało dostęp do sieci o przepustowości wynoszącej 1 000 mb/s. Blisko 90% zasięgów zapewnianych było przy wykorzystaniu medium światłowodowego.

Według danych raportu w gminie zgłoszonych zostało łącznie 376 planowanych inwestycji, z czego 224 obejmowało punkty adresowe będące białymi planami.

Pomimo korzystnego położenia komunikacyjnego oraz dobrze rozwiniętych powiązań zewnętrznych, część infrastruktury drogowej wymaga dalszych działań modernizacyjnych. Dotyczy to w szczególności dróg gminnych, z których część nadal posiada nawierzchnię gruntową lub nawierzchnie o niezadowalającym stanie technicznym. Problemem pozostają również niewystarczające szerokości niektórych dróg lokalnych, ograniczające bezpieczeństwo ruchu oraz utrudniające poruszanie się pojazdów rolniczych i transportowych. Występuje zatem potrzeba kontynuowania inwestycji związanych z przebudową i modernizacją infrastruktury drogowej, poprawą parametrów technicznych dróg oraz zwiększaniem bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne jest kluczowym instrumentem samorządu terytorialnego, umożliwiającym racjonalne kształtowanie ładu przestrzennego, przeciwdziałanie konfliktom wynikającym ze zderzenia różnych funkcji oraz optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów terenu. Jego nadrzędnym celem jest prowadzenie Gminy ku zrównoważonemu rozwojowi, w którym postęp gospodarczy i społeczny nie odbywa się kosztem środowiska przyrodniczego ani spójności przestrzennej.

Dla obszaru województwa łódzkiego nadrzędnym dokumentem regulującym kwestie polityki przestrzennej jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego (PZPW). Plan ten określa na terenie województwa łódzkiego następujące obszary funkcjonalne:

a) obszar funkcjonalny o znaczeniu ponadregionalnym – Miejski Obszar Funkcjonalny Łodzi,
b) obszar funkcjonalny o znaczeniu regionalnym – Miejskie Obszary Funkcjonalne miast powiatowych,
c) pozostałe obszary funkcjonalne:
   - Górniczo-Energetyczne Obszary Funkcjonalne,
   - Ceramiczno-Budowlane Obszary Funkcjonalne,
   - Rolnicze Obszary Funkcjonalne,
   - Turystyczne Obszary Funkcjonalne.

Ryc. 4. Podział województwa łódzkiego na obszary funkcjonalne

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego

Gmina Nowe Ostrowy zaklasyfikowana została jako część Kutnowsko-Skierniewickiego Rolniczego Obszaru Funkcjonalnego. Zgodnie z treścią PZPW najważniejszymi wyzwaniami rozwojowymi dla obszaru intensywnego rozwoju rolnictwa są:

- brak rynków hurtowych produktów rolnych,
- niekorzystna struktura agrarna i powolne zmiany w tym zakresie,
- duże rozproszenie działek rolnych,
- warunki wodne, w tym deficyt wody,
- problemy suszy i mocno ograniczone możliwości retencji naturalnej,
- zjawisko stepowienia oraz nasilające się ekstremalne zjawiska pogodowe.

Gmina Nowe Ostrowy ma powierzchnię 7 156 ha i cechuje się rolniczym charakterem. Użytki rolne dominują w użytkowaniu Gminy, uprawy na gruntach rolnych stanowią ponad 50%. Grunty leśne i zadrzewione zajmują łącznie około 18%, co choć niższe od średniej krajowej wyróżnia gminę korzystnie na tle innych gmin północno-zachodniej części województwa łódzkiego. Grunty zabudowane stanowią zaledwie 3% powierzchni.

Jak wynika z mapy pokrycia terenu, przestrzeń Gminy zdominowana jest przez rozległe kompleksy gruntów ornych, uzupełnione łąkami i terenami trawiastymi, rozmieszczonymi głównie w dolinie rzeki Ochni i jej lewego dopływu Lubieńki, przepływającej przez środkową część Gminy. Lasy i zadrzewienia tworzą bardziej zwarte skupiska w południowej i zachodniej części Gminy, pełniąc istotne funkcje ekologiczne i krajobrazowe.

Sieć osadnicza Gminy ukształtowana jest przez kilkanaście wsi o zróżnicowanym charakterze przestrzennym. Dominujący układ to ulicówka – zabudowa skupiona wzdłuż dróg. Część miejscowości m.in. Kołomia, Perna czy Grochówek – cechuje się układem bardziej rozproszonym. Układ centralny, oparty na siatce przecinających się dróg, charakteryzuje Ostrowy-Cukrownia, Nowe Ostrowy i Imielno. W strukturze przestrzennej wyraźnie zaznaczają się dawne majątki ziemskie (Grochów, Imielno, Miksztal, Kołomia, folwark Bzówki), w których układ dworsko-parkowy nadal organizuje otaczającą zabudowę. Dwa główne ośrodki usługowo-mieszkalne to Nowe Ostrowy – siedziba władz Gminy – oraz Ostrowy-Cukrownia, charakteryzująca się największą intensywnością zabudowy i najszerszym zakresem funkcji lokalnych, w tym usług handlowych, zdrowotnych i kulturalnych.

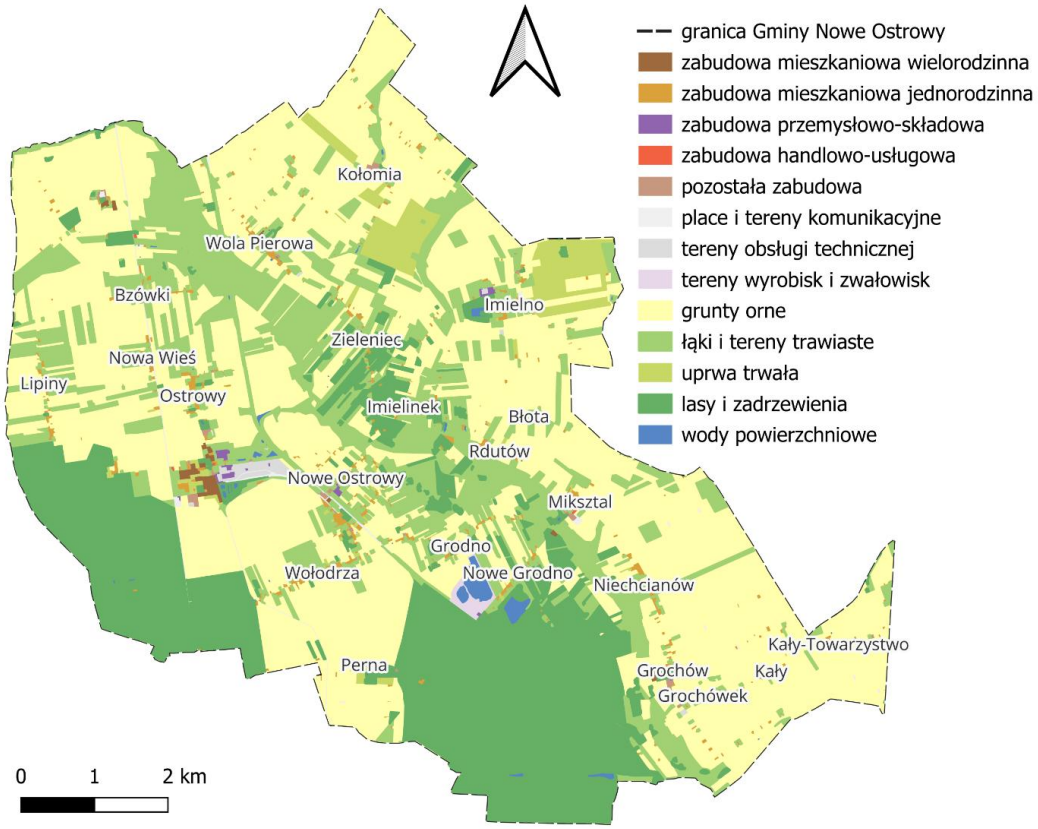

Ryc. 5. Pokrycie terenu Gminy Nowe Ostrowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Do momentu przyjęcia Planu Ogólnego podstawowym dokumentem definiującym politykę przestrzenną Gminy stanowi Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowe Ostrowy, uchwalone przez Radę Gminy Nowe Ostrowy w dniu 27 lutego 2014 r. uchwałą nr XL/292/14. Dokument ten został następnie zaktualizowany uchwałą nr XLII/346/22 z dnia 31 sierpnia 2022 r., uwzględniającą m.in. zagadnienia związane z rozwojem odnawialnych źródeł energii, w tym instalacji fotowoltaicznych. Studium stanowi wiążącą podstawę dla organów Gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i służy koordynacji lokalnej polityki przestrzennej z dokumentami wyższego rzędu.

Gmina Nowe Ostrowy charakteryzuje się pełnym pokryciem miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co stanowi istotny atut w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej oraz kształtowania ładu przestrzennego. Brak konieczności wydawania decyzji o warunkach zabudowy ogranicza uznaniowość procesów lokalizacyjnych, zwiększa przewidywalność zagospodarowania terenów oraz tworzy stabilne i przejrzyste warunki dla realizacji inwestycji publicznych i prywatnych. Na terenie Gminy obowiązuje dziewięć miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Pierwszym i podstawowym jest plan uchwalony uchwałą nr XVII/96/2004 Rady Gminy z dnia 8 czerwca 2004 r., obejmujący całą gminę. Kolejne plany cząstkowe uchwalano sukcesywnie dla wybranych obszarów:

- dla części obrębu Imielinek – uchwała nr IX/57/15,
- dla części obszaru miejscowości Ostrowy-Cukrownia – uchwała nr XII/81/15,
- dla części obszaru miejscowości Bzówki – uchwała nr XIII/79/19,
- dla części obrębów Grodno i Miksztal – uchwała nr XXXVI/287/22,
- dla części obrębów Wołodrza, Grodno i Nowe Ostrowy – uchwała nr LVIII/495/23,
- dla części obrębów Kołomia, Wola Pierowa, Zieleniec, Ostrowy, Imielno, Imielinek i Grodno – uchwała nr LVIII/493/23,
- dla działki nr ew. 109/1 oraz fragmentu działki nr ew. 109/4 obrębu Ostrowy – uchwała nr LVIII/494/23,
- dla części obrębu Bzówki, Lipiny, Ostrowy i Wola Pierowa – uchwała nr LXIV/541/24.

Do głównych ograniczeń rozwoju przestrzennego Gminy należy zaliczyć ochronę gruntów rolnych o wysokiej wartości bonitacyjnej. Dominujące klasy IV stanowią ponad 52% użytków rolnych, zaś grunty klas II i III, objęte szczególną ochroną prawną, zajmują łącznie ponad 11% powierzchni rolnej. Zmiana przeznaczenia gruntów chronionych wymaga uzyskania stosownych zgód administracyjnych, co ogranicza możliwości lokalizowania nowej zabudowy poza wyznaczonymi w planach terenami inwestycyjnymi. Dodatkową barierą przestrzenną jest przebiegająca przez teren Gminy linia kolejowa, która wpływa na organizację układu komunikacyjnego i może ograniczać spójność niektórych obszarów. Wyzwaniem pozostaje też rozproszenie zabudowy, co utrudnia efektywne uzbrojenie terenu i obsługę infrastrukturalną poszczególnych siedlisk.

Walory kulturowe i turystyczne

Gmina Nowe Ostrowy należy do obszarów o udokumentowanym osadnictwie sięgającym paleolitu. Znaleziska archeologiczne potwierdzają ciągłość zamieszkiwania tych ziem od najdawniejszych epok, przy czym najwcześniejsze skupiska osadnicze powstawały wzdłuż krawędzi doliny rzeki Ochni. W XVII i XVIII wieku nasiliło się osadnictwo, a na terenie Gminy dominowały drobne i średnie własności szlacheckie oraz folwarki. Rozwój osadnictwa na terenie Gminy związany był przede wszystkim z rolnictwem oraz funkcjonowaniem majątków ziemskich. W XIX i XX wieku ważnym impulsem rozwojowym było powstanie cukrowni w Ostrowach-Cukrowni oraz rozwój infrastruktury kolejowej, w tym linii kolejowej Łódź – Kutno – Toruń – Bydgoszcz. Istotnym elementem dziedzictwa komunikacyjnego była także Krośniewicka Kolej Dojazdowa – kolejka wąskotorowa przebiegająca przez teren Gminy.

Przeszłość Gminy związana z cukrownią, kulturą folwarczną i dworsko ziemską wciąż widoczna jest w jej przestrzeni i tożsamości lokalnej. Historyczne osiedla robotnicze (czworaki i ośmioraki), zabytkowe parki podworskie, zachowane kościoły parafialne i cmentarze tworzą materialną warstwę tej pamięci. Współczesna tożsamość lokalna opiera się również na silnych tradycjach rolniczych, czego wyrazem są organizowane

corocznie Dożynki Gminne oraz wydarzenia integracyjne kultywujące lokalne zwyczaje i więzi społeczne.

Gmina Nowe Ostrowy posiada zarówno gminną ewidencję zabytków, jak i obiekty wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Łódzkiego. Do ważnych obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków należą:

- dworzec kolejowy w Nowych Ostrowach,
- nastawnia i wieża ciśnień zespołu kolejowego,
- kompleks dawnej cukrowni w Ostrowach-Cukrowni,
- budynki administracyjne dawnej cukrowni,
- warsztat stolarski i kotłownia zespołu cukrowni,
- zabytkowy park krajobrazowy w Ostrowach-Cukrowni,
- cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej,
- symboliczny cmentarz ofiar II wojny światowej.

W poniższej tabeli przedstawiono obiekty nieruchome wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Łódzkiego.

Tab. 2. Wykaz obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa łódzkiego na terenie Gminy Nowe Ostrowy

Miejscowość	Zabytek
Grochów	kościół par. p.w. św. Tomasza Apostoła, nr rej.: 405 z 11.07.1967
	dzwonnica kościoła par., nr rej.: 406 z 11.07.1967
	zespół dworski, nr rej.: 527 z 01.09.1980: - dwór - park - strefa ochrony konserwatorskiej – 100 m od granic parku
Imielno	kościół par. p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP, nr rej.: 407 z 11.07.1967
	dzwonnica kościoła par., nr rej.: 408 z 11.07.1967
	założenie dworskie, nr rej.: 479 z 20.11.1978: - dwór - park - strefa ochrony konserwatorskiej – 150 m od granic parku
Kołomia	park dworski + strefa ochrony konserwatorskiej 150 m od granic parku, nr rej.: 659 z 30.12.1998
Wola Pierowa	kościół par. p.w. św. Andrzeja Apostoła, nr rej.: 559 z 23.02.1988 - cmentarz przykościelny, nr rej.: j.w. - strefa ochrony konserwatorskiej – 50 m od granic cmentarza, nr rej.: j. w

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wykazu zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa łódzkiego prowadzonego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Do najcenniejszych zabytków należą obiekty sakralne. Zgodnie z danymi przedstawionymi w powyższej tabeli są to trzy kościoły parafialne wraz z towarzyszącą infrastrukturą. PZPW wskazuje na potrzebę utworzenia na terenie powiatu kutnowskiego parku kulturowego pod nazwą „Szlakiem kutnowskich kościołów drewnianych", co mogłoby w przyszłości objąć zasoby sakralne Gminy Nowe Ostrowy.

Wyjątkowym w skali regionu zabytkiem techniki i świadectwem historii przemysłowej jest zespół zabudowań dawnej cukrowni w Ostrowach-Cukrowni. W skład tego kompleksu wchodzi: komin przemysłowy stanowiący dominantę wysokościową miejscowości, kotłownia, warsztat stolarski, budynek administracyjny – dom dyrektora cukrowni, zabytkowy park, budynki mieszkalne osiedla przyfabrycznego oraz symboliczny cmentarz ofiar II wojny światowej i cmentarz wojenny z I wojny światowej. Teren jest obecnie użytkowany przez Barter Coal Sp. z o.o. zajmującą się składowaniem węgla i miału opałowego, co generuje zagrożenie dla zachowania zabytkowej substancji.

Unikalnym w skali ponadregionalnej obiektem jest układ przestrzenny Krośniewickiej Kolei Dojazdowej (kolejki wąskotorowej), wpisany do rejestru zabytków decyzją nr 661 z 28 grudnia 1998 r. (z późniejszą zmianą A-31 z 2006 r.). Kolejka była częścią jednej z największych historycznych sieci wąskotorowych w Polsce – Kujawskich Kolei Dojazdowych, liczących blisko 160 km torów w trzech województwach. Linia jest od lat nieczynna, a jej infrastruktura ulega postępującej dewastacji.

Na terenie Gminy Nowe Ostrowy zinwentaryzowano kilkadziesiąt stanowisk archeologicznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, zlokalizowanych głównie w rejonie miejscowości Imielno, Imielinek, Grodno, Miksztal, Niechcianów, Grochów i Ostrowy. Wśród zidentyfikowanych funkcji dominują ślady osadnictwa i osady, a chronologia stanowisk obejmuje epokę kamienia (neolit, paleolit/mezolit), epokę brązu, okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze i czasy nowożytne. Szczególną uwagę zwraca stanowisko w Imielnie, gdzie zidentyfikowano zarówno ślady osadnictwa, jak i cmentarzysko.

Na terenie Ostrowy-Cukrownia zlokalizowane są dwa miejsca pamięci: symboliczny cmentarz ofiar II wojny światowej oraz cmentarz wojenny z I wojny światowej. Uroczystości przy pomniku w Ostrowach-Cukrowni z okazji 3 maja, 1 września i 11 listopada gromadzą corocznie mieszkańców Gminy i są ważnym elementem lokalnej kultury patriotycznej.

Oprócz powyżej opisanych zasobów kulturowych istotnym zasobem turystycznym Gminy są doliny rzek Ochni i Lubieńki, tworzące atrakcyjne krajobrazowo tereny rekreacyjne i ekologiczne. Krajobraz Gminy charakteryzuje się mozaiką pól uprawnych, zadrzewień śródpolnych.

Przez teren Gminy przebiega szlak rowerowy „W Centrum Polski", który wpisuje gminę w szerszy regionalny produkt turystyczny. Gminna wypożyczalnia rowerów przy Świetlicy Środowiskowej umożliwia korzystanie z tego szlaku przez mieszkańców i turystów.

W 2024 roku pozyskano dofinansowanie na przebudowę dwóch zbiorników retencyjnych – w miejscowości Nowe Ostrowy i Ostrowy – które po modernizacji będą pełnić funkcje

nie tylko retencyjne, ale też ekologiczne i rekreacyjne, stając się atrakcyjnymi elementami zagospodarowanej przestrzeni publicznej.

Baza turystyczna Gminy Nowe Ostrowy pozostaje słabo rozwinięta i nie odpowiada obecnie potencjałowi wynikającemu z walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych obszaru. Na terenie Gminy funkcjonuje jedynie pojedynczy obiekt gastronomiczny, natomiast brakuje infrastruktury noclegowej w tym gospodarstw agroturystycznych.

Pomimo ograniczonego poziomu zagospodarowania turystycznego, gminę wskazuje się jako obszar predysponowany do rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych, jako obszar o potencjale dla rozwoju agroturystyki, turystyki pobytowej, ekologicznej oraz wiejskiej, bazującej na zasobach środowiskowych i krajobrazowych Gminy. Rozwój funkcji turystycznej wymaga jednak podjęcia skoordynowanych działań inwestycyjnych i organizacyjnych, obejmujących przede wszystkim tworzenie bazy noclegowej i gastronomicznej, rozwój infrastruktury rekreacyjnej i rowerowej, a także budowę spójnego systemu promocji lokalnych walorów przyrodniczych i kulturowych. Istotnym kierunkiem działań pozostaje również wykorzystanie potencjału krajobrazu rolniczego, dziedzictwa kulturowego oraz terenów dolin rzecznych dla rozwoju turystyki weekendowej, aktywnej i edukacyjnej. Należy również zwrócić uwagę na potencjał obiektu parkowo-pałacowego w Imielnie, którego właściciel planuje utworzenie ogrodu botanicznego wraz z muzeum ogrodnictwa. Przedsięwzięcie zakłada współpracę z uczelniami wyższymi, co nadałoby obiektowi charakter naukowo-edukacyjny i znacząco wzmocniło ofertę turystyczną oraz edukacyjną gminy, przyczyniając się do jej wszechstronnego rozwoju.

CZĘŚĆ 2: SYTUACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA

2.1. Walory przyrodnicze

Walory przyrodnicze wpływają w sposób znaczący na potencjał rozwojowy jednostki samorządu terytorialnego. Warunki atmosferyczne, ukształtowanie terenu, budowa geologiczna czy zbiorniki wodne stanowią czynniki mogące determinować atrakcyjność turystyczną, warunki do uprawy rolniczej czy eksploatację surowców mineralnych, a zatem definiować stan gospodarki lokalnej oraz wyznaczać kierunki jej rozwoju.

Ukształtowanie powierzchni i rzeźba terenu

Obszar Gminy Nowe Ostrowy położony jest w obrębie makroregionu Niziny Południowomazowieckiej oraz mezoregionu Równiny Kutnowskiej, należących do systemu nizin środkowopolskich (wg. Kondrackiego). W ujęciu fizycznogeograficznym Gmina znajduje się w granicach Wysoczyzny Kłodawskiej, stanowiącej część rozległej wysoczyzny morenowej ukształtowanej podczas zlodowaceń plejstoceńskich.

Rzeźba terenu ma charakter typowo nizinny i jest słabo zróżnicowana. Dominują rozległe powierzchnie płaskiej lub lekko falistej wysoczyzny dennomorenowej o niewielkich deniwelacjach terenu. Wysokości bezwzględne na obszarze Gminy kształtują się przeważnie w przedziale od około 110 do 130 m n.p.m., co sprzyja rozwojowi rolnictwa oraz ogranicza występowanie barier terenowych dla zagospodarowania przestrzennego i infrastruktury technicznej.

Najbardziej wyraźnym elementem rzeźby terenu jest dolina rzeki Ochni, przebiegająca przez centralną część Gminy z kierunku północno-zachodniego ku południowo-wschodniemu. Dolina ta stanowi główną oś hydrograficzną obszaru i wyróżnia się szerokim, płaskim dnem. Istotne znaczenie w lokalnym układzie morfologicznym posiada również dolina rzeki Lubieńki – lewobrzeżnego dopływu Ochni. Doliny mniejszych cieków są natomiast słabiej wykształcone, co wynika z niewielkich spadków terenu oraz nizinnego charakteru sieci rzecznej.

Uzupełnieniem lokalnej rzeźby są niewielkie zagłębienia bezodpływowe i obniżenia terenowe występujące na powierzchni wysoczyzny. Formy te, często mające charakter śródpolnych „oczek", wpływają na lokalne warunki wodne i krajobrazowe, a jednocześnie zwiększają różnorodność środowiska przyrodniczego Gminy.

Budowa geologiczna

Gmina Nowe Ostrowy położona jest w obrębie Wału Środkowopolskiego, na terenie zbudowanym głównie z utworów jurajskich, takich jak wapienie, margle, łupki i piaskowce. Warstwy te zalegają na znacznej głębokości i stanowią geologiczne podłoże obszaru.

Nad osadami jurajskimi występują utwory trzeciorzędowe wykształcone przede wszystkim jako iły i piaski, miejscami z przewarstwieniami węgla brunatnego. Ich miąższość jest zróżnicowana i wynosi od kilkunastu do około 60 m.

Powierzchnię Gminy pokrywają głównie osady czwartorzędowe pochodzenia polodowcowego, reprezentowane przez gliny zwałowe, piaski, żwiry oraz mułki. Utwory te mają istotne znaczenie dla warunków glebowych i rolniczego wykorzystania terenu.

W dolinach rzek i lokalnych obniżeniach występują młodsze osady rzeczne i bagienne, w tym torfy oraz namuły, związane z działalnością rzeki Ochni i jej dopływów.

Złoża kopalin

Na obszarze Gminy występują udokumentowane złoża kruszywa naturalnego w obrębach Grodno i Miksztal.

Tab. 3. Złoża kopalin na terenie Gminy Nowe Ostrowy

Nazwa	Kopalina	Powierzchnia (ha)
Grodno II	Piaski i żwiry	9,0
Grodno III	Piaski i żwiry	31,52
Grodno IV	Piaski i żwiry	0,8361
Grodno Nowe	Piaski i żwiry	2,06
Grodno V	Piaski i żwiry	1,9996
Miszktal	Piaski i żwiry	1,9171

Źródło: https://midas-app.pgi.gov.pl

Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Nowe Ostrowy położona jest na obszarze dorzecza Wisły, regionie wodnym Środkowej Wisły. Na terenie jednostki znajdują się 2 jednolite części wód powierzchniowych rzecznych:

- Ochnia do Miłonki (RW2000152721839),
- Miłonka (RW2000102721849).

Obie charakteryzują się złym stanem wód oraz stanem chemicznym poniżej dobrego.

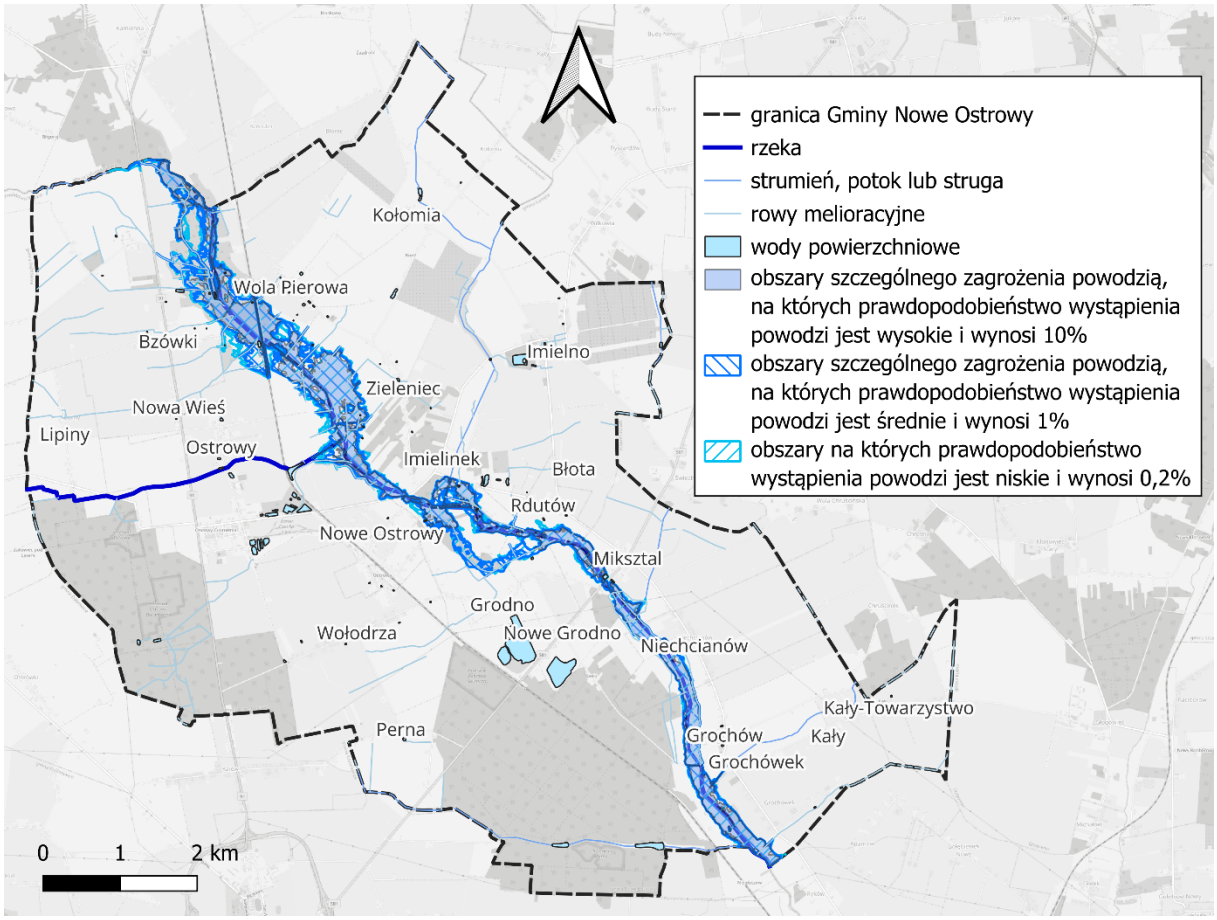

Ryc. 6. Sieć hydrologiczna i obszary zagrożenia powodzią na terenie Gminy Nowe Ostrowy
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ISOK.

Na terenie Gminy Nowe Ostrowy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie (10%) i średnie (1%) oraz na obszarach, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie (0,2%). Wszystkie trzy strefy koncentrują się wzdłuż głównego cieku wodnego przecinającego gminę – rzeka Ochnia, tworząc ciągły korytarz zalewowy biegnący łukiem od zachodniej części Gminy, przez centrum, obejmując Nowe Ostrowy, Imielinek i Rdutów, aż po południowo-wschodnią część Gminy. Największa szerokość stref zagrożenia widoczna jest w zachodniej części Gminy, gdzie dolina rzeczna jest najszerzej rozwinięta. Sieć hydrograficzna uzupełniona jest o liczne strumienie, potoki oraz rozbudowany system rowów melioracyjnych.

Na terenie Gminy Nowe Ostrowy zlokalizowane są zbiorniki wodne. Największym z nich jest poeksploatacyjny zbiornik Grodno o powierzchni 16,6 ha i pojemności 332,0 tys. m^3, który Wojewódzki Program Małej Retencji wskazuje jako zagrożony deficytem wody. We wsi Perna funkcjonują dwa zbiorniki przeciwpożarowe Leśnictwa Perna o łącznej powierzchni 4,8 ha i pojemności 43,2 tys. m^3. Najmniejszy z obiektów – zbiornik Kutno III na rzece Lubieńce w miejscowości Imielno – zajmuje 0,4 ha i charakteryzuje się pojemnością 6,0 tys. m^3.

Gmina Nowe Ostrowy położona jest w granicach jednolitej części wód podziemnych nr 63 (kod GW200063), o łącznej powierzchni 5 344,01 km^2. Jej stan chemiczny oraz ilościowy jest dobry.

Warunki klimatyczne

Gmina Nowe Ostrowy położona jest w obrębie regionu klimatycznego wielkopolsko-mazowieckiego. Średnioroczna temperatura powietrza wynosi około 7,7°C, przeważają wiatry zachodnie o średniej prędkości 3,8 m/s, a średnioroczne parowanie terenowe sięga 513 mm. Jedną z najbardziej niekorzystnych cech klimatu jest niedobór opadów – liczba dni z opadem przekraczającym 0,1 mm wynosi około 150 rocznie, a pokrywa śnieżna zalega przeciętnie 60 dni. Okres wegetacyjny trwa od 210 do 213 dni. Niekorzystny mikroklimat cechuje doliny rzek, gdzie tworzą się zastoiska zimnego powietrza, mrozowiska i mgły – tereny te są nieodpowiednie pod zabudowę. Korzystniejsze warunki klimatyczne panują na wyniesionych powierzchniach wysoczyzn, zwłaszcza o ekspozycji południowej.

Jakość powietrza

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi badania jakości powietrza dla terenu całej Polski. Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Łodzi co roku publikuje raport dotyczący oceny jakości powietrza na terenie województwa łódzkiego. W ramach prowadzonych badań region podzielony został na dwie strefy:

- aglomeracja łódzka (PL1001),
- strefa łódzka (PL1002).

Gmina Nowe Ostrowy zaklasyfikowana została do strefy łódzkiej, w której badania prowadzone były pod kątem ochrony zdrowia ludzi oraz roślin. W przypadku oceny stanu powietrza z perspektywy ochrony roślin na terenie strefy łódzkiej nie stwierdzono w 2024 roku żadnych przekroczeń. W wypadku oceny ze względu na ochronę ludzi natomiast stwierdzono przekroczenie stężenia pyłu zawieszonego PM2,5 oraz stężenia benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10.

Benzo(a)piren jest wielopierścieniowym węglowodorem aromatycznym powstającym głównie w procesach niepełnego spalania paliw i innych substancji organicznych, a jego nośnikiem w powietrzu jest pył zawieszony, co sprzyja jego wnikaniu do organizmu człowieka. Związek ten wykazuje silne właściwości toksyczne i kancerogenne. Reaguje z DNA, kumuluje się w organizmie oraz może prowadzić do rozwoju nowotworów, zwłaszcza raka płuc, a także uszkodzeń układu nerwowego. Benzo(a)piren oddziałuje negatywnie nie tylko na zdrowie ludzi, lecz również na środowisko przyrodnicze, w tym glebę, wodę i roślinność, przyczyniając się do ich degradacji.

Najczęstszą przyczyną występowania zanieczyszczeń powietrza są: znaczna liczba tradycyjnych, nieekologicznych źródeł ciepła, w których spalane są paliwa niskiej jakości; występowanie licznych liniowych i punktowych źródeł zanieczyszczeń; niska efektywność energetyczna budynków oraz kotłów.

Ochrona przyrody

Ochrona przyrody na terenie Gminy Nowe Ostrowy realizowana jest na podstawie zapisów ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. Zgodnie z przytoczoną ustawą za ochronę przyrody uznaje się zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składów, co odbywa się w oparciu o formy ochrony przyrody.

W południowej części Gminy występują kompleksy leśne, w których obszary cenne przyrodniczo objęte są ochroną prawną w formie czterech rezerwatów przyrody:

- Rezerwat "Ostrowy" – rezerwat leśny na terenie Leśnictwa Ostrowy o powierzchni 13,04 ha. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych fragmentu wielogatunkowego lasu liściastego o charakterze naturalnym.
- Rezerwat "Ostrowy-Bażantarnia" – rezerwat leśny na terenie Leśnictwa Ostrowy o powierzchni 27,24 ha. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych fragmentu wielogatunkowego lasu liściastego o charakterze naturalnym.
- Rezerwat "Perna" – rezerwat leśny na terenie Leśnictwa Perna o powierzchni 15,27 ha. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie lasu liściastego o cechach naturalnego zespołu grądu, z bogatą florą i dużym zróżnicowaniem drzewostanu.
- "Dąbrowa Świetlista" w Pernie – rezerwat leśny na terenie Leśnictwa Perna o powierzchni 40,13 ha. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie naturalnego zespołu świetlistej dąbrowy z bogatą florą.

Na terenie Gminy znajduje się specjalny obszar ochrony siedlisk – Dąbrowa Świetlista w Pernie (kod obszaru: PLH100002) o powierzchni 40,1 ha. Obszar stanowi wyspę leśną w stepowiejącym, bezleśnym krajobrazie Równiny Kutnowskiej. Jest to fragment lasu ze 100 – letnim drzewostanem dębowym, porastający stok płaskiego pagórka żwirowego, położonego na terenie moreny dennej. W otoczeniu dominują pola uprawne. Jest to dobrze wykształcony i zachowany płat świetlistej dąbrowy, z pełną liczbą gatunków charakterystycznych: gatunki roślin naczyniowych chronione prawnie. Zagrożeniem

dla obszaru jest sukcesja naturalna w kierunku grądu.

Na terenie Gminy znajdują się ponadto 5 pomników przyrody: dąb szypułkowy w parku zabytkowym w Grochowie oraz 4 dęby szypułkowe w parku wiejskim w Ostrowach.

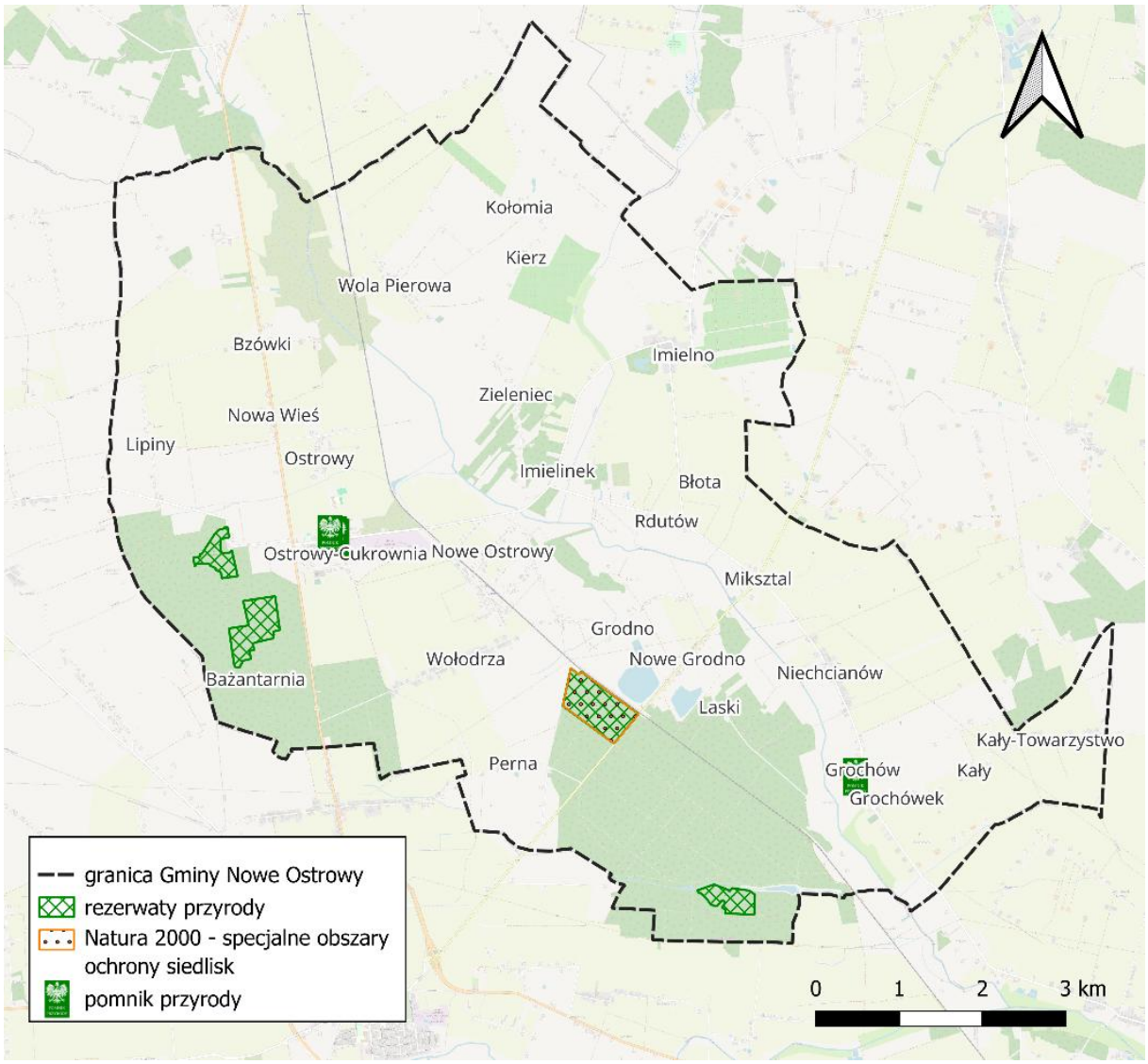

Ryc. 7. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Nowe Ostrowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody.

Flora i fauna

Na terenie Gminy Nowe Ostrowy szata roślinna i świat zwierzęcy tworzą zróżnicowany, choć silnie przekształcony przez człowieka ekosystem.

Dominującym elementem roślinności są lasy, zajmujące łącznie 1314,7 ha, czyli około 18,4% powierzchni Gminy. Większość stanowią lasy państwowe zarządzane przez Nadleśnictwo Kutno w ramach leśnictw Ostrowy i Perna, skupione głównie w południowej i środkowej części Gminy. Lasy prywatne obejmują około 97 ha. Pod względem siedliskowym przeważają bory świeże i mieszane z dominującą sosną, z domieszką brzozy i dębu. Część lasów pełni funkcje ochronne – jako lasy wodochronne (uroczysko Ostrowy) lub lasy uszkodzone przez przemysł (uroczyska Grodno i Miksztal). Mniejsze kompleksy leśne występują w okolicach Zieleńca, Kołomii, Bzówek i Miksztala.

Istotną rolę przyrodniczą i krajobrazową odgrywają parki podworskie, stanowiące enklawy zieleni wysokiej pośród terenów rolniczych. Charakteryzują się dużym zróżnicowaniem gatunkowym i wiekowym drzewostanu, niejednokrotnie z udziałem rzadkich gatunków, i funkcjonują jako lokalne węzły ekologiczne. Uzupełnieniem zieleni są szpalery przydrożne pełniące rolę korytarzy ekologicznych, zieleń przy obiektach użyteczności publicznej, sady, ogrody oraz roślinność łęgowa w dolinach rzecznych i w sąsiedztwie rowów i zbiorników wodnych.

Roślinność na gruntach użytkowanych rolniczo ma charakter antropogeniczny i odbiega znacząco od pierwotnego składu gatunkowego, będąc efektem wieloletniej działalności człowieka.

Fauna Gminy reprezentowana jest przez gatunki typowe dla krajobrazu rolniczego i terenów osiedleńczych. Wśród ptaków spotykane są skowronek, trznadel, potrzeszcz i kopciuszek, a tereny otwarte stanowią żerowisko dla myszołowa i pustułki. Świat ssaków reprezentują drobne gryzonie i owadożerne – mysz domowa, mysz polna, badylarka oraz ryjówka aksamitna. Tereny leśne stanowią siedlisko dla typowych gatunków ssaków leśnych charakterystycznych dla borów środkowej Polski m.in. sarny, dziki, lisy, zające szaraki, borsuki, kuny leśne, jeże.

Zapisy Audytu krajobrazowego województwa łódzkiego, który został uchwalony 15 kwietnia 2025 r. (Uchwała nr XIII/150/25 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 15 kwietnia 2025 r. w sprawie uchwalenia Audytu krajobrazowego województwa Łódzkiego wskazują, że na terenie Gminy Nowe Ostrowy nie występują krajobrazy priorytetowe.

Wyniki Audytu Krajobrazowego Województwa Łódzkiego przedstawiają również obszary wskazane do uzupełnienia stanu wiedzy w kontekście przeprowadzenia analiz w kierunku możliwości objęcia formą ochrony przyrody zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

2.2. Zmiany klimatu i odnawialne źródła energii

Analizując klimat lokalny należy brać również pod uwagę zmiany klimatyczne, które silnie wpływają na komfort życia mieszkańców, w szczególności miast i terenów zurbanizowanych. Wdrażanie działań zwiększających odporność tych terenów na zmiany klimatu znajduje oparcie w szeroko pojętym interesie publicznym zawierającym się w dążeniu do zapewnienia jak najkorzystniejszych warunków bytowania człowieka.

Poniższe zestawienie przedstawia analizę ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Nowe Ostrowy w kolejnych dziesięcioleciach, z którego wynika, że na jej terenie występuje ryzyko wystąpienia niedoboru zasobów wodnych. Wpływ na to będzie miało stopniowe podnoszenie się temperatury powietrza, a także zwiększanie się ryzyka zagrożenia suszą.

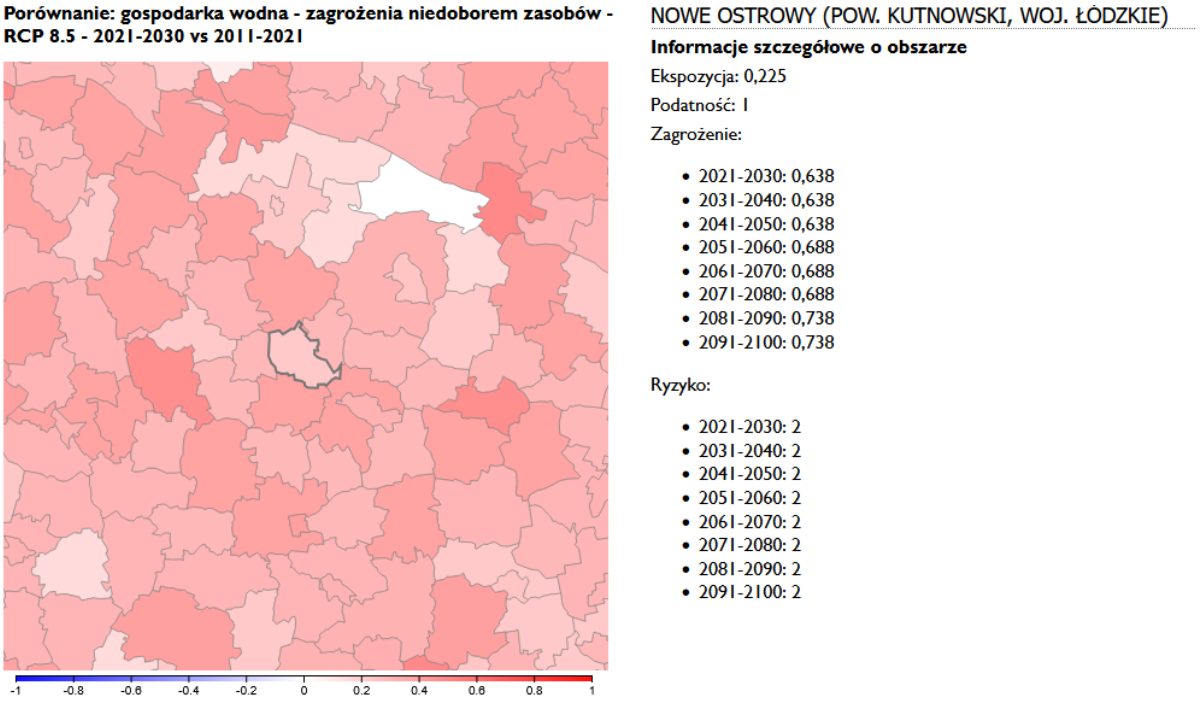

Ryc. 8. Analiza ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Nowe Ostrowy

Źródło: https://ryzyko.ios.gov.pl/ (dostęp: 21.05.2026).

Na podstawie analizy map zagrożeń suszą, opracowanych na potrzeby Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy zauważyć można, że Gmina Nowe Ostrowy położona jest na terenach zagrożonych wystąpieniem suszy oraz deficytów wody – zwłaszcza w okresie wiosenno-letnim.

Obszar Gminy Nowe Ostrowy zagrożony jest występowaniem wszystkich rodzajów suszy, których klasy zagrożeń są lokalnie zróżnicowane:

- susza atmosferyczna – w większości klasa III (silne zagrożenie), w południowo-wschodniej części Gminy klasa II (umiarkowane zagrożenie),
- susza rolnicza – klasa IV (ekstremalne zagrożenie),
- susza hydrologiczna – klasa II (umiarkowane zagrożenie),
- susza hydrogeologiczna – klasa II (umiarkowane zagrożenie).

W łącznym zestawieniu Gmina Nowe Ostrowy jest silnie zagrożona występowaniem suszy. Należy przy tym dodać, że w Planie nie wskazano żadnego działania inwestycyjnego w zakresie przeciwdziałania suszy, którego realizacja miałaby odbywać się na terenie Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat temat zrównoważonego rozwoju oraz transformacji energetycznej stał się nieodłącznym elementem debaty publicznej. W związku z tym, coraz większy nacisk kładziony jest na osiągnięcie neutralności energetycznej oraz dekarbonizację gospodarki, czego efektem jest stopniowe zwiększanie nakładów

inwestycyjnych na rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). Ze względu na specyficzne uwarunkowania geograficzne Polski, najszybciej rozwijającymi się gałęziami OZE są technologie wykorzystujące potencjał wiatrowy, słoneczny oraz geotermalny.

Energia wiatrowa

Energia wiatrowa jest zasobem w pełni odnawialnym, niewyczerpalnym. Ocenia się, że pod względem występowania odpowiedniej siły wiatru na 2/3 terytorium Polski występują korzystne warunki do rozwoju energetyki wiatrowej. Produkcja energii z wiatru jest opłacalna przy jego średniej rocznej prędkości na wysokości 30 m nad ziemią minimum 4 m/s.

Poniższa rycina przedstawia średnią roczną sumę energii wiatrowej na poziomie 10 m n.p.g. w terenie otwartym na obszarze Polski. Analiza danych wskazuje, że Gmina Nowe Ostrowy charakteryzuje się dobrymi warunkami wietrznymi – potencjał energetyczny obszaru mieści się w zakresie 500-1 000 kWh/(m2/rok) na wysokości 10 metrów, co oznacza, że panują tam dobre warunki do lokalizowania siłowni wiatrowych. Obecnie turbiny wiatrowe zlokalizowane są w południowej oraz południowo-wschodniej części Gminy.

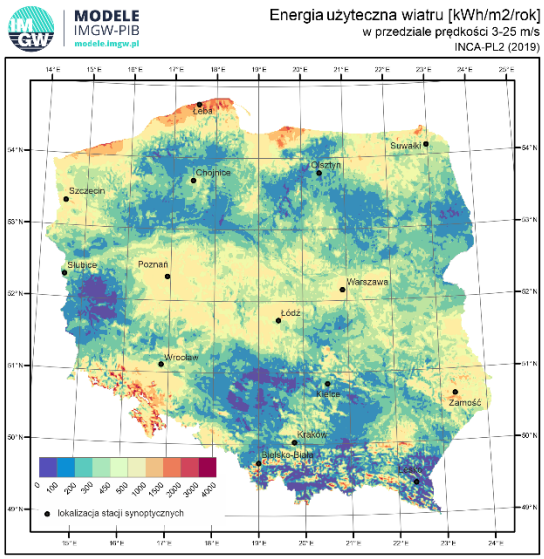

Ryc. 9. Energia użyteczna wiatru na poziomie 10 m n.p.g. w terenie otwartym na obszarze Polski [kWh/m2/rok] na podstawie pomiarów z sieci synoptycznej IMGW-PIB (1971-2000).

Źródło: Atlas klimatu Polski (Lorenc H. 2005) i dane INCA-PL2 (2019).

Obecność turbin wiatrowych na terenie Gminy ma również wymiar fiskalny — elektrownie wiatrowe podlegają opodatkowaniu podatkiem od nieruchomości, stanowiąc tym samym istotne źródło dochodów własnych budżetu Gminy. Jednocześnie zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowe Ostrowy, przyjęta uchwałą nr XLII/346/22 z dnia 31 sierpnia 2022 roku, wyznaczyła

obszary pod lokalizację instalacji fotowoltaicznych o mocy powyżej 500 kW, co stwarza możliwość dalszego rozwoju odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy, przy jednoczesnym zachowaniu ładu przestrzennego i ochrony środowiska.

Energia słoneczna

Poniższa mapa przedstawia średnie roczne sumy nasłonecznienia w Polsce, które odzwierciedlają potencjał do rozwoju energetyki słonecznej w poszczególnych regionach kraju. Gmina Nowe Ostrowy położona jest na obszarze, dla którego średnie sumy usłonecznienia w ciągu roku wahają się w przedziale 1 000-2 000 h/rok. Są to dobre warunki, które umożliwiają rozwój energetyki słonecznej na terenie badanej jednostki. W Gminie zlokalizowane są małe, indywidualne instalacje fotowoltaiczne na budynkach prywatnych oraz instytucjach gminnych.

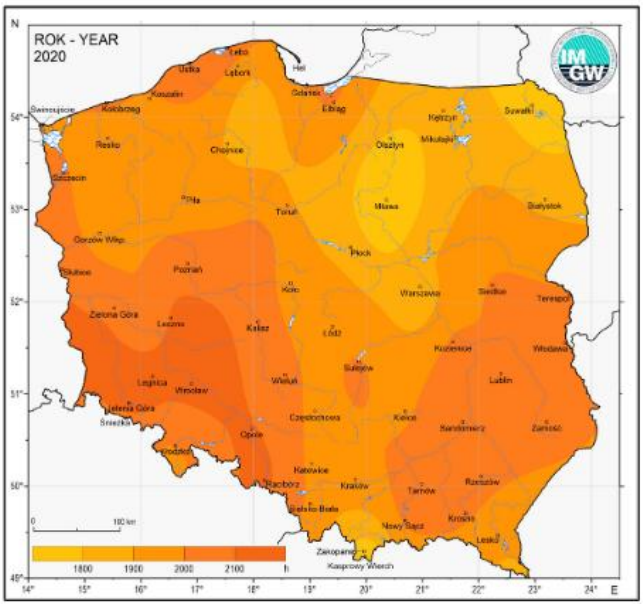

Ryc. 10. Średnie roczne sumy usłonecznienia w Polsce
Źródło: Klimat Polski 2020 (Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej Państwowy Instytut Badawczy)

Energia geotermalna

Energię geotermalną rozumieć należy jako energię cieplną wnętrza Ziemi. Energię tą dzieli się w zależności od głębokości, z której jest eksploatowana na dwa typy:

- geotermię płytką (energia pobierana jest z głębokości do 100 m za pomocą pomp ciepła),
- geotermię głęboką (energia pobierana jest z wnętrza Ziemi, na głębokości kilku kilometrów).

Mapa warunków geotermalnych w Polsce wskazuje, że Gmina Nowe Ostrowy położona jest na obszarze, który charakteryzuje się korzystnym potencjałem do budowy instalacji geotermalnych.

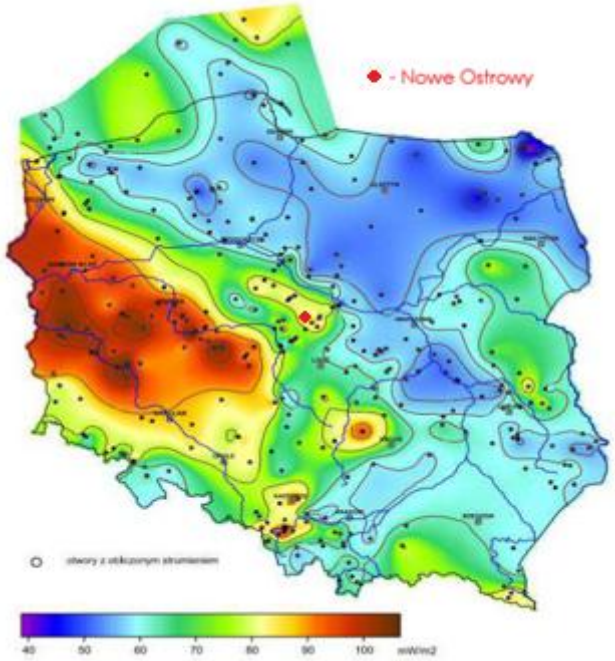

Ryc. 11. Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia cieplnego na obszarze Polski
Źródło: https://www.mos.gov.pl/ (Szewczyk & Gientka, 2009).

Przeprowadzona analiza pozwala zakładać, że Gmina Nowe Ostrowy odznacza się korzystnymi uwarunkowaniami do rozwoju OZE. Dotyczy to szczególnie siłowni wiatrowych, instalacji fotowoltaicznych oraz instalacji geotermalnych.

2.3. Infrastruktura techniczna i działalność w zakresie ochrony środowiska

Stan techniczny oraz poziom rozbudowania infrastruktury technicznej jest czynnikiem mogącym w sposób znaczący oddziaływać na środowisko naturalne oraz komfort życia mieszkańców jednostki. Zły stan infrastruktury technicznej skutkować może przedostaniem się do środowiska zanieczyszczeń, a co za tym idzie doprowadzić do jego degradacji. Jej niska dostępność w połączeniu z niską świadomością ekologiczną motywować natomiast może część społeczności do utylizowania problematycznych nieczystości ciekłych i stałych z pominięciem obowiązujących regulacji prawnych, w sposób prowadzący do degradacji środowiska.

Urządzenia sieciowe i energia cieplna

Dobrze rozwinięta infrastruktura sieciowa jest jednym z podstawowych czynników wpływających na atrakcyjność osiedleńczą, potencjał inwestycyjny danego terenu, a także na jakość środowiska.

Zgodnie z danymi Urzędu, Gmina Nowe Ostrowy objęta jest siecią wodociągową niemal w 100%. Łączna długość czynnej sieci wodociągowej na koniec 2024 roku wynosiła 79 774 mb, a dostęp do przyłączy posiadało 99% mieszkańców. Bazując na danych GUS na koniec 2024 r. Gmina Nowe Ostrowy (91,7%) plasuje się powyżej średniej dla grupy porównawczej (91,1%), przy wartościach dla powiatu kutnowskiego wynoszących 95,2% oraz województwa łódzkiego – 94,7%. Zaopatrzenie w wodę opiera się na trzech wodociągach grupowych, wykorzystujących zasoby wód podziemnych z utworów trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Ujęcia głębinowe oraz stacje uzdatniania wody zlokalizowane są w miejscowościach Ostrowy, Imielno i Grochów. Jedynie część wsi Perna zaopatrywana jest w wodę z terenu sąsiedniej Gminy Krośniewice.

W 2024 roku opracowano dokumentację dotyczącą modernizacji Stacji Uzdatniania Wody w Grochowie, zakładającej przejście z układu jednostopniowego na zautomatyzowany układ dwustopniowego pompowania z terenowym zbiornikiem zapasowo-wyrównawczym. Przeprowadzono także pełną inwentaryzację sieci wodociągowej, obejmującą zasuwy, nawiertki, hydranty i wodomierze, która posłużyła jako podstawa do opracowania dokumentacji modernizacyjnej.

Poziom skanalizowania Gminy Nowe Ostrowy wynosi 38,0%, co przewyższa wartość dla grupy porównawczej (16,8%), lecz pozostaje poniżej średniej powiatu kutnowskiego (59,9%) i województwa łódzkiego (65,0%).

Zbiorcza sieć kanalizacji sanitarnej funkcjonuje w miejscowościach Ostrowy-Cukrownia, Ostrowy, Nowe Ostrowy, Wołodrza, Grodno i Bzówki. Łączna długość czynnej sieci wynosi 17 760 m, a liczba przyłączy kanalizacyjnych na koniec 2025 roku osiągnęła 293. Ścieki oczyszczane są w dwóch oczyszczalniach: mechaniczno-biologicznej w Ostrowach oraz biologicznej w Bzówkach o przepustowości 10,2 m^3/d. W grudniu 2025 roku zakończono budowę nowej oczyszczalni w Ostrowach, która zastąpiła obiekt eksploatowany od 2009 roku. Nowy obiekt osiąga przepustowość Qd śr = 200 m^3/d (Qd max = 300 m^3/d) przy docelowej wartości RLM = 3 000. Uzupełnieniem systemu jest 311 przydomowych oczyszczalni ścieków wybudowanych przez Gminę, z czego 37 powstało w 2025 roku. W 2025 roku podpisano także umowę na budowę kolejnego odcinka sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Grodno i Wołodrza. Po zakończeniu obu inwestycji, zgodnie z danymi Gminy poziom skanalizowania wyniesie około 50%

Gmina Nowe Ostrowy nie posiada sieci gazowej – wskaźnik dostępu do gazu wynosi 0%, podczas gdy średnia dla powiatu kutnowskiego to 10,0%, a województwa łódzkiego

41,9%. Brak sieci gazowej przekłada się na uzależnienie mieszkańców od innych nośników energii, w tym przede wszystkim paliw stałych, co ma istotne znaczenie dla jakości powietrza na terenie Gminy.

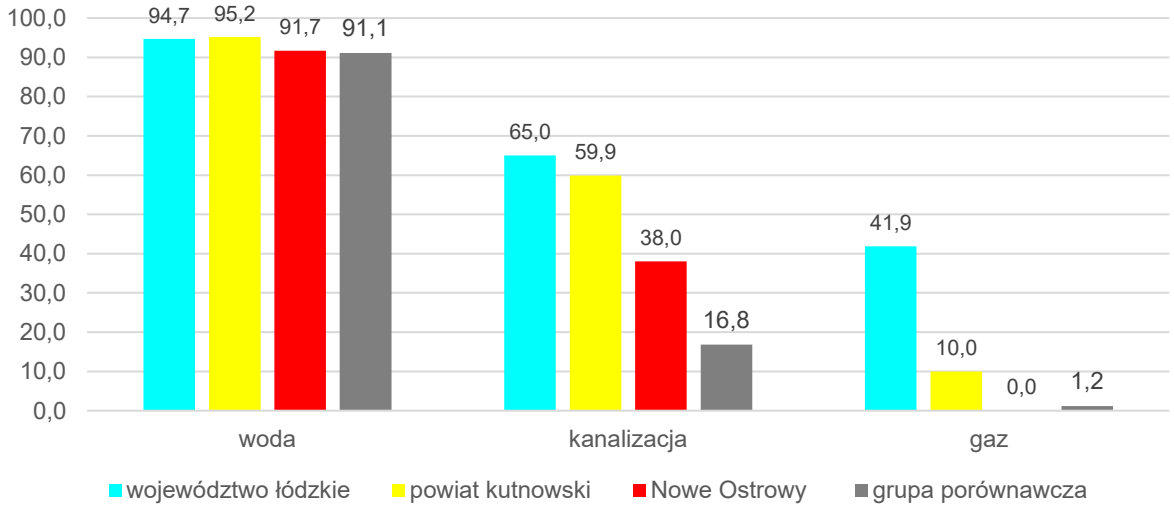

Ryc. 12. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Nowe Ostrowy w 2024 roku na tle powiatu, województwa i grupy porównawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy nie występuje zorganizowana gospodarka energią cieplną. Zaopatrzenie w ciepło realizowane jest:

- z lokalnych kotłowni w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej, usługowej, użyteczności publicznej bądź przemysłowej,
- z indywidualnych źródeł ciepła (m. in. ogrzewanie piecowe) w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej.

Gospodarka odpadami

System gospodarki odpadami komunalnymi w gminie Nowe Ostrowy funkcjonuje w oparciu o przepisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Gmina przejęła obowiązek odbioru odpadów od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, natomiast właściciele nieruchomości niezamieszkałych zobowiązani są do samodzielnego zawierania umów z uprawnionymi podmiotami odbierającymi odpady.

Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych realizowane jest przez wyłonionych w drodze przetargu wykonawców.

Selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest w podziale na frakcje: szkło, tworzywa sztuczne i metale, papier i tekturę oraz bioodpady, zbierane w workach lub pojemnikach w odpowiednich kolorach. Odpady problemowe, w tym wielkogabarytowe, budowlane, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, opony, leki, chemikalia oraz popiół, przyjmowane są w Punkcie Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. W 2024 roku PSZOK zmienił lokalizację w związku z budową nowej oczyszczalni ścieków – od października funkcjonuje tymczasowo pod adresem Nowe Ostrowy 21B, a Gmina prowadzi poszukiwania docelowej działki pod ten obiekt.

W 2025 roku od mieszkańców odebrano łącznie 744,3 Mg odpadów komunalnych, co oznacza wzrost o około 1,4% w porównaniu z rokiem poprzednim. Największy udział w masie zebranych odpadów stanowiły odpady zmieszane (359,7 Mg), opakowania z tworzyw sztucznych (92,0 Mg), odpady kuchenne ulegające biodegradacji (95,4 Mg) oraz opakowania szklane (79,0 Mg).

Gmina Nowe Ostrowy osiągnęła w 2025 roku wymagany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych na poziomie 70,88%, przy ustawowym minimum wynoszącym 55%. Poziom składowania odpadów komunalnych wyniósł 15,35%, natomiast poziom ograniczenia masy odpadów biodegradowalnych przekazywanych do składowania – 30,33%.

Pozostała działalność

Gmina Nowe Ostrowy realizuje działania na rzecz poprawy jakości powietrza w oparciu o Plan Gospodarki Niskoemisyjnej. W ostatnich latach przeprowadzono szereg inwestycji ograniczających emisję zanieczyszczeń.

Od 2021 roku Gmina uczestniczy w programie „Czyste Powietrze", prowadząc punkt konsultacyjno-informacyjny wspierający mieszkańców w składaniu wniosków o dofinansowanie wymiany źródeł ciepła i termomodernizacji budynków jednorodzinnych. Przeprowadzane są także spotkania informacyjne dla mieszkańców.

Gmina Nowe Ostrowy realizuje gminny program usuwania wyrobów zawierających azbest, w ramach którego corocznie ubiega się o dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

Realizując ustawowy obowiązek, Rada Gminy corocznie przyjmuje program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt. Działania obejmują odławianie bezdomnych zwierząt i przekazywanie ich do schroniska, opiekę nad kotami wolno żyjącymi, zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej przy zdarzeniach drogowych z udziałem zwierząt oraz edukację mieszkańców w zakresie odpowiedzialnej opieki nad zwierzętami. Gmina współpracuje w tym zakresie ze Schroniskiem dla Bezdomnych Zwierząt przy Fundacji MEDOR w Zgierzu, Przychodnią Weterynaryjną

w Kutnie – świadczącą usługi sterylizacji, kastracji i pomocy powypadkowej – a także z wolontariuszami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się poszukiwaniem nowych właścicieli dla porzuconych zwierząt.

CZĘŚĆ 3: SYTUACJA GOSPODARCZA

3.1. Gospodarka lokalna

Przedsiębiorczość

Poziom przedsiębiorczości lokalnej stanowi jeden z kluczowych wskaźników kondycji gospodarczej danej jednostki samorządu terytorialnego. Odzwierciedla on zdolność mieszkańców do podejmowania aktywności gospodarczej oraz atrakcyjność inwestycyjną obszaru.

Gmina Nowe Ostrowy dysponuje ograniczoną bazą przedsiębiorstw. Znikomy lokalny rynek pracy jest jednym z głównych zagrożeń wskazywanych w diagnozie problemów społecznych. Bliskość aglomeracji łódzkiej oraz miast Kutno i Włocławek powodują, że mieszkańcy Gminy są często zmuszeni do poszukiwania zatrudnienia poza jej granicami, co negatywnie wpływa na integralność społeczności lokalnej.

Potencjalnym atutem rozwojowym pozostaje bliskość autostrad A1 i A2 oraz dróg krajowych nr 91 i 92, które mogą w przyszłości stanowić czynnik lokalizacyjny dla inwestorów z sektora logistyki i przetwórstwa rolno-spożywczego. Bezrobocie w gminie stanowi jeden z głównych problemów społecznych

W 2024 roku na terenie Gminy Nowe Ostrowy zarejestrowanych było 219 podmiotów gospodarczych w systemie REGON, co stanowiło 2,6% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w powiecie kutnowskim. W stosunku do 2020 roku liczba podmiotów wzrosła o 25, tj. o ok. 13%. Dynamika ta była zbliżona do średniej dla grupy porównawczej (wzrost o 32 podmioty), jednak niższa niż w przypadku innych gmin powiatu, takich jak Gmina Kutno (wzrost o 73) czy Bedlno (wzrost o 56).

Tab. 4. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu kutnowskiego w latach 2020-2024

JST	2020		2024		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2020- 2024
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
powiat kutnowski	8 015	100,0%	8 359	100,0%	344
Miasto Kutno	4 376	54,6%	4 407	52,7%	31
Bedlno	364	4,5%	420	5,0%	56
Dąbrowice	97	1,2%	114	1,4%	17
Krośniewice	519	6,5%	524	6,3%	5

Krzyżanów	**301**	**3,8%**	**313**	**3,7%**	**12**
Kutno	**796**	**9,9%**	**869**	**10,4%**	**73**
Łanięta	**116**	**1,4%**	**139**	**1,7%**	**23**
Nowe Ostrowy	**194**	**2,4%**	**219**	**2,6%**	**25**
Oporów	**145**	**1,8%**	**180**	**2,2%**	**35**
Strzelce	**272**	**3,4%**	**281**	**3,4%**	**9**
Żychlin	**835**	**10,4%**	**893**	**10,7%**	**58**
grupa porównawcza	**234**	**2,9%**	**266**	**3,2%**	**32**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza struktury podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w 2024 roku wskazuje na dominację działalności handlowej. Największy udział miała sekcja G — handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych (52 podmioty, 24% ogółu). Drugą co do wielkości grupą była sekcja F — budownictwo (32 podmioty, 15%), a trzecią sekcja S i T — pozostała działalność usługowa (29 podmiotów, 13%). Znaczący udział miała również sekcja L — działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (19 podmiotów, 9%). Łącznie podmioty z sekcji produkcyjnych i przemysłowych (A, B, C, D, E) stanowiły jedynie ok. 10% wszystkich zarejestrowanych podmiotów, co potwierdza usługowo-handlowy charakter lokalnej gospodarki przy jednoczesnym rolniczym profilu Gminy.

Tab. 5. Podmioty działające na terenie Gminy Nowe Ostrowy na koniec 2024 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11	5%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	0	0%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	12	5%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	0%
SEKCJA F Budownictwo	32	15%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	52	24%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	11	5%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4	2%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	3	1%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	2%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	19	9%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8	4%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4	2%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	3%
SEKCJA P Edukacja	5	2%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	12	5%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	2%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	29	13%

SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Uzupełnieniem analizy poziomu przedsiębiorczości jest zestawienie podmiotów nowo rejestrowanych i wyrejestrowywanych z systemu REGON w latach 2020–2024. W całym analizowanym okresie liczba podmiotów nowo zarejestrowanych przewyższała liczbę wyrejestrowanych, co świadczy o dodatnim saldzie przedsiębiorczości i stopniowym powiększaniu się bazy podmiotów gospodarczych w gminie. W 2020 roku zarejestrowano 15 nowych podmiotów przy zaledwie 4 wyrejestrowanych. W kolejnych latach liczba nowo rejestrowanych podmiotów wahała się w przedziale 6–18, przy stopniowo rosnącej liczbie wyrejestrowań — z 7 w latach 2021–2022 do 15 w 2024 roku. Warto zwrócić uwagę na 2024 rok, w którym odnotowano najwyższą w analizowanym okresie liczbę zarówno nowych rejestracji (18), jak i wyrejestrowań (15), co skutkowało najniższym saldem dodatnim wynoszącym jedynie 3 podmioty. Tendencja ta może sygnalizować rosnącą rotację podmiotów gospodarczych i wymaga obserwacji w kolejnych latach.

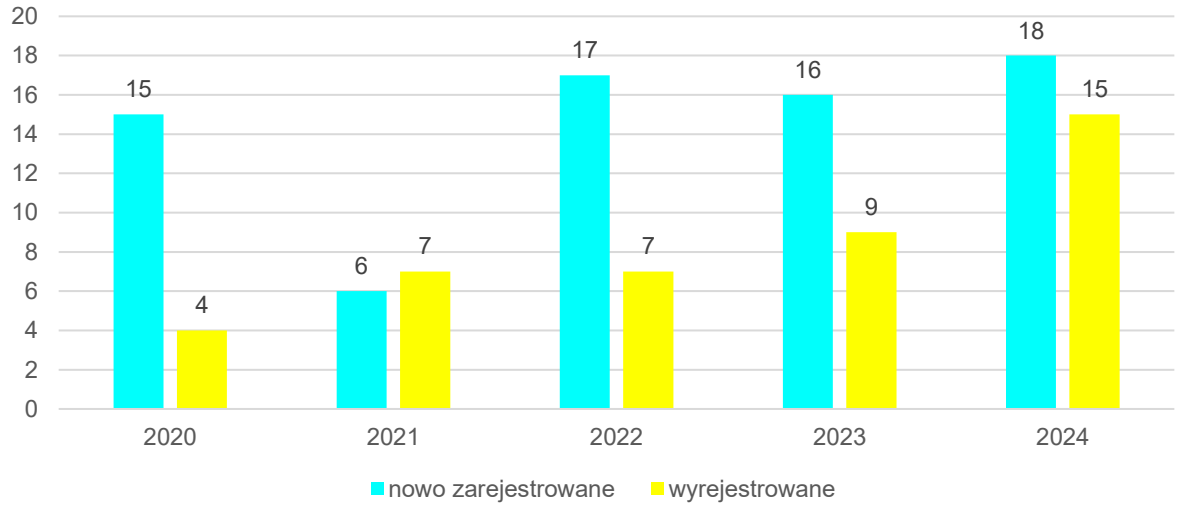

Ryc. 13. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2024 działających na terenie Gminy Nowe Ostrowy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie Nowe Ostrowy wzrosła z 59 w 2020 roku do 69 w 2024 roku. Wartość ta pozostaje jednak wyraźnie poniżej średniej dla województwa łódzkiego (124 w 2024 roku), powiatu kutnowskiego (93) oraz grupy porównawczej (82). Wskazuje to na relatywnie niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców na tle jednostek porównawczych, choć obserwowana tendencja wzrostowa jest zjawiskiem pozytywnym.

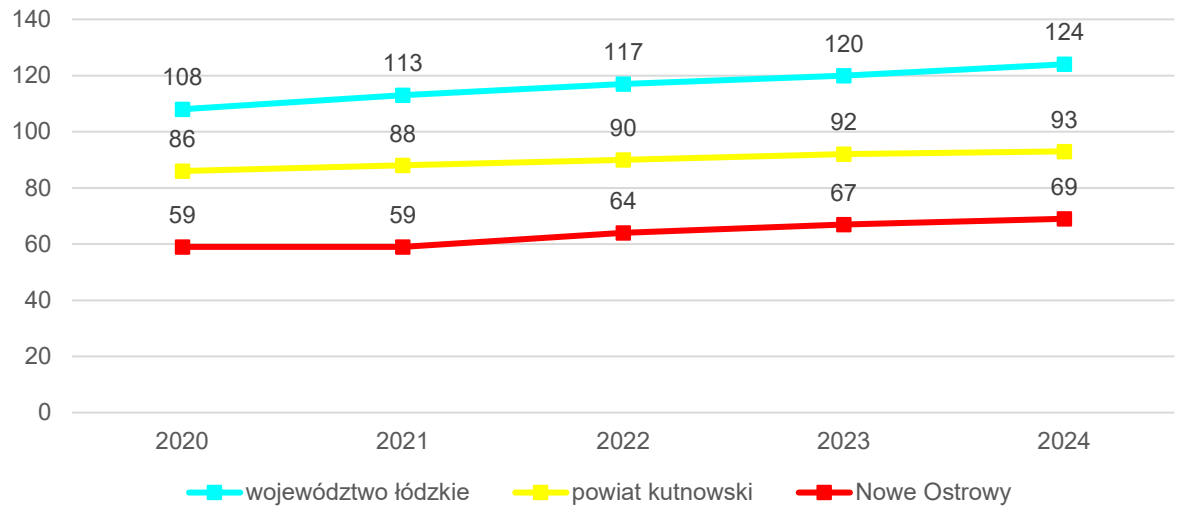

Ryc. 14. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Nowe Ostrowy na tle średniej dla gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rolnictwo

Rolnictwo stanowi podstawową funkcję gospodarczą Gminy Nowe Ostrowy. Gmina charakteryzuje się dość dobrymi warunkami glebowo-rolniczymi i dominacją gleb o średnich wartościach bonitacyjnych. W przeszłości na terenie Gminy istotne znaczenie miała uprawa buraka cukrowego, rozwijająca się w powiązaniu z działalnością jednej z największych cukrowni w regionie. Obecnie powierzchnia upraw buraka cukrowego jest niewielka, co odzwierciedla zmiany zachodzące w strukturze lokalnego rolnictwa. Dlatego analizując jej gospodarkę lokalną należy uwzględnić specyfikę znajdujących się na jej terenie gospodarstw rolnych. Najbardziej rzetelnym źródłem informacji odzwierciedlającym realny stan rolnictwa są przeprowadzone raz na 10 lat Powszechne Spisy Rolne. Obowiązek przeprowadzenia spisów wynika z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, a uszczegółowionego na poziomie krajowym w drodze ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o Powszechnym Spisie Rolnym w 2020 r. Udział w spisie rolnym jest obowiązkowy, a odmowa przystąpienia skutkować może nałożeniem grzywny. Dzięki przyjętym rozwiązaniom w ostatnim Powszechnym Spisie Rolnym przeprowadzonym w 2020 r. według danych GUS wzięło udział 98% polskich gospodarstw rolnych. Tym samym, analiza stanu rolnictwa na terenie Gminy Nowe Ostrowy przeprowadzona została głównie w oparciu o dane pozyskane na drodze PSR 2020.

Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego 2020, użytkowane grunty w Gminie Nowe Ostrowy zajmowały łącznie 4 011,75 ha. Zdecydowaną dominantę w tej strukturze stanowiły użytki rolne, obejmujące 3 756,03 ha, co odpowiadało 93,6% ogólnej powierzchni użytkowanych gruntów. Lasy i grunty leśne zajmowały 115,55 ha (2,9%), a pozostałe grunty — 140,17 ha (3,5%). W strukturze użytków rolnych, spośród których 3

713,18 ha znajdowało się w dobrej kulturze rolnej, dominowały grunty pod zasiewami — 3 119,75 ha (83% użytków rolnych ogółem), co potwierdza intensywny charakter produkcji roślinnej na terenie Gminy. Drugą co do wielkości kategorię stanowiły łąki trwałe — 355,74 ha (9,5%), a następnie uprawy trwałe — 169,81 ha (4,5%). Pastwiska trwałe zajmowały 34,28 ha (0,9%), grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi — 31,99 ha (0,9%), a pozostałe użytki rolne — 42,85 ha (1,1%). Wysoki udział gruntów pod zasiewami oraz niski odsetek odłogów i ugorów świadczy o intensywnym wykorzystaniu potencjału rolniczego Gminy.

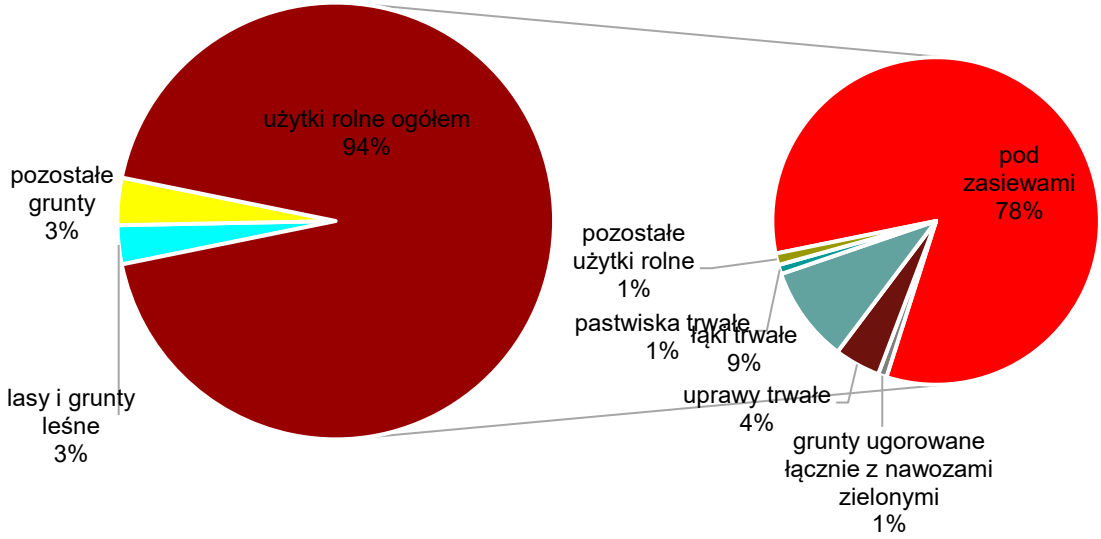

Ryc. 15. Użytkowanie gospodarstw rolnych oraz użytków rolnych na terenie Gminy Nowe Ostrowy w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

Na terenie Gminy funkcjonowało 245 gospodarstw rolnych, co stanowiło ok. 5% wszystkich gospodarstw w powiecie kutnowskim (4 778). Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie wyniosła 15,33 ha użytków rolnych, co jest wartością wyższą od średniej powiatowej wynoszącej 14,06 ha, co wskazuje na relatywnie korzystną strukturę agrarną.

W strukturze obszarowej gospodarstw rolnych dominowały jednostki małe o powierzchni 1–5 ha (84 gospodarstwa, 34% ogółu) oraz duże, o powierzchni 15 ha i więcej (68 gospodarstw, 28%). Stosunkowo wysoki udział dużych gospodarstw — zbliżony do średniej powiatowej (27%) — świadczy o obecności towarowych jednostek produkcyjnych, zdolnych do prowadzenia intensywnej działalności rolniczej. Warto odnotować, że w gminie nie odnotowano gospodarstw w grupach obszarowych do 1 ha oraz 10–15 ha, co może wskazywać na pewną polaryzację struktury agrarnej — dominację zarówno małych, jak i dużych jednostek przy braku podmiotów średniej wielkości.

Tab. 6. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w Gminie Nowe Ostrowy na tle powiatu kutnowskiego.

Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	Nowe Ostrowy		Powiat kutnowski	
	Liczba podmiotów	Udział	Liczba podmiotów	Udział
ogółem	245	100%	4 778	100%
do 1 ha włącznie	0	0%	63	1%
1 - 5 ha	84	34%	1 490	31%
5 - 10 ha	52	21%	1 216	25%
10 - 15 ha	0	0%	699	15%
15 ha i więcej	68	28%	1 310	27%
Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla użytków rolnych (ha)	15,33		14,06	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych jest szczególnie istotna w analizie ich dochodowości. Nadmierne rozdrobnienie determinuje brak możliwości utrzymania gospodarstwa domowego w oparciu o środki pozyskane z działalności rolniczej. Z kolei wielkopowierzchniowe gospodarstwa rolne wymagają wysokiego stopnia mechanizacji produkcji, co wiąże się z ich kapitałochłonnością. Analiza źródeł dochodów gospodarstw domowych związanych z rolnictwem wskazuje, że spośród 471 gospodarstw domowych w gminie, 242 (51%) czerpało dochody z działalności rolniczej, co jest wartością zbliżoną do średniej powiatowej (55%). Istotną grupę stanowiły także gospodarstwa utrzymujące się z pracy najemnej (92 gospodarstwa, 20%) oraz z emerytur i rent (66 gospodarstw, 14%). Dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej wskazało jedynie 31 gospodarstw (7%), co potwierdza ograniczony poziom dywersyfikacji ekonomicznej na obszarach wiejskich Gminy.

Rynek pracy

Zjawiskiem ściśle związanym z dynamiką oraz kierunkiem rozwoju gospodarczego jednostki samorządowej jest sytuacja na rynku pracy. Dostępność stabilnego zatrudnienia w połączeniu z satysfakcją z wykonywanej pracy ma bezpośredni wpływ na ocenę jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność osiedleńczą jednostki. Wyrazem złej sytuacji na lokalnym rynku pracy jest wzrost bezrobocia. Osobę bezrobotną rozumieć należy jako osobę, która ukończyła 18 rok życia i nie osiągnęła jeszcze wieku emerytalnego, która pozostaje niezatrudniona i nie podejmuje działalności zarobkowej, ale może podjąć pracę i jest zarejestrowana w odpowiednim dla miejsca stałego bądź czasowego zameldowania powiatowym urzędzie pracy oraz poszukuje miejsca zatrudnienia lub pracy zarobkowej. Wysokie bądź długotrwałe bezrobocie wpływać może także na nasilenie się innych problemów społecznych, takich jak: ubóstwo, alkoholizm czy przestępczość.

W 2024 roku wskaźnik udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla Gminy Nowe Ostrowy wyniósł 7,5%, co było wartością wyraźnie wyższą

od średniej dla województwa łódzkiego (4,0%), powiatu kutnowskiego (5,6%) oraz grupy porównawczej (3,1%). W latach 2020–2024 wskaźnik ten wykazywał tendencję spadkową — z poziomu 8,5% w 2020 roku do 7,0% w 2023 roku, po czym nieznacznie wzrósł do 7,5% w 2024 roku. Mimo pozytywnego trendu w całym analizowanym okresie, Gmina konsekwentnie odznacza się jednym z wyższych poziomów bezrobocia w skali powiatu i regionu, co wskazuje na strukturalne uwarunkowania lokalnego rynku pracy.

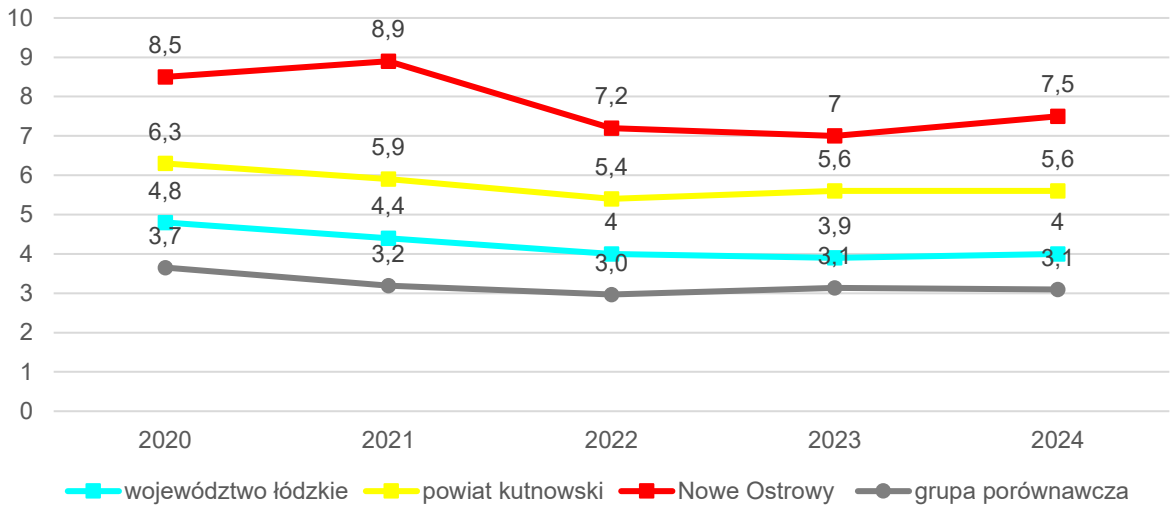

Ryc. 16. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Nowe Ostrowy na tle średniej gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w powiecie kutnowskim pod koniec 2024 roku zarejestrowane były 2 832 osoby bezrobotne, z czego 1 522 stanowiły kobiety. Pod względem czasu pozostawania bez pracy przeważały osoby bezrobotne powyżej 24 miesięcy (777, w tym 510 kobiet). Pod względem wieku osób bezrobotnych przeważały osoby w wieku 35-44 lat (734, w tym 410 kobiet) oraz 25-34 lat (726, w tym 462 kobiety). Pod względem kompetencji natomiast zauważalna była przewaga osób z wykształceniem gimnazjalnym/podstawowym/niepełnym podstawowym (874, w tym 387 kobiet) oraz zasadniczym zawodowym/branżowym (674, w tym 311 kobiet).

Tab. 7. Struktura bezrobotnych w powiecie kutnowskim w 2024 roku

		Ogółem	w tym kobiety
Bezrobotni zarejestrowani ogółem		**2832**	**1522**
Czas pozostawania bez pracy w m- c	do 3	674	289
	3-6	387	188
	6-12	493	263
	12-24	501	272
	powyżej 24	777	510
Wiek	24 lata i mniej	340	182

	25-34	726	462
	35-44	734	410
	45-54	632	337
	55 lat i więcej	400	131
Wykształcenie	wyższe	293	197
	policealne i średnie, zawodowe	622	398
	średnie ogólnokształcące	369	238
	zasad. zawodowe/branżowe	674	311
	gimnazjalne/ podstawowe/niepełne podstawowe	874	378

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Uzupełnieniem obrazu lokalnego rynku pracy jest zjawisko dojazdów do pracy poza teren Gminy. Ze względu na rolniczy charakter Gminy oraz ograniczoną liczbę pozarolniczych miejsc pracy na jej obszarze, znaczna część mieszkańców w wieku produkcyjnym podejmuje zatrudnienie poza jej granicami — przede wszystkim w Kutnie, będącym głównym ośrodkiem gospodarczym powiatu, oddalonym od siedziby Gminy o ok. 16 km. Zjawisko to wpływa na charakter Gminy jako jednostki o częściowo sypialnianych funkcjach względem Kutna, co z kolei ma bezpośrednie konsekwencje dla planowania lokalnej komunikacji zbiorowej, rozwoju infrastruktury drogowej oraz kształtowania oferty usługowej na terenie Gminy.

Prognozy zapotrzebowania na pracowników w poszczególnych zawodach opracowano w ramach Barometru Zawodów. Zgodnie z prognozą na 2026 rok dla powiatu kutnowskiego w województwie łódzkim, w najbliższym czasie spodziewany jest deficyt pracowników w szeregu zawodów. Do grup zawodowych, w których przewiduje się niedobór kandydatów do pracy, należą m.in. elektronicy, automatycy i robotycy, elektrycy i energetycy, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, lekarze, magazynierzy, mechanicy-monterzy maszyn i urządzeń, nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych, operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych, operatorzy obrabiarek skrawających, pielęgniarki i położne, pracownicy ds. rachunkowości i księgowości, psycholodzy i terapeuci oraz spawacze. Prognozowany deficyt w zawodach technicznych, medycznych i pedagogicznych wpisuje się w ogólnopolskie tendencje rynku pracy i stanowi istotne wyzwanie zarówno dla lokalnych pracodawców, jak i dla polityki edukacyjnej i szkoleniowej Gminy i powiatu.

W celu diagnozy rynku pracy na obszarze powiatu kutnowskiego zdecydowano się również na analizę wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w latach 2020-2024 na tle województwa i kraju. W 2020 roku średnia wysokość miesięcznego wynagrodzenia w powiecie kutnowskim kształtowała się na poziomie 4 786,11 zł. W tym

czasie jego wartość na obszarze województwa łódzkiego wynosiła 5 148,38 zł, a średnia krajowa – 5 523,32 zł. W 2024 roku natomiast średnia dla powiatu kutnowskiego wzrosła do 7 557,15 zł (wzrost o 58%), dla województwa łódzkiego do 8 096,32 zł (wzrost o 57%), a dla Polski do 8 630,27 zł (wzrost o 56%). Analiza przytoczonych danych wskazuje, że obszar powiatu kutnowskiego charakteryzuje się wyższą dynamiką wzrostu wynagrodzeń względem regionu i kraju. Niemniej wartość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto na jego terenie w dalszym ciągu pozostaje poniżej średniej wojewódzkiej i krajowej.

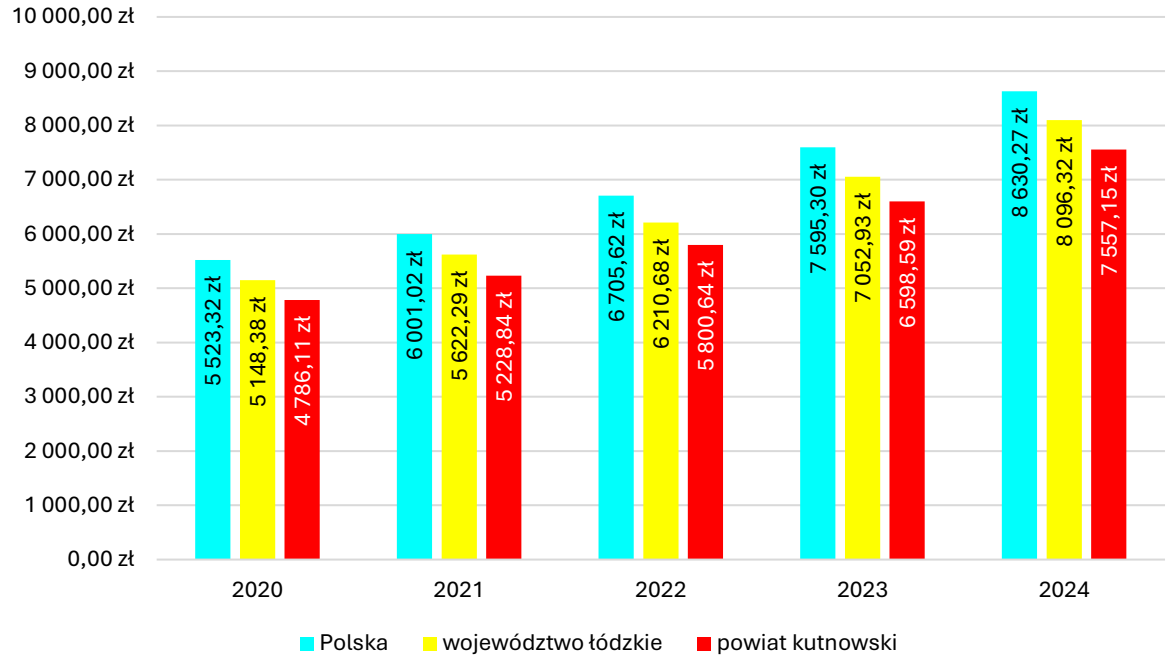

Ryc. 17. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie kutnowskim i województwie łódzkim na tle kraju w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Stan finansów samorządowych

Stan finansów samorządowych determinuje zdolność jednostki samorządu terytorialnego do zaspokajania bieżących potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz podejmowania działań inwestycyjnych, przez co w znaczący sposób wpływa na dynamikę i kierunek rozwoju lokalnego.

Gmina Nowe Ostrowy realizuje zadania własne oraz zlecone z zakresu administracji rządowej, finansowane z dochodów własnych, subwencji i dotacji. W 2024 roku Gmina realizowała inwestycje drogowe o łącznej wartości przekraczającej 16 mln zł, finansowane m.in. ze środków z Rządowego Funduszu Polski Ład.

Wśród wydatków budżetowych największy udział historycznie zajmowały: dział 801 – Oświata i wychowanie (ok. 39%), dział 855 – Rodzina (ok. 23%), dział 750 – Administracja

publiczna (ok. 10%) oraz dział 852 – Pomoc społeczna (ok. 8%). Struktura ta odzwierciedla priorytety samorządu w zakresie wsparcia rodzin i edukacji.

Wykonanie budżetu

Analiza wykonania budżetu Gminy Nowe Ostrowy w latach 2020–2024 wskazuje na wyraźną dynamikę wzrostu zarówno dochodów, jak i wydatków, przy jednoczesnej zmianie charakteru wyniku budżetowego w poszczególnych latach.
Dochody ogółem wzrosły z 19 640 949 zł w 2020 roku do 38 721 356 zł w 2024 roku, co oznacza niemal dwukrotny wzrost w ciągu pięciu lat. Szczególnie wyraźny skok nastąpił w latach 2022 i 2024, kiedy dochody wzrosły odpowiednio o ok. 53% i 29% w stosunku do roku poprzedniego. Wzrost ten wynikał przede wszystkim z dynamicznego zwiększenia dochodów majątkowych — z poziomu 1 526 586 zł w 2020 roku do 16 893 079 zł w 2024 roku — związanego z intensywnym pozyskiwaniem środków zewnętrznych na inwestycje. Dochody bieżące rosły w tym czasie znacznie wolniej i bardziej stabilnie, osiągając poziom 21 828 277 zł w 2024 roku wobec 18 114 363 zł w 2020 roku.
Po stronie wydatków analogicznie odnotowano wyraźny wzrost — z 18 410 815 zł w 2020 roku do 39 521 101 zł w 2024 roku. Wydatki majątkowe, odzwierciedlające skalę realizowanych inwestycji, wzrosły dziesięciokrotnie — z 1 836 318 zł w 2020 roku do 18 847 505 zł w 2024 roku, co świadczy o znaczącym przyspieszeniu aktywności inwestycyjnej Gminy w końcu analizowanego okresu. Wydatki bieżące utrzymywały się na względnie stabilnym poziomie, wahając się w przedziale 16,6–22,4 mln zł.
W latach 2020–2021 Gmina zamykała budżet nadwyżką — odpowiednio 1 230 134 zł i 2 030 123 zł. Od 2022 roku wynik budżetu przyjął wartości ujemne, osiągając deficyt na poziomie 896 264 zł w 2022 roku, 225 725 zł w 2023 roku oraz 799 745 zł w 2024 roku. Deficyty te były jednak ściśle powiązane ze zwiększonymi wydatkami majątkowymi finansowanymi ze środków zewnętrznych i nie świadczą o pogorszeniu bieżącej kondycji finansowej Gminy.

Tab. 8. Zestawienie głównych kategorii dochodów i wydatków Gminy Nowe Ostrowy w latach 2020-2024 (zł)

	2020	2021	2022	2023	2024
Dochody ogółem, w tym:	19 640 949,30	20 796 637,19	31 940 249,05	30 029 884,57	38 721 355,93
dochody bieżące	18 114 362,83	19 302 565,90	26 251 162,29	20 485 913,89	21 828 276,95
dochody majątkowe	1 526 586,47	1 494 071,29	5 689 086,76	9 543 970,68	16 893 078,98
Wydatki ogółem, w tym:	18 410 814,89	18 766 514,44	32 836 513,31	30 255 609,14	39 521 101,29
wydatki bieżące	16 574 496,65	17 773 744,87	22 357 149,01	19 900 151,32	20 673 596,49
wydatki majątkowe	1 836 318,24	992 769,57	10 479 364,30	10 355 457,82	18 847 504,80
Wynik budżetu	1 230 134,41	2 030 122,75	-896 264,26	-225 724,57	-799 745,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Uzupełnieniem analizy wykonania budżetu jest porównanie dochodów ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W 2020 roku wskaźnik ten dla Gminy Nowe Ostrowy wyniósł 5 930 zł, plasując gminę poniżej średniej dla województwa łódzkiego (6 241 zł), lecz powyżej średniej dla powiatu kutnowskiego (5 604 zł) i zbliżonej wartości dla grupy porównawczej (5 608 zł). W kolejnych latach sytuacja Gminy uległa wyraźnej poprawie — w 2022 roku wskaźnik skoczył do 9 795 zł, przekraczając zarówno średnią wojewódzką (7 498 zł), jak i powiatową (6 780 zł) oraz grupę porównawczą (8 110 zł). Tendencja ta utrzymała się w latach 2023–2024 — w 2024 roku dochody na mieszkańca wyniosły 12 177 zł, co było wartością najwyższą spośród wszystkich analizowanych jednostek odniesienia, przy średniej wojewódzkiej 8 896 zł, powiatowej 8 531 zł i grupie porównawczej 9 073 zł. Dynamiczny wzrost wskaźnika w ostatnich latach wynika przede wszystkim ze znaczącego zwiększenia dochodów majątkowych, związanego z intensywnym pozyskiwaniem środków zewnętrznych na realizację inwestycji gminnych.

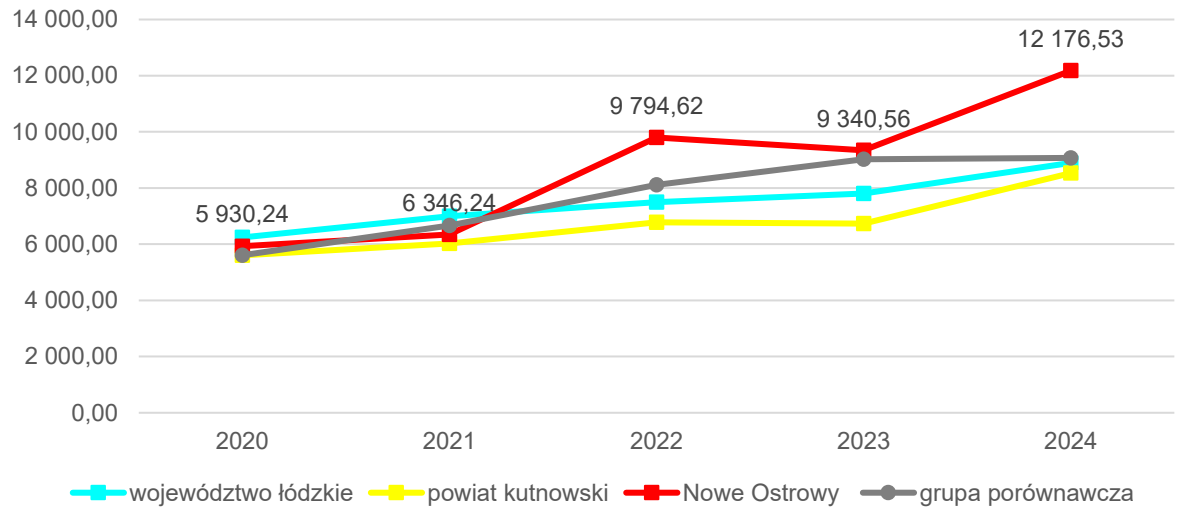

Ryc. 18. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Nowe Ostrowy na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych najistotniejszą rolę odgrywają dochody własne, które są czynnikiem decydującym o samodzielności finansowej jednostki. Zaliczane są do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to szczególnie ważne, ponieważ w tej kategorii dochodów Gmina posiada prerogatywy do kształtowania ich poziomu poprzez wydawanie uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki znacznemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

Analiza struktury dochodów Gminy pozwala ocenić stopień jej samodzielności finansowej oraz uzależnienia od transferów zewnętrznych. Kluczowym wskaźnikiem w tym zakresie są dochody własne w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W 2020 roku wskaźnik ten dla Gminy Nowe Ostrowy wyniósł 2 395 zł, plasując gminę poniżej średniej dla województwa łódzkiego (3 134 zł) i powiatu kutnowskiego (2 719 zł), lecz powyżej grupy porównawczej (1 966 zł). W 2022 roku nastąpił wyraźny skok wskaźnika do poziomu 4 010 zł — powyżej średniej powiatowej (3 684 zł) i zbliżony do średniej wojewódzkiej (3 954 zł) — co wynikało m.in. ze znaczącego wzrostu wpływów z PIT (4 434 tys. zł wobec 1 657 tys. zł w 2020 roku). W 2024 roku dochody własne na mieszkańca wyniosły 3 962 zł, przewyższając grupę porównawczą (3 037 zł), lecz pozostając poniżej średniej wojewódzkiej (4 776 zł) i powiatowej (4 355 zł).

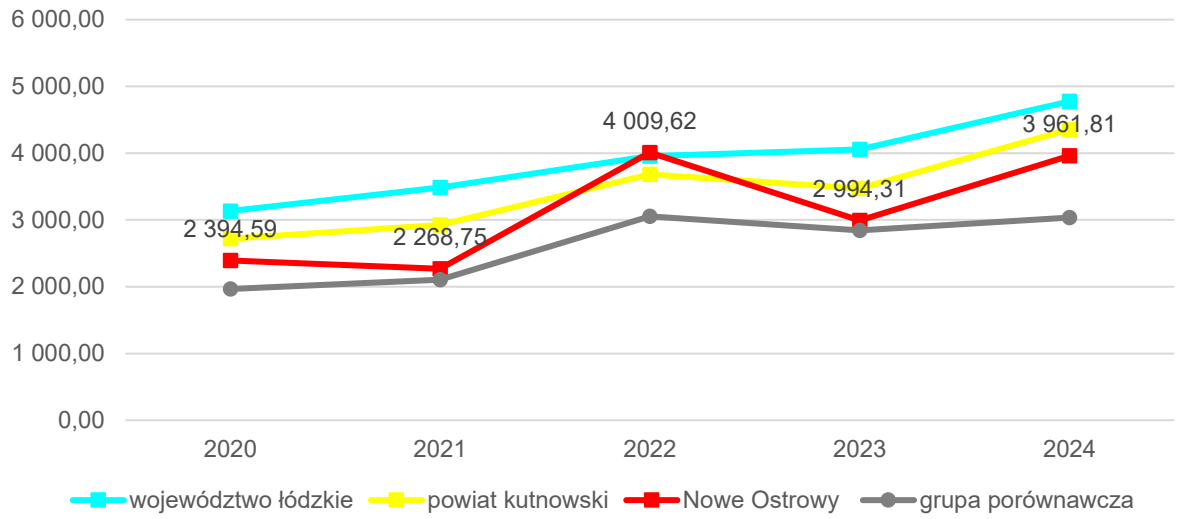

Ryc. 19. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Nowe Ostrowy na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody bieżące Gminy to przede wszystkim dochody z podatków i opłat lokalnych, dotacje na zadania własne i zlecone, subwencje, udziały w podatkach dochodowych.

Wśród poszczególnych kategorii dochodów własnych w 2024 roku największy udział miał podatek od nieruchomości (2 197 tys. zł), podatek rolny (660 tys. zł) oraz wpływy z PIT (1 947 tys. zł). Warto odnotować systematyczny wzrost podatku rolnego — z 500 tys. zł w 2020 roku do 660 tys. zł w 2024 roku — odzwierciedlający rolniczy charakter Gminy. Podatek od nieruchomości wykazywał natomiast w latach 2020–2022 tendencję spadkową (z 2 509 tys. zł do 1 952 tys. zł), po czym stopniowo odbudował się do poziomu 2 197 tys. zł w 2024 roku. Dynamicznie rosły także wpływy z podatku od środków transportowych (z 31 tys. zł w 2020 roku do 68 tys. zł w 2024 roku) oraz z podatku od czynności cywilnoprawnych (z 93 tys. zł do 150 tys. zł).

Tab. 9. Dochody podatkowe Gminy Nowe Ostrowy w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
PIT	1 656 704,00	1 842 261,00	4 433 644,57	1 442 492,00	1 946 778,00
CIT	31 157,51	-20 553,39	35 537,00	22 903,00	25 406,00
podatek rolny	500 480,36	507 858,49	509 006,30	586 424,82	660 368,41
podatek od nieruchomości	2 509 422,09	2 329 779,26	1 951 670,21	2 072 934,23	2 196 653,05
podatek leśny	36 686,00	36 937,00	39 378,00	59 099,00	60 659,00
podatek od środków transportowych	31 496,00	31 809,00	33 406,79	52 245,21	68 219,00
karta podatkowa	127,00	0,00	185,00	390,70	-66,26
podatek od czynności cywilnoprawnych	92 867,00	130 293,98	132 750,20	96 836,12	150 380,68
wpływy z opłaty skarbowej	8 696,63	10 588,59	7 528,50	10 942,00	13 192,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	32 245,80	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Po stronie wydatków kluczowym wskaźnikiem aktywności inwestycyjnej jest udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem. W 2020 roku wskaźnik ten dla Gminy Nowe Ostrowy wyniósł zaledwie 10,0% — poniżej średniej dla województwa (14,8%), powiatu (17,8%) i grupy porównawczej (14,8%). W kolejnych latach nastąpił jednak dynamiczny wzrost nakładów inwestycyjnych — w 2022 roku udział wydatków majątkowych osiągnął 31,9%, w 2023 roku — 34,2%, a w 2024 roku — 40,1%, co było wartością wyraźnie wyższą od średniej wojewódzkiej (19,4%), powiatowej (20,3%) i zbliżoną do grupy porównawczej (32,0%). Tak wysoki udział wydatków inwestycyjnych w ostatnich latach świadczy o wyjątkowo intensywnym okresie realizacji inwestycji gminnych, finansowanych w znacznej mierze ze środków zewnętrznych.

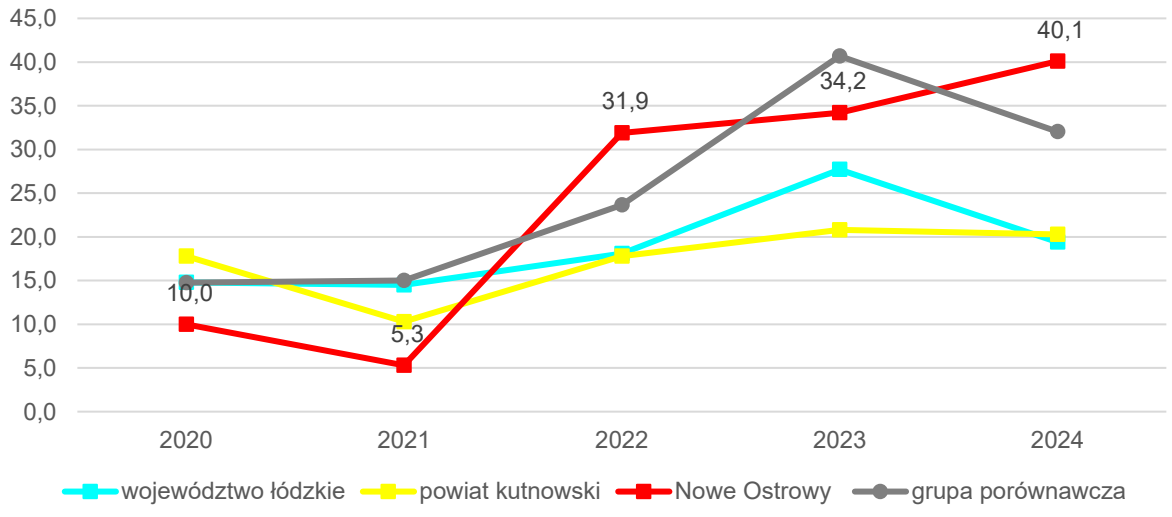

Ryc. 20. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Nowe Ostrowy na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza wydatków według działów klasyfikacji budżetowej pozwala na identyfikację priorytetów wydatkowych Gminy. W całym analizowanym okresie największą pozycją wydatkową była oświata i wychowanie (dział 801) — w 2024 roku wyniosła ona 9 376 348 zł (23,7% wydatków ogółem), rosnąc z poziomu 5 365 084 zł w 2020 roku. Drugą co do wielkości kategorią były wydatki na transport i łączność (dział 600), które wzrosły z 1 382 888 zł w 2020 roku do 9 715 953 zł w 2024 roku (24,6% wydatków ogółem), co odzwierciedla intensywną realizację inwestycji drogowych. Znaczącą pozycję stanowiły również wydatki na rodzinę (dział 855) — 2 765 579 zł w 2024 roku — oraz pomoc społeczną (dział 852) — 2 117 492 zł. Wyraźnie wzrosły wydatki na kulturę fizyczną i sport (dział 926) — z 36 287 zł w 2020 roku do 1 218 829 zł w 2024 roku — co wiązało się z przebudową kompleksu sportowego w Ostrowach. Gospodarka mieszkaniowa (dział 700) odnotowała skokowy wzrost do 3 782 889 zł w 2024 roku w związku z wniesieniem wkładu do SIM KZN Ziemi Kutnowskiej.

Finansowanie ze źródeł zewnętrznych

Poniższa tabela prezentuje wykaz projektów, na które Gmina Nowe Ostrowy pozyskała dofinansowanie z Funduszy Europejskich w latach 2004-2026. Łącznie Gmina pozyskała wsparcie na realizację 28 przedsięwzięć obejmujących szeroki zakres tematyczny – od edukacji i integracji społecznej, przez ochronę środowiska i energetykę odnawialną, po infrastrukturę drogową i gospodarkę wodno-kanalizacyjną. Projekty te stanowią wyraz konsekwentnego wykorzystywania funduszy europejskich jako narzędzia rozwoju lokalnego i poprawy jakości życia mieszkańców Gminy. Łączna wartość dofinansowania wynosiła ponad 28 mln zł.

Tab. 10. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich

Lp,	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie [zł]
Fundusze Europejskie na lata 2004-2006				
1.	Remont budynku świetlicy wiejskiej w Kołomii	Gmina Nowe Ostrowy	149861,18	91587,06
2.	Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w budynku OSP Grochów	Gmina Nowe Ostrowy	114637,58	67448,00
3.	Podniesienie atrakcyjności świetlicy środowiskowej i jej otoczenia w miejscowości Cukrownia Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	82577,13	54145,00
Fundusze Europejskie na lata 2007-2013				
4.	Nowa szansa	Gmina Nowe Ostrowy / Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Ostrowach	768469,17	653198,79
5.	Wielka edukacja w małych szkołach Gminy Nowe Ostrowy- progam wyrównywania szans edukacyjnych uczniów	Gmina Nowe Ostrowy	687625,00	584481,25
6.	Małe dzieci - wielkie nadzieje	Gmina Nowe Ostrowy	681699,00	579444,15

7.	Niech nasze dzieci będą mądre i radosne- rozszerzanie działalności oraz wzbogacenie oferty edukacyjnej przedszkola w gminie Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	468226,00	397992,10
8.	Zapewnienie dostępu do Internetu osobom zagrożonym wykluczeniem cyfrowym z terenu Gminy Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	437858,69	372179,88
9.	Oddziały przedszkolne w szkołach Gminy Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	162592,00	138203,20
10.	Indywidualizacja nauczania i wychowania klas I-III w Gminie Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	58640,00	49844,00
11.	Świetlica miejscem integracji mieszkańców Gminy Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	48726,00	41417,10
12.	Najlepiej razem	Gmina Nowe Ostrowy	47815,00	40642,75
13.	Edukacja naszą szansą	Gmina Nowe Ostrowy	47565,00	40430,25
14.	Pokieruj swoim życiem zawodowym	Gmina Nowe Ostrowy	45870,00	38989,50
15.	Integracja drogą do sukcesu	Gmina Nowe Ostrowy	39540,00	33609,00
Fundusze Europejskie na lata 2014-2020				
16.	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń – wymiana źródeł ciepła w Gminie Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	4940881,66	3209733,87
17.	Wykorzystanie energii słonecznej w Gminie Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	1975568,07	1368717,90
18.	Wykorzystanie energii słonecznej w Gminie Nowe Ostrowy - etap II	Gmina Nowe Ostrowy	898690,05	687760,50
19.	Nowe miejsca przedszkolne w Gminie Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	592460,00	503591,00
Fundusze Europejskie na lata 2021-2027				
20.	Odnawialne źródła energii w Gminie Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	8183336,88	6343708,54
21.	Przebudowa drogi powiatowej nr 2148E Kajew - Wołodrza – st. Kolejowa Ostrowy do drogi nr 581	Gmina Nowe Ostrowy	7287663,13	6194513,66
22.	Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Gminie Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	2088996,44	1775646,97
23.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Wołodrza i Grodno, Gmina Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	2482668,90	1758176,70
24.	Rozwój usług społecznych w Gminie Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	1617539,87	1374908,89
25.	Wykonanie urządzeń wodnych (zbiorników retencyjnych- stawów) na terenie Gminy Nowe Ostrowy	Gmina Nowe Ostrowy	944637,41	771198,96
26.	Lepsza edukacja w Szkołach Podstawowych w Gminie Nowe Ostrowy - wsparcie kształcenia ogólnego!	Gmina Nowe Ostrowy	811181,81	689504,53
27.	Minimalizowanie zdrowotnych czynników ryzyka na stanowiskach pracy w Urzędzie Gminy Nowe Ostrowy w ramach programu Zdrowy Pracownik	Gmina Nowe Ostrowy	209250,00	177862,50
28.	Wykonanie urządzeń wodnych (zbiorników retencyjnych- stawów) na terenie Gminy Nowe Ostrowy - etap II	Gmina Nowe Ostrowy	125696,20	102940,00

Źródło: www.mapadotacji.gov.pl.

Gmina Nowe Ostrowy pozyskała również środki z Rządowego Funduszu Polski Ład, będącego Programem Inwestycji Strategicznych mającego na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie działań inwestycyjnych realizowanych przez JST. Gmina Nowe Ostrowy pozyskała w ten sposób dotacje na inwestycje na łączną kwotę ponad 31,2 mln zł.

Tab. 11. Inwestycje w Gminie Nowe Ostrowy zrealizowane przy dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład

Lp.	Inwestycja	Kwota przyznanego dofinansowania	Data ogłoszenia wyników
1.	Modernizacja sieci drogowej w północnej części Gminy Nowe Ostrowy.	7 220 000,00 zł	25.10.2021
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej w msc. Nowe Ostrowy, Wołodrza i Grodno oraz sieci wodociągowej w msc. Nowe Ostrowy–etap II wraz z modernizacją Oczyszczalni Ścieków	6 080 000,00 zł	30.05.2022
3.	Przebudowa, modernizacja i remont dróg w miejscowości Nowe Ostrowy	5 000 000,00 zł	30.05.2022
4.	Przebudowa boiska sportowego w miejscowości Ostrowy	2 000 000,00 zł	14.07.2022
5.	Poprawa infrastruktury drogowej na terenach związanych z byłym PGR em Ostrowy poprzez przebudowę drogi powiatowej nr 2183E	2 000 000,00 zł	15.09.2023
6.	Przebudowa i remont dróg gminnych i powiatowych na terenie Gminy Nowe Ostrowy wraz z modernizacją infrastruktury technicznej drogowej	8 000 000,00 zł	07.10.2023
7.	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Nowe Ostrowy	943 920,00 zł	04.12.2023

Źródło: opracowanie własne.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Nowe Ostrowy na lata 2026-2032 zgodnie z uchwałą nr XXV/175/26 Rady Gminy Nowe Ostrowy z dnia 31 marca 2026 roku w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Nowe Ostrowy na lata 2026-2032. Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Nowe Ostrowy pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

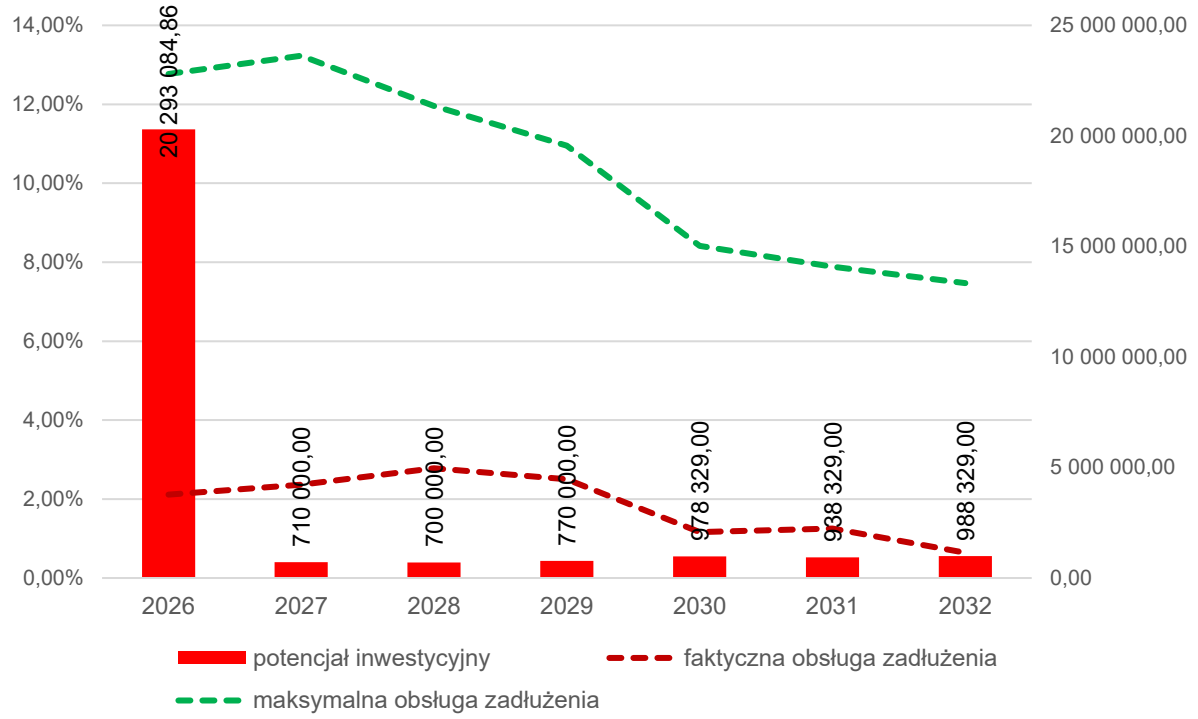

Ryc. 21. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Nowe Ostrowy na lata 2026-2032.

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały nr XXV/175/26 Rady Gminy Nowe Ostrowy z dnia 31 marca 2026

Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny na lata 2025-2032 wyniesie około 25,4 mln zł, z czego w 2026 roku wydatkowane niemal 20,3 mln zł. Największą zaplanowaną inwestycją będą Odnawialne źródła energii w Gminie Nowe Ostrowy, łączne nakłady finansowe wyniosą prawie 8,2 mln zł.

Należy mieć na względzie, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy przedstawia również bezpieczne szacunkowe wartości.

CZĘŚĆ 4: SYTUACJA SPOŁECZNA

4.1. Demografia

Sytuacja demograficzna stanowi podstawowy czynnik kształtujący dynamikę oraz kierunek rozwoju społeczno-gospodarczego. Wzrost demograficzny wpływa zarówno na zasobność kapitału ludzkiego, a co za tym idzie na potencjał danego rynku pracy, jak i na ilość relacji międzyludzkich, które są szczególnie istotnym elementem pozwalającym budować silny kapitał społeczny. Sytuacja demograficzna oraz prognozy demograficzne stanowią podstawę do programowania działań przez lokalne samorządy w wieloletnich perspektywach. Są zatem kluczowym czynnikiem w kontekście rozwoju lokalnego oraz planowania strategicznego.

Zgodnie z danymi GUS Gmina Nowe Ostrowy w 2024 roku liczyła 3 173 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię jednostki wynoszącą 71,56 km^2 skutkowało gęstością zaludnienia na poziomie 44 os./km^2, przy średniej dla obszaru powiatu wynoszącej 101 os./km^2. Niższym poziomem koncentracji przestrzennej ludności w powiecie odznaczały się Gminy: Oporów (35 os./km^2), Dąbrowice (38 os./km^2), Łanięta (38 os./km^2) oraz Bedlno (40 os./km^2).

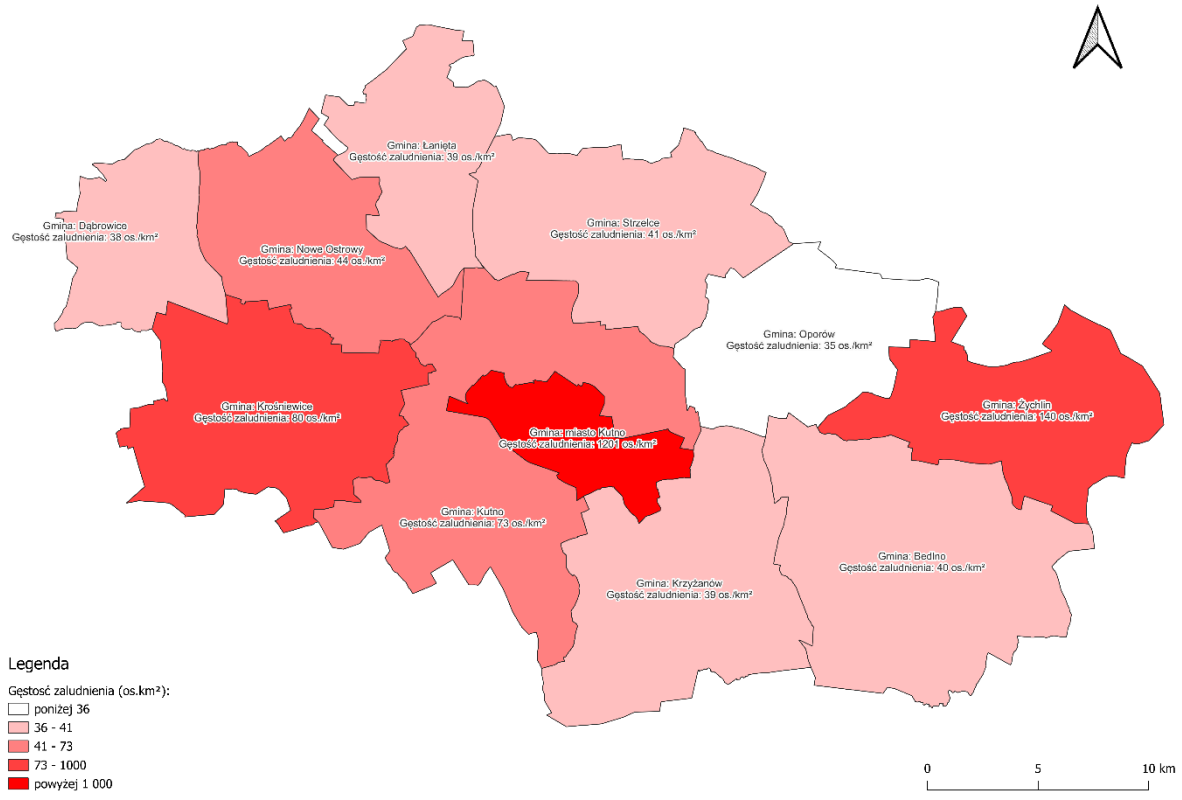

Ryc. 22. Gęstość zaludnienia w powiecie kutnowskim w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

W latach 2020–2024 liczba mieszkańców powiatu kutnowskiego uległa zmniejszeniu z 93 670 do 89 709 osób. Tym samym wskaźnik średniej dynamiki, opisujący średnioroczną zmianę liczby mieszkańców, przyjął wartość 98,9%, co oznacza, że w analizowanym okresie liczba osób zamieszkujących obszar powiatu ulegała zmniejszeniu o średnio 1,1%. Największą pod względem liczby mieszkańców jednostką w obrębie powiatu było miasto Kutno, w którym liczba mieszkańców uległa zmniejszeniu z 42 377 do 40 349 osób, wskutek czego wskaźnik średniej dynamiki przyjął wartość 98,8%. W 2024 roku osoby zamieszkujące miasto Kutno stanowiły 45% ludności powiatu kutnowskiego. W analizowanym okresie wskaźnik średniej dynamiki dla Gminy Nowe Ostrowy przyjął wartość 99,1%, co wskazuje na ubytek ludności zbliżony do średniej dla powiatu kutnowskiego, a jednocześnie korzystniejszy niż w przypadku takich gmin jak Bedlno (98,4%) czy Żychlin (98,5%). W tym czasie liczba osób zamieszkujących gminę zmniejszyła się z 3 296 do 3 173 osób. W 2024 roku mieszkańcy Gminy Nowe Ostrowy stanowili ok. 4% ludności powiatu kutnowskiego.

Tab. 12. Zmiany liczby ludności w gminach powiatu kutnowskiego oraz grupy porównawczej w latach 2020-2024

JST	2020	2021	2022	2023	2024	udział w 2024 r.	średnia dynamika
powiat kutnowski	93 670	92 544	91 563	90 671	89 709	100%	98,9%
Miasto Kutno	42 377	41 754	41 231	40 723	40 349	45%	98,8%
Bedlno	5 314	5 207	5 116	5 075	4 989	6%	98,4%
Dąbrowice	1 830	1 808	1 811	1 783	1 760	2%	99,0%
Krośniewice	8 022	7 922	7 813	7 720	7 613	8%	98,7%
Krzyżanów	4 053	4 043	4 013	4 005	3 984	4%	99,6%
Kutno	8 869	8 875	8 888	8 968	8 910	10%	100,1%
Łanięta	2 272	2 238	2 209	2 186	2 154	2%	98,7%
Nowe Ostrowy	3 296	3 261	3 241	3 200	3 173	4%	99,1%
Oporów	2 446	2 418	2 431	2 415	2 365	3%	99,2%
Strzelce	3 798	3 785	3 743	3 720	3 686	4%	99,3%
Żychlin	11 393	11 233	11 067	10 876	10 726	12%	98,5%
grupa porównawcza	3 404	3 370	3 346	3 326	3 302	4%	99,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na liczbę ludności w jednostkach samorządu terytorialnego wpływ mają dwa czynniki: przyrost naturalny i saldo migracji. Przyrost naturalny stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami żywymi a zgonami. Saldo migracji natomiast jest różnicą pomiędzy liczbą osób, które w danym okresie zameldowały się na danym obszarze, a liczbą osób wymeldowanych.

W celu osiągnięcia porównywalności pomiędzy różnymi jednostkami samorządu terytorialnego zdecydowano się na ujęcie przyrostu naturalnego i salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.

W 2024 roku wskaźnik przyrostu naturalnego przybrał dla województwa łódzkiego wartość –6,45. Jego niższym poziomem odznaczał się powiat kutnowski, dla którego średnia wartość wyniosła –9,3. W jego obrębie najniższymi wartościami omawianego wskaźnika odznaczały się Gmina Bedlno (–15,32) oraz miasto Kutno (–10,67). Dla Gminy Nowe Ostrowy wskaźnik przybrał wartość –8,18, co plasuje gminę poniżej średniej dla powiatu, lecz powyżej wartości odnotowanych w najbardziej depopulacyjnych jednostkach. Jedyną jednostką w obrębie omawianego powiatu, w której odnotowano dodatnią wartość wskaźnika przyrostu naturalnego, była Gmina Dąbrowice (6,76). Warto przy tym zwrócić uwagę, że w Gminie Nowe Ostrowy w latach 2020–2024 odnotowano poprawę omawianego wskaźnika — jego średnia zmiana wyniosła +0,82, co jest jedną z korzystniejszych dynamik w całym powiecie.

W województwie łódzkim, oprócz ujemnego przyrostu naturalnego, odnotowano także ujemne saldo migracji. Wskaźnik opisujący jego poziom w relacji do liczby mieszkańców przybrał dla regionu wartość –0,6. Wyższą dynamiką odpływu mieszkańców ze względu na migracje odznaczał się powiat kutnowski, dla którego omawiany wskaźnik przybrał wartość –2. Wśród gmin powiatu najniższym relatywnym poziomem migracji odznaczały się Gminy Łanięta (–7,4) oraz Oporów (–7,1). Dla Gminy Nowe Ostrowy wskaźnik salda migracji wyniósł –0,9, co sytuuje gminę blisko średniej dla województwa i znacznie powyżej średniej dla powiatu. Dodatkowo, w latach 2020–2024 odnotowano poprawę tego wskaźnika — jego średnia zmiana wyniosła +0,83, co jest jedną z bardziej pozytywnych tendencji w skali całego powiatu.

W gminie Nowe Ostrowy obserwuje się ujemny przyrost naturalny, spowodowany przede wszystkim malejącą liczbą urodzeń przy jednoczesnym wzroście liczby zgonów. Niski przyrost naturalny nie jest cechą wyróżniającą gminę na tle kraju. Polki decydują się na macierzyństwo coraz później. Najpopularniejszym modelem rodziny jest model 2+2, jednak coraz częściej pary decydują się na jedno dziecko.

Postępujące starzenie się społeczeństwa tworzy nowe wyzwania dla systemu opieki społecznej i zdrowotnej. W Gminie Nowe Ostrowy najistotniejszymi problemami dotykającymi osoby starsze są: choroby związane z wiekiem, brak wsparcia ze strony rodziny, samotność, niedostateczny dostęp do usług opiekuńczych oraz problemy finansowe dotyczące zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych.

Tab. 13. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Nowe Ostrowy w latach 2020-2024 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2024 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2020 r.	2024 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2020 r.
województwo łódzkie	-6,45	-0,08	-0,60	0,03
powiat kutnowski	-9,30	-0,13	-2,00	0,08
Miasto Kutno	-10,67	-0,45	-1,10	0,65
Bedlno	-15,32	0,21	-0,40	-0,60
Dąbrowice	6,76	-0,51	3,40	-0,13
Krośniewice	-8,23	0,14	-5,60	-0,23
Krzyżanów	-4,26	0,71	-2,50	-1,18
Kutno	-4,48	0,13	0,00	-1,50
Łanięta	-8,74	-0,53	-7,40	-1,75
Nowe Ostrowy	-8,18	0,82	-0,90	0,83
Oporów	-8,74	-1,27	-7,10	-1,48
Strzelce	-5,94	0,15	-2,40	-1,00
Żychlin	-10,10	-0,03	-2,40	1,05
grupa porównawcza	-5,31	0,12	-3,08	-0,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza wskaźników demograficznych wskazuje na niekorzystne tendencje rozwojowe w Gminie Nowe Ostrowy, przejawiające się w ubytku ludności wynikającym przede wszystkim z ujemnego przyrostu naturalnego. Proces ten świadczy o postępującym starzeniu się populacji oraz ograniczonej zdolności do reprodukcji demograficznej, co w dłuższej perspektywie może prowadzić do osłabienia lokalnego rynku pracy oraz zmniejszenia popytu na usługi publiczne. Na tle powiatu kutnowskiego Gmina wypada jednak relatywnie korzystnie — zarówno pod względem tempa ubytku liczby mieszkańców, jak i poprawiających się tendencji w zakresie przyrostu naturalnego i salda migracji.

Grupą istotnie wpływającą na rozwój demograficzny oraz gospodarczy danego obszaru są osoby w wieku kreatywnym (25–34 lat). Grupa ta jest szczególnie istotna ze względu na wysokie prawdopodobieństwo założenia rodziny przez jej przedstawicieli w relatywnie niedługim czasie oraz wyboru „miejsca do życia", rozumianego jako kwestię zakupu mieszkania oraz podjęcia stałej pracy. W 2020 roku udział ludności w wieku kreatywnym w stosunku do ludności ogółem w Gminie Nowe Ostrowy wynosił 11,89%. W tym czasie średnia dla województwa łódzkiego wynosiła 12,64%, a dla powiatu kutnowskiego – 12,17%. Pomiędzy 2020 a 2024 rokiem udział osób w wieku 25–34 lata w strukturze ludności we wszystkich analizowanych jednostkach zmalał. W tym czasie wartość wskaźnika dla Gminy Nowe Ostrowy wyniosła 11,25%, przy średniej dla województwa łódzkiego wynoszącej 11,23% i dla powiatu kutnowskiego – 10,62%. Gmina Nowe

Ostrowy odznacza się zatem jedną z korzystniejszych dynamik spadku udziału omawianych osób w ludności ogółem na tle powiatu i województwa — dynamika wyniosła 95%, podczas gdy powiat odnotował 87%.
Obok osób w wieku kreatywnym równie istotną grupą wpływającą na sytuację demograficzną i gospodarczą danego obszaru są osoby w wieku poprodukcyjnym. Wysoki udział seniorów w danej społeczności wiąże się z koniecznością zwiększenia wydatków w takich obszarach jak zdrowie czy usługi społeczne oraz koniecznością dostosowania infrastruktury i sektora usług społecznych do ich potrzeb. W 2020 roku wskaźnik opisujący stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym przybrał dla Gminy Nowe Ostrowy wartość 28,5%, a zatem poniżej średniej dla województwa łódzkiego (32,1%) i powiatu kutnowskiego (32,9%). W 2024 roku natomiast jego wartość dla Gminy wyniosła 33,8%, podczas gdy średnia dla województwa kształtowała się na poziomie 36,2%, a dla powiatu – 37,9%. Gmina Nowe Ostrowy odznacza się zatem niskim na tle powiatu i regionu poziomem obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym w relacji do osób w wieku produkcyjnym. Jednocześnie dynamika wzrostu tego wskaźnika między 2020 a 2024 rokiem wyniosła 119%, co jest wartością wyższą niż dla województwa (113%) i powiatu (115%), co wskazuje na szybsze niż w otoczeniu narastanie obciążeń demograficznych.

Tab. 14. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Nowe Ostrowy w 2020 i 2024 roku na tle powiatu i województwa

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)					
	2020	2024	dynamika	2020	2024	dynamika
województwo łódzkie	12,64	11,23	89%	32,10	36,20	113%
powiat kutnowski	12,17	10,62	87%	32,90	37,90	115%
Nowe Ostrowy	11,89	11,25	95%	28,50	33,80	119%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014–2024 w Gminie Nowe Ostrowy zaszły istotne zmiany w strukturze demograficznej ludności według ekonomicznych grup wieku. Obserwowane zmiany wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa, wyrażający się spadkiem udziału najmłodszych grup wiekowych przy jednoczesnym wzroście odsetka osób w wieku poprodukcyjnym.

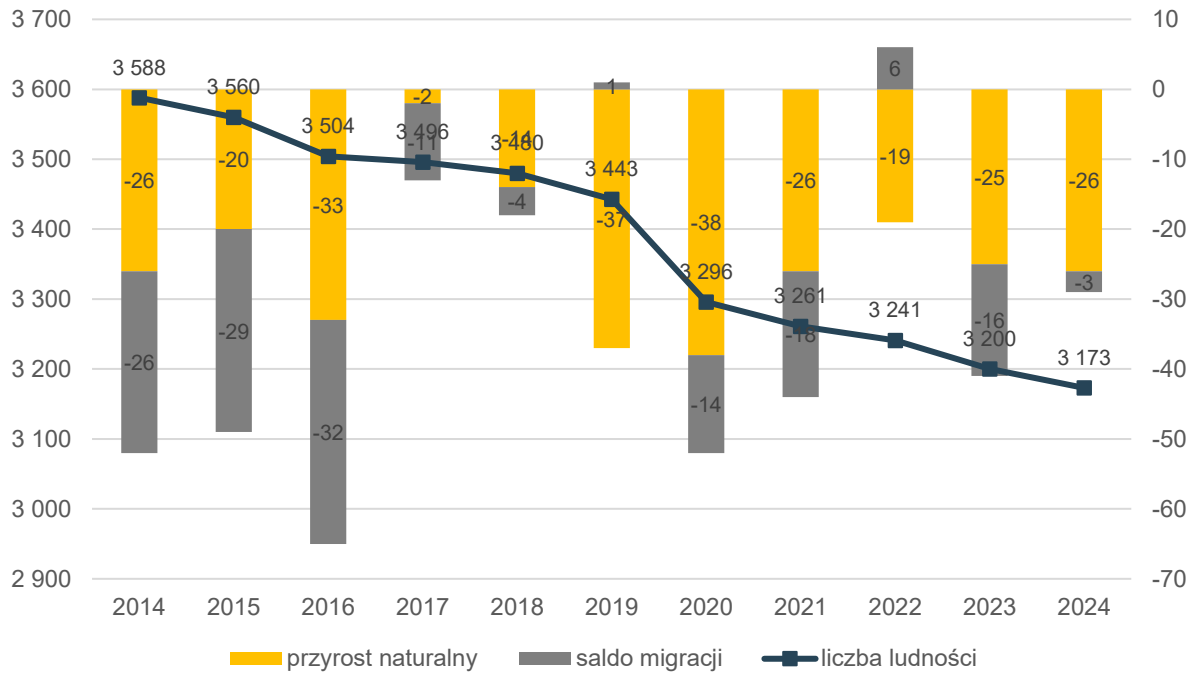

Ryc. 22. Struktura ludności w Gminie Nowe Ostrowy w latach 2014-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z prognozami demograficznymi Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2027–2037 przewiduje się spadek liczby mieszkańców Gminy Nowe Ostrowy z 3 022 do 2 566 osób, co oznacza ubytek o ok. 15%. Prognozowane zmiany wskazują na istotne przekształcenia w strukturze wieku ludności, obejmujące wyraźny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (z 447 do 352, tj. o 21%) oraz znaczące ograniczenie populacji w wieku produkcyjnym mobilnym, tj. 18–44 lata (z 930 do 773, tj. o 17%). Jednocześnie przewiduje się jedynie nieznaczne zmniejszenie liczby osób w wieku poprodukcyjnym (z 840 do 835), przy jednoczesnym dynamicznym wzroście liczby mieszkańców w wieku powyżej 80 lat — z 165 do 227 osób, co oznacza wzrost o 38%. Prognoza ta wskazuje na pogłębiający się proces starzenia się społeczeństwa oraz wzrost udziału najstarszych grup wiekowych, co będzie miało istotne konsekwencje dla systemu usług społecznych, rynku pracy oraz lokalnej polityki rozwojowej.

4.2. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny stanowi termin z pogranicza ekonomii i socjologii. Rozumieć go należy jako element procesu produkcji i życia w zorganizowanym społeczeństwie, którego wartość opiera się na wzajemnych relacjach i zaufaniu jednostek. Dzięki kapitałowi społecznemu, ludzie mogą osiągać większe korzyści ekonomiczne. Uważa się, że występuje silna korelacja pomiędzy poziomem kapitału społecznego, a produktywnością gospodarki.

Żłobki i przedszkola

Rola żłobków oraz przedszkoli w lokalnej społeczności polega na umożliwieniu rodzicom szybszego powrotu na rynek pracy, w związku ze zwolnieniem ich z konieczności sprawowania opieki nad dziećmi, a także na ich wzajemnej integracji, co korzystnie wpływa na budowanie kapitału społecznego.

W Gminie Nowe Ostrowy do końca 2025 roku nie funkcjonowała żadna placówka opieki dla dzieci do lat 3. W 2024 roku złożono wniosek do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego o dofinansowanie utworzenia 22 miejsc opieki w ramach programu Aktywny Maluch 2022–2029. Gmina pozyskała środki z KPO. W ramach inwestycji nastąpi adaptacja pomieszczeń w budynku Szkoły Podstawowej w Ostrowach oraz jej rozbudowa, w wyniku czego powstanie Gminny Klub Dziecięcy „Bajkowy Zakątek" o łącznej powierzchni użytkowej 241,17 m^2. Otwarcie placówki zaplanowane jest na 1 września 2026 roku.

Na terenie Gminy Nowe Ostrowy funkcjonuje jedno Gminne Przedszkole w Ostrowach, w ramach którego prowadzone są trzy oddziały: dla 3-latków, 4-latków oraz 5-latków. W roku szkolnym 2023/2024 (od stycznia do sierpnia 2024 roku) do przedszkola uczęszczało 63 dzieci — 32 dziewczynki i 31 chłopców. Od września do grudnia 2024 roku liczba ta zmniejszyła się do 56 dzieci. Kadrę placówki tworzą 4 nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin, 2 nauczyciele współorganizujący proces kształcenia oraz specjaliści: pedagog, pedagog specjalny, logopeda, nauczyciel języka angielskiego i nauczyciel religii. Przedszkole realizuje liczne programy dydaktyczne i proekologiczne.

Warto dodać, że oddział przedszkolny dla dzieci sześcioletnich funkcjonuje również przy Szkole Podstawowej im. Bohaterów Bitwy nad Bzurą w Imielnie, co poszerza dostępność edukacji przedszkolnej na terenie Gminy.

W latach 2020–2024 odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Nowe Ostrowy systematycznie wzrastał — z 62,3% w 2020 roku do 96,6% w 2024 roku. Jest to dynamika wyraźnie korzystniejsza od średnich dla grupy porównawczej (wzrost z 71,9% do 85,0%), powiatu kutnowskiego (z 75,0% do 91,0%) oraz województwa łódzkiego (z 85,9% do 96,1%). W 2024 roku Gmina Nowe Ostrowy osiągnęła poziom zbliżony do średniej wojewódzkiej, co stanowi znaczącą poprawę w stosunku do punktu wyjścia z 2020 roku, gdy wskaźnik był wyraźnie poniżej wszystkich punktów odniesienia.

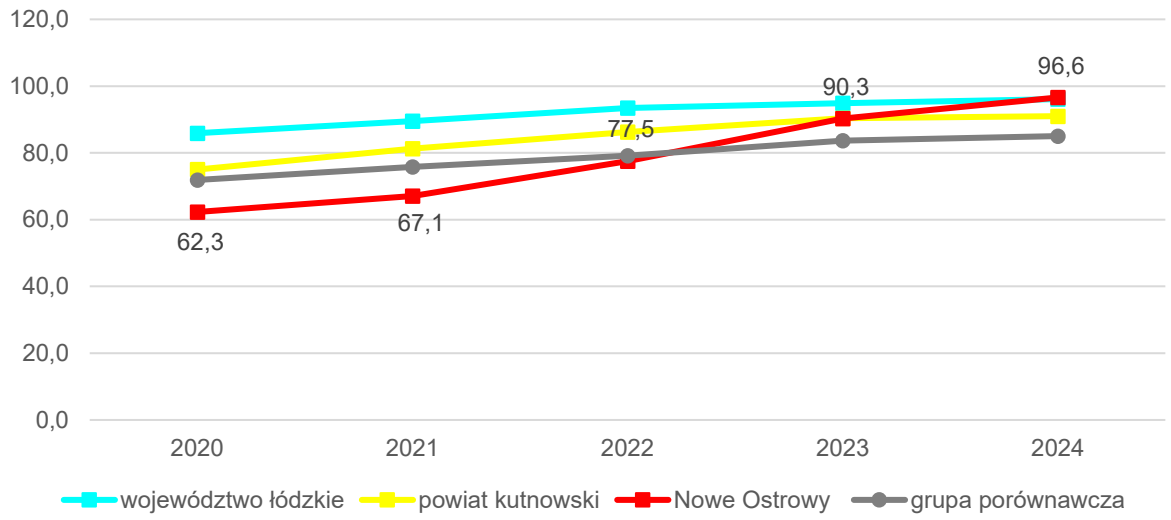

Ryc. 23. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Nowe Ostrowy. na tle grupy porównawczej, powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Szkoły

Dostęp do dobrej edukacji stanowi jeden z głównych filarów rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki. Jest to również czynnik szczególnie istotny dla rozwoju dzieci, a co za tym idzie – lokalnej społeczności. Szkoły, oprócz funkcji edukacyjnej, odpowiedzialne są również za kształtowanie postaw moralnych podopiecznych poprzez monitorowanie ich zachowań, angażowanie do pracy w grupach oraz tworzenie warunków do wzajemnej integracji i socjalizacji.

Na terenie Gminy Nowe Ostrowy funkcjonują 2 szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa im. Mieczysławy Butler w Ostrowach oraz Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Bitwy nad Bzurą w Imielnie.

Szkoła Podstawowa im. Mieczysławy Butler w Ostrowach jest większą z obu placówek, kształcącą ponad 150 uczniów w klasach I–VIII, z funkcjonującym przy niej oddziałem przedszkolnym. Szkoła zatrudnia kadrę pedagogiczną z pełnymi kwalifikacjami, w której przeważają nauczyciele dyplomowani. Placówka dysponuje rozbudowanym zapleczem wspomagającym rozwój uczniów, obejmującym świetlicę szkolną (czynną w godzinach 6:45–15:30), stołówkę, bibliotekę oraz opiekę logopedyczną. Aktywnie działa Samorząd Uczniowski oraz Szkolne Koło Krajoznawczo-Turystyczne.

Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Bitwy nad Bzurą w Imielnie jest placówką mniejszą, skupiającą uczniów z okolicznych miejscowości. Szkoła prowadzi oddział przedszkolny oraz osiem oddziałów klasowych. Placówka zapewnia wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, zajęcia logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne i rewalidacyjne, a dla

uczniów z orzeczeniami – nauczanie indywidualne. Działa tu świetlica i stołówka szkolna. Szkoła aktywnie uczestniczy w życiu lokalnym, kultywując tradycję uroczystości związanych z Bitwą nad Bzurą, które integrują społeczność szkolną i lokalną.

Obie placówki realizują liczne projekty edukacyjne, organizują wycieczki i wyjazdy kulturalne, angażują się w ogólnopolskie akcje oraz konkursy przedmiotowe i artystyczne. Współpracują z rodzicami, instytucjami kultury oraz podmiotami zewnętrznymi, kształtując wszechstronny rozwój uczniów.

Podstawowym celem rozwoju edukacji oraz bazy edukacyjnej w danej jednostce jest zwiększenie jej skuteczności, rozumianej jako rozwój wiedzy i kompetencji uczniów. Najczęściej stosowaną formą weryfikacji ich postępów edukacyjnych są testy, egzaminy i sprawdziany wewnętrzne oraz zewnętrzne. Podstawowy test jakiemu poddawani są uczniowie szkół podstawowych w całej Polsce jest test ósmoklasisty, przeprowadzany pod koniec edukacji podstawowej. W celu zdiagnozowania efektów nauczania w szkołach podstawowych w Gminie Nowe Ostrowy zdecydowano się na porównanie średnich wyników z egzaminu ósmoklasisty w Gminie, powiecie kutnowskim oraz województwie łódzkim.

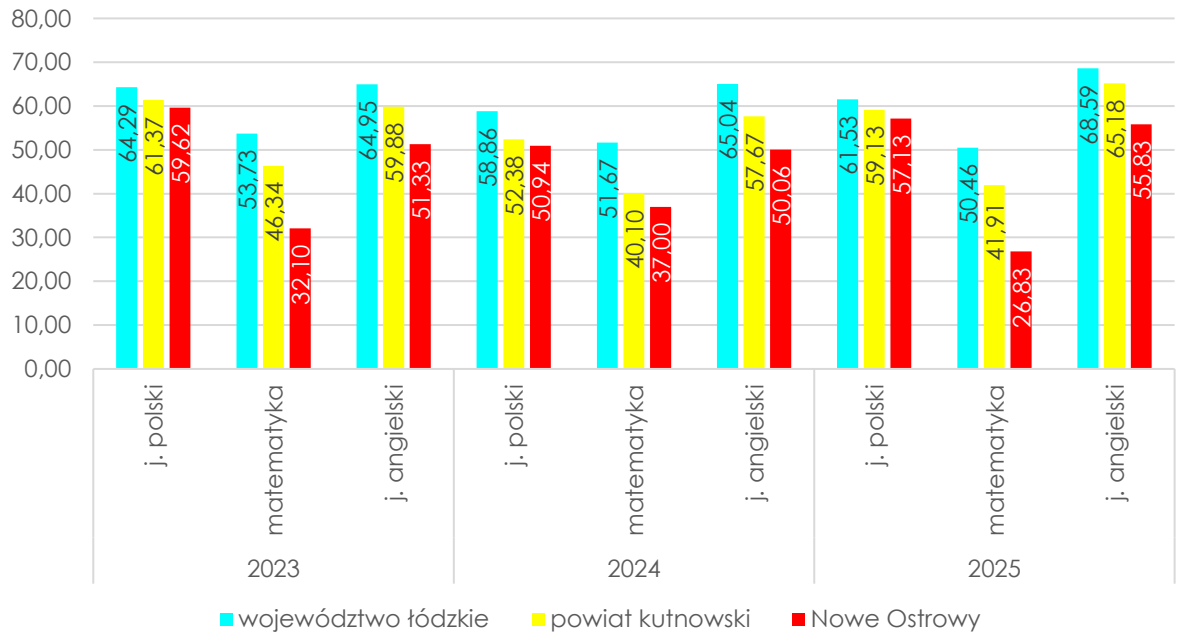

Ryc. 24. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Nowe Ostrowy w latach 2023-2025 na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Łodzi.

Analiza średnich wyników uzyskanych przez uczniów szkół z terenu Gminy Nowe Ostrowy w latach 2023–2025 wskazuje na wyniki poniżej średnich dla powiatu i województwa, przy czym szczególnie wyraźna różnica dotyczy matematyki. Średni wynik z tego przedmiotu w gminie wyniósł odpowiednio 32,1% (2023), 37,0% (2024) i 26,8% (2025), podczas gdy

średnia dla powiatu kształtowała się na poziomie 46,3%, 40,1% i 41,9%. Niższe od powiatowych i wojewódzkich wyniki odnotowano również z języka polskiego i angielskiego.

Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty w podziale na poszczególne placówki wskazuje na znaczące zróżnicowanie między szkołami oraz wyraźną zmienność wyników w kolejnych latach. W latach 2023–2024 Szkoła Podstawowa w Imielnie osiągała wyniki wyższe od SP w Ostrowach we wszystkich trzech obszarach — szczególnie widoczne było to w 2024 roku, kiedy różnica na korzyść Imielna wyniosła ponad 25 punktów procentowych z języka polskiego oraz ponad 20 pp. z języka angielskiego i matematyki. W 2025 roku sytuacja uległa jednak odwróceniu — SP w Ostrowach uzyskała wyraźnie lepsze wyniki z języka polskiego (60,6% wobec 49,1%) oraz języka angielskiego (61,5% wobec 42,6%), natomiast SP w Imielnie nadal osiągała wyższe wyniki z matematyki (34,3% wobec 23,6%). Warto podkreślić, że wysoka zmienność wyników, szczególnie widoczna w przypadku SP w Imielnie, może wynikać z małej liczebności roczników przystępujących do egzaminu — w niewielkich placówkach wynik kilku uczniów ma istotny wpływ na średnią całej szkoły, co utrudnia formułowanie jednoznacznych wniosków o trendach. Niezależnie od wahań między placówkami, wyniki obu szkół pozostają poniżej średnich dla powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego, co wskazuje na potrzebę systemowego wsparcia procesu dydaktycznego w gminie, ze szczególnym uwzględnieniem nauczania matematyki.

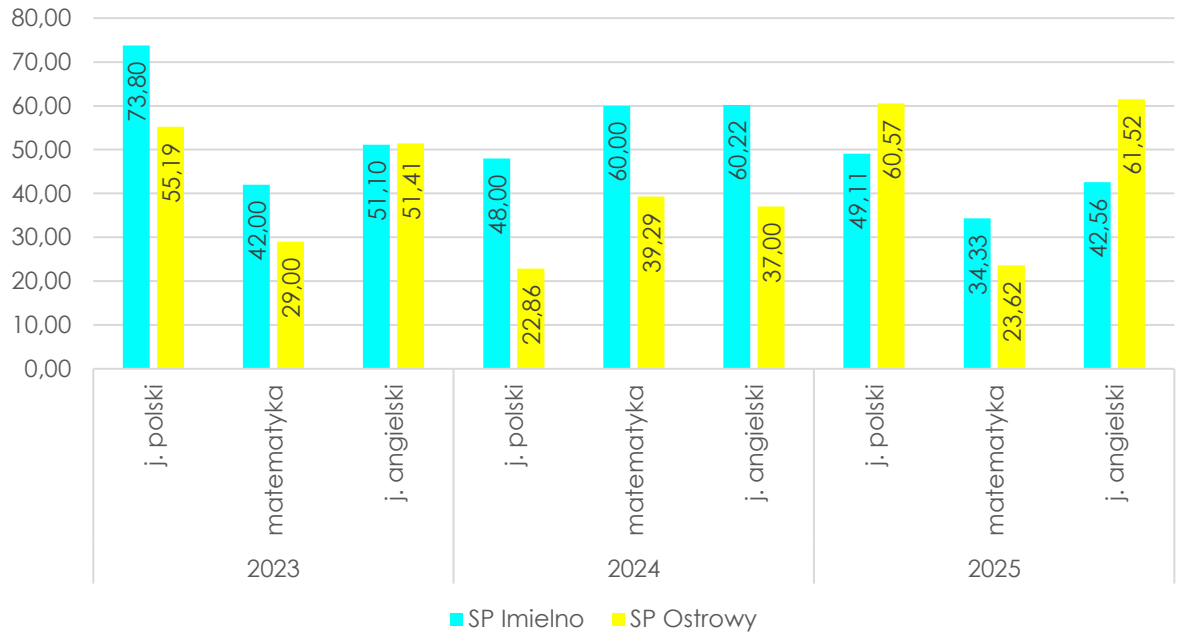

Ryc. 25. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Nowe Ostrowy w latach 2023-2025w podziale na szkoły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Łodzi.

W latach 2020–2024 wydatki Gminy Nowe Ostrowy w dziale 801 (oświata i wychowanie) systematycznie wzrastały — z 5 365 084 zł w 2020 roku do 9 376 348 zł w 2024 roku. Szczególnie wyraźny wzrost nastąpił w ostatnim roku analizowanego okresu, kiedy wydatki majątkowe osiągnęły poziom 1 433 126 zł, co wiązało się m.in. z inwestycją w kompleks oświatowy. W tym czasie subwencja oświatowa pokrywała od 55% (2020) do ok. 56% (2024) łącznych wydatków na oświatę, co oznacza, że znacząca część kosztów funkcjonowania placówek oświatowych finansowana jest ze środków własnych Gminy.

Tab. 15. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Nowe Ostrowy w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
WYDATKI OGÓŁEM	5 365 084,45	5 955 460,92	6 592 457,05	6 849 980,81	9 376 347,77
Wydatki bieżące	5 347 084,45	5 786 020,92	6 499 061,55	6 834 605,81	7 943 221,67
Wydatki majątkowe	18 000,00	169 440,00	93 395,50	15 375,00	1 433 126,10
SUBWENCJA OŚWIATOWA	2 940 485,00	3 047 488,00	3 133 719,00	3 479 798,00	5 235 016,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Nowe Ostrowy

Kultura i sport

Kultura w lokalnej społeczności pełni m.in. funkcje: integracyjną, edukacyjną, komunikacyjną, tożsamościową, rozrywkową, twórczą, ekonomiczną czy społeczną. Szczególnie istotne z punktu widzenia jednostki samorządu terytorialnego są funkcje społeczne, związane z regulację norm, obyczajów i kodów kulturowych, a zatem wpływające na kształtowanie kapitału społecznego oraz funkcje integracyjne, przez które rozumieć należy zdolność kultury do tworzenia poczucia wspólnoty poprzez tworzenie wspólnych przeżyć i doświadczeń. Dodatkowo, kultura pełni ważną rolę poprzez dostarczanie lokalnym społecznościom możliwości spędzania wolnego czasu, wzbogaconego o elementy twórcze, innowacyjne lub edukacyjne.

Działalność w zakresie kultury na terenie Gminy Nowe Ostrowy realizowana jest przede wszystkim przez Gminną Bibliotekę Publiczną, zlokalizowaną pod adresem Nowe Ostrowy 80A, w budynku przystosowanym dla osób z niepełnosprawnościami. W 2024 roku księgozbiór biblioteki liczył 16 608 woluminów, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca stanowiło 5,2 woluminu. Na przestrzeni lat 2020–2024 zasoby biblioteczne systematycznie rosły — w 2020 roku księgozbiór wynosił 16 320 woluminów (4,8 na mieszkańca). W roku 2024 zarejestrowanych było 280 czytelników, a liczba wypożyczeń na zewnątrz wyniosła 5 101 woluminów. Biblioteka gromadzi zbiory w systemie bibliotecznym SOWA SQL, udostępnia katalog on-line, miesięczne kody dostępu do platformy Legimi oraz korzysta z zasobów Biblioteki Narodowej „ACADEMICA". W 2024 roku placówka otrzymała dofinansowanie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w wysokości 5 000 zł w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0., a łączny budżet biblioteki wyniósł 144 110 zł. Biblioteka aktywnie

organizuje wydarzenia kulturalne i edukacyjne, m.in. warsztaty plastyczne i rękodzielnicze, spotkania autorskie, lekcje biblioteczne oraz akcje promujące czytelnictwo wśród dzieci i dorosłych.

Uzupełnieniem oferty kulturalnej jest Świetlica Środowiskowa w Ostrowach-Cukrowni, pełniąca istotną rolę w animacji życia społeczno-kulturalnego Gminy. W świetlicy funkcjonuje siłownia oraz Gminna Wypożyczalnia Rowerów. Przy świetlicy działają dwie grupy artystyczne: zespół wokalny OKTAWA oraz grupa rękodzieła artystycznego, skupiające aktywnych mieszkańców Gminy.

Oferta Świetlicy ma charakter całoroczny i obejmuje zróżnicowane formy aktywności skierowane zarówno do dzieci, młodzieży, jak i seniorów. Przez cały rok organizowane są ponadto wyjazdy kulturalno-rozrywkowe do kin, teatrów, na koncerty i festiwale.

Świetlica Środowiskowa realizuje swoje zadania w ścisłej współpracy z Gminną Biblioteką Publiczną, Urzędem Gminy, szkołami i przedszkolem gminnym, sołtysami, Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy oraz lokalnymi ośrodkami kultury, co sprzyja integracji środowiska lokalnego i poszerzaniu oferty skierowanej do mieszkańców.

Istotną rolę w życiu społeczno-kulturalnym Gminy odgrywają dwa Kluby Seniora „Senior+": w Ostrowach-Cukrowni oraz w Imielnie. W 2024 roku z oferty Klubu w Ostrowach-Cukrowni skorzystało łącznie 663 uczestników — w ramach zajęć wokalnych, rękodzieła artystycznego, gimnastycznych, kulinarnych, kosmetycznych i tanecznych. Klub w Imielnie zrzeszał 18 klubowiczów, a z jego siłowni skorzystało dodatkowo 200 osób niezrzeszonych. Oba kluby aktywnie współpracują ze Świetlicą Środowiskową i Gminną Biblioteką Publiczną przy organizacji wspólnych przedsięwzięć — w 2024 roku łączna liczba uczestników działań realizowanych przez wszystkie trzy instytucje wyniosła 5 927 osób.

Do szczególnie ważnych wydarzeń integracyjno-kulturalnych w gminie należy Sołtysiada — impreza plenerowa organizowana cyklicznie przy boisku w Ostrowach-Cukrowni. Wydarzenie organizowane jest przez Urząd Gminy we współpracy z sołectwami oraz kołami gospodyń i gospodarzy wiejskich. Gmina organizuje ponadto dożynki gminne, uroczystości patriotyczne przy pomniku w Ostrowach-Cukrowni (3 maja, 1 września, 11 listopada) oraz Przeglądy Piosenki Wojskowej i Patriotycznej dla dzieci i młodzieży.

W zakresie kultury fizycznej i sportu na terenie Gminy Nowe Ostrowy działa jedyny klub sportowy — Ludowy Klub Sportowy „Ostrovia" w Ostrowach, upowszechniający kulturę fizyczną poprzez organizację rozgrywek piłki nożnej w ramach rozgrywek Łódzkiego Związku Piłki Nożnej. W 2024 roku zakończona została kompleksowa przebudowa boiska sportowego w Ostrowach, obejmująca przebudowę płyty boiska z trawy, montaż bramek, piłkochwytów i wiat dla zawodników rezerwowych, budowę bieżni, skoczni do skoku

w dal i trójskoku oraz budowę nowego pawilonu z szatniami i zapleczem socjalnym. Obiekt uzyskał dopuszczenie przez Łódzki Związek Piłki Nożnej do rozgrywek seniorów na poziomie A klasy.

Infrastruktura sportowa i rekreacyjna Gminy obejmuje ponadto: boisko wielofunkcyjne typu Orlik w Ostrowach (stan dobry, użytkowane przez uczniów oraz przez innych mieszkańców w dni pracy animatora sportu), boisko wielofunkcyjne przy szkole w Imielnie (stan dość dobry, zmodernizowane w 2022 roku), boisko sportowo-rekreacyjne do piłki nożnej i siatkówki w Nowych Ostrowach (40×20 m, wybudowane w 2020 roku), boisko sportowo-rekreacyjne w Bzówkach (30×16 m), boisko sportowo-rekreacyjne w Niechcianowie (32×18 m, wraz z boiskiem do siatkówki plażowej), siłownię w Świetlicy Środowiskowej, siłownię w Bibliotecznym Centrum Kultury i Edukacji w Nowych Ostrowach, siłownie zewnętrzne w Ostrowach-Cukrowni, Nowych Ostrowach i Bzówkach (Otwarta Strefa Aktywności) oraz place zabaw w miejscowościach Miksztal, Grodno, Grochów, Wola Pierowa, Ostrowy-Cukrownia, Nowe Ostrowy i Bzówki.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo stanowi fundament stabilności i rozwoju. Zapewnia mieszkańcom poczucie ochrony, wpływa na ich zdrowie i dobrostan, sprzyja współpracy, angażowaniu się w życie wspólnoty oraz pozytywnie wpływa na rozwój gospodarczy i społeczny JST.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych Gminy.

Za zapewnienie bezpieczeństwa na terenie Gminy Nowe Ostrowy odpowiadają funkcjonariusze Komisariatu Policji w Krośniewicach, podległego pod Komendę Powiatową Policji w Kutnie. W 2024 roku policjanci wykonali łącznie 654 służby patrolowe i obchodowe na terenie Gminy. W zakresie przestępczości kryminalnej wszczęto 38 postępowań przygotowawczych — o 15 mniej niż w roku poprzednim, co odpowiada dynamice na poziomie 72% i świadczy o wyraźnym spadku przestępczości tego rodzaju. Odnotowano natomiast 3 przestępstwa o charakterze gospodarczym wobec 1 w 2023 roku. W 2024 roku ujawniono również 3 przypadki prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości, podczas gdy w roku poprzednim było ich 9. W zakresie ruchu drogowego odnotowano 6 wypadków i 19 kolizji, w których zginęły 2 osoby, a 6 zostało rannych. Dzielnicowi Komisariatu Policji w Krośniewicach skierowali w 2024 roku 11 wniosków o leczenie odwykowe do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Na terenie Gminy wszczęto 9 procedur „Niebieskich Kart", wobec 23 w roku poprzednim, co wskazuje na wyraźny spadek liczby interwencji związanych z przemocą domową. Funkcjonariusze jednostki ściśle współpracują z Zespołem Interdyscyplinarnym przy Urzędzie Gminy Nowe Ostrowy oraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Na terenie Gminy Nowe Ostrowy funkcjonuje pięć jednostek OSP: w Bzówkach, Grochowie, Imielnie, Ostrowach-Cukrowni oraz Woli Pierowej, zrzeszających łącznie 115 członków czynnych, 7 honorowych i 15 wspierających. Dwie spośród nich — OSP Grochów oraz OSP Ostrowy-Cukrownia — włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, co oznacza, że ich obszarem działania jest cały powiat kutnowski. W 2024 roku OSP Ostrowy-Cukrownia uczestniczyła w 35 akcjach ratowniczych, w tym 13 pożarach i 20 miejscowych zagrożeniach. OSP Grochów brała udział w 18 akcjach, w tym 4 pożarach i 13 miejscowych zagrożeniach. Pozostałe jednostki — OSP Imielno, OSP Bzówki oraz OSP Wola Pierowa — nie uczestniczyły w działaniach ratowniczo-gaśniczych, odnotowując jedynie wyjazdy gospodarcze.

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne

Jednym z elementów otoczenia wewnętrznego Gminy są organizacje pozarządowe działające na jej obszarze. Ich liczba odzwierciedlać może stopień zaangażowania społecznego mieszkańców w sprawy publiczne. W celu analizy stanu sektora NGO w Gminie Nowe Ostrowy zdecydowano się na przeliczenie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców oraz porównanie sytuacji Gminy z obszarem powiatu kutnowskiego, województwa łódzkiego oraz średnią dla grupy porównawczej.

W 2020 roku omawiany wskaźnik dla Gminy Nowe Ostrowy przybrał wartość 2,43, a zatem poniżej średniej dla województwa łódzkiego (3,64), powiatu kutnowskiego (3,35) oraz grupy porównawczej (4,01). We wszystkich analizowanych jednostkach wartość wskaźnika w kolejnych latach stale wzrastała. W 2024 roku w Gminie Nowe Ostrowy odnotowano jego wartość na poziomie 3,15, podczas gdy średnia dla województwa wynosiła 4,28, dla powiatu — 4,14, a dla grupy porównawczej — 4,48. Gmina Nowe Ostrowy charakteryzuje się zatem na tle porównywanych jednostek najniższą wartością omawianego wskaźnika, przy czym dystans do średnich referencyjnych utrzymuje się na zbliżonym poziomie przez cały analizowany okres.

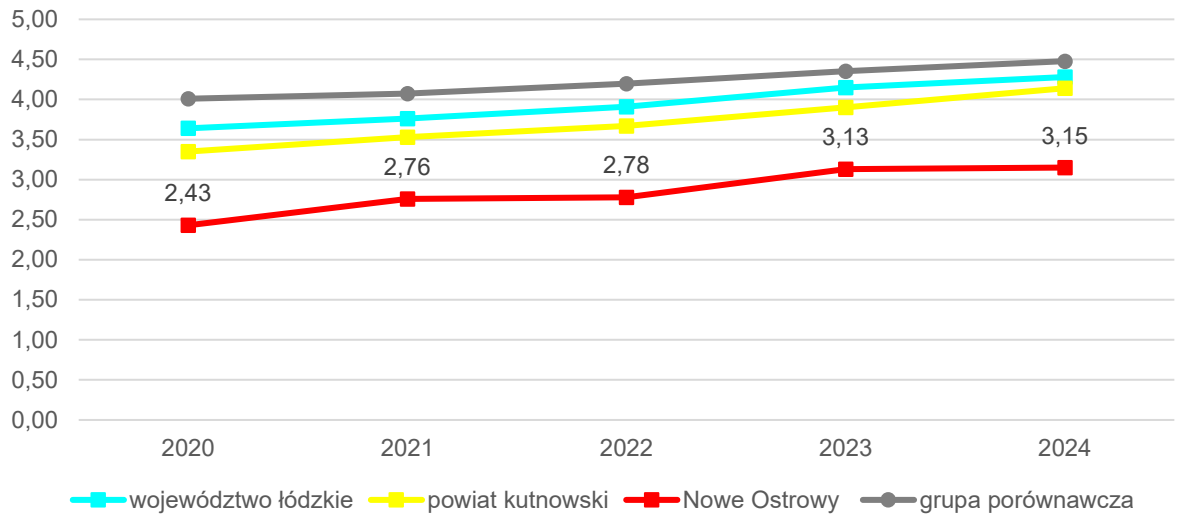

Ryc. 26. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w Gminie Nowe Ostrowy na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy wymienić należy przede wszystkim Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy, które aktywnie uczestniczy w organizacji wydarzeń kulturalnych i integracyjnych, m.in. Sołtysiadzie oraz Przeglądzie Piosenki Wojskowej i Patriotycznej, a także Ludowy Klub Sportowy „Ostrovia" w Ostrowach oraz Związek Emerytów i Rencistów. Szczególną rolę w życiu społeczności lokalnych odgrywają koła gospodyń wiejskich (KGW). Jak wskazuje ustawa o kołach gospodyń wiejskich stanowią one dobrowolne, niezależne od administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, samorządną społeczną organizację mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich. Odgrywają one również kluczową rolę w propagowaniu lokalnych tradycji i zwyczajów. Według danych Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich w Gminie Nowe Ostrowy działają:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Nowych Ostrowach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ostrowach,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Imielnianki" w Imielnie,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Na Zakręcie" w Grodnie,
- Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich w Bzówkach,
- Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich w Grochowie.

Instrumentem służącym kształtowaniu polityki współpracy z organizacjami pozarządowymi jest Wieloletni Program współpracy na lata 2026 - 2029 Gminy Nowe

Ostrowy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Dokument określa zasady oraz obszary współpracy pomiędzy gminą a działającymi na jej terenie podmiotami, stanowiąc jednocześnie podstawę przyznawania organizacjom dotacji z budżetu Gminy. W 2025 roku w ramach programu ogłoszono konkurs ofert na wsparcie realizacji zadania publicznego Gminy Nowe Ostrowy w 2025 roku z zakresu działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

Gmina Nowe Ostrowy należy do Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie Rozwoju Gmin „Centrum", zrzeszającej dwanaście gmin z obszaru powiatów kutnowskiego i łęczyckiego o łącznej liczbie ludności ok. 58,7 tys. osób. Celem działalności LGD jest wspieranie rozwoju obszarów wiejskich gmin zrzeszonych poprzez opracowanie i realizację Lokalnej Strategii Rozwoju, zwiększanie partycypacji społecznej, zachowanie i promocję dziedzictwa kulturowego oraz wymianę informacji. Dla LGD opracowana została Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023–2027, określająca następujące cele strategiczne:

- wspólne działania na rzecz wyzwań klimatycznych — racjonalne zarządzanie zasobami naturalnymi i dbałość o środowisko,
- wspólne działania na rzecz budowania tożsamości lokalnej poprzez wykorzystanie i rozpowszechnianie potencjału kulturowego i turystycznego regionu,
- wspólne działania na rzecz budowania atrakcyjnej i przyjaznej przestrzeni do pracy i życia na terenach wiejskich regionu.

Gmina Nowe Ostrowy jest również członkiem Związku Gmin Regionu Kutnowskiego (ZGRK), działającego od 1993 roku. Związek zrzesza łącznie 12 podmiotów; 8 gmin powiatu kutnowskiego (Bedlno, Dąbrowice, Krośniewice, Krzyżanów, Łanięta, Nowe Ostrowy, Oporów, Strzelce), 3 gminy powiatu łęczyckiego (Góra Świętej Małgorzaty, Witonia, Grabów) oraz Miasto Kutno. Organami Związku jest zgromadzenie pełniące funkcję stanowiącą i kontrolną, w skład którego wchodzą wójtowie, burmistrzowie i prezydent gmin członkowskich oraz Zarząd, będący organem wykonawczym. Najważniejsze zadania ZGRK obejmują działania proekologiczne zapewniające zrównoważony rozwój regionu, restrukturyzację regionu w celu pełnego wykorzystania potencjału ludzkiego i rzeczowego, budowę i modernizację infrastruktury technicznej i społecznej, w tym dróg, kanalizacji, wodociągów i obiektów oświatowych, a także pozyskiwanie i wdrażanie projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, w tym unijnych, na rzecz gmin członkowskich. Związek z powodzeniem zrealizował szereg projektów inwestycyjnych, obejmujących m.in. kolejne etapy budowy i modernizacji dróg gminnych, termomodernizację obiektów użyteczności publicznej, wdrożenie odnawialnych źródeł energii oraz rozwój infrastruktury społecznej, edukacyjnej i turystycznej w ramach programu Polski Ład. Członkostwo w ZGRK stanowi dla Gminy

Nowe Ostrowy istotny instrument pozyskiwania środków zewnętrznych oraz realizacji zadań przekraczających możliwości pojedynczej Gminy.

4.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna stanowi element istotnie wpływający na jakość życia oraz przewidywaną długość życia. Dostęp do dobrej opieki zdrowotnej wpływać może pozytywnie również na rozwój gospodarczy, poprzez ograniczenie negatywnych skutków chorób i kontuzji oraz związane z tym zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród lokalnej społeczności. Mając na uwadze występujące w Polsce zjawisko starzenia się społeczeństwa służba zdrowia odgrywa też znaczną rolę w związku ze szczególnym popytem na jej usługi wśród seniorów.

Najbliższym szpitalem dla mieszkańców Gminy Nowe Ostrowy jest Kutnowski Szpital Samorządowy im. dr Antoniego Troczewskiego w Kutnie, oddalony od siedziby Gminy o ok. 16 km.

Na obszarze Gminy Nowe Ostrowy funkcjonuje jedna placówka podstawowej opieki zdrowotnej – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wołodrzy, powszechnie zwany Ośrodkiem Zdrowia. W placówce działają również dwie poradnie specjalistyczne: ginekologiczna oraz stomatologiczna. Personel medyczny liczył w 2024 roku 4 lekarzy, 2 pielęgniarki, położną oraz pomoc stomatologiczną. Udzielane porady dotyczą najczęściej chorób przewlekłych, takich jak cukrzyca, nadciśnienie tętnicze, niewydolność serca i miażdżyca, a także schorzeń układu oddechowego, pokarmowego, ruchu i skóry. W 2024 roku zakończono kompleksowy remont budynku Ośrodka Zdrowia, obejmujący wymianę instalacji centralnego ogrzewania, elektrycznej, kanalizacyjnej oraz wodociągowej. Na terenie Gminy funkcjonują punkt apteczny w Nowych Ostrowach.

Gmina Nowe Ostrowy odznacza się stosunkowo niską koncentracją osób korzystających z pomocy społecznej. W 2024 roku z różnych form pomocy społecznej skorzystało łącznie 367 osób, co stanowiło 11,91% ogółu mieszkańców Gminy. Głównymi przyczynami korzystania z pomocy były bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm oraz przemoc.

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację usług społecznych jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowych Ostrowach (GOPS). Działalność GOPS obejmuje szeroki katalog zadań z zakresu polityki społecznej, w tym wypłatę zasiłków stałych, okresowych i celowych, dożywianie, pomoc materialną dla uczniów, kierowanie do domów pomocy społecznej, obsługę systemu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, realizację programów rządowych takich jak dodatki osłonowe i bon energetyczny, a także wspieranie rodzin i pieczę zastępczą. Ośrodek pełni również istotną funkcję w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapewniając obsługę organizacyjną Zespołu

Interdyscyplinarnego. W 2024 roku na terenie Gminy wszczęto 9 procedur „Niebieskich Kart". W tym samym roku zakończono remont siedziby GOPS w Nowych Ostrowach.

W zakresie wsparcia seniorów na terenie Gminy funkcjonują dwa Kluby Seniora „Senior+" — w Ostrowach-Cukrowni oraz w Imielnie. Placówki te realizują zadania aktywizacyjne, zdrowotne i kulturalne, stanowiąc istotne ogniwo lokalnego systemu wsparcia osób starszych.

Gmina pracuje nad utworzeniem Centrum Usług Społecznych w Nowych Ostrowach. Projekt realizowany jest przy dofinansowaniu ze środków Funduszy Europejskich. Celem projektu jest utworzenie nowej jednostki organizacyjnej, która będzie realizować usługi społeczne w sposób zintegrowany i poszerzony względem dotychczasowych działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Centrum Usług Społecznych ma łączyć w jednym miejscu różnorodne formy wsparcia dla mieszkańców Gminy — nie tylko pomoc dla osób w trudnej sytuacji życiowej, ale również działania profilaktyczne i specjalistyczne (m.in. wsparcie psychologiczne, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością), edukacyjne i zdrowotne (warsztaty dotyczące zdrowego odżywiania, pierwszej pomocy, zarządzania czasem i budżetem domowym) oraz zajęcia aktywizacyjne (kursy zawodowe, warsztaty z przedsiębiorczości z poradnictwem zawodowym). Grupę docelową projektu stanowi 127 mieszkańców Gminy. Powstanie CUS wpisuje się w ogólnopolski kierunek deinstytucjonalizacji usług społecznych i stanowi odpowiedź na zidentyfikowane w gminie wysokie zapotrzebowanie na wsparcie środowiskowe.

W celu zobrazowania skali korzystania z pomocy społecznej na tle jednostek porównawczych, przeanalizowano wskaźnik liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności. W latach 2020–2024 wskaźnik ten dla Gminy Nowe Ostrowy przyjmował wartości wyraźnie wyższe niż wszystkie punkty odniesienia. W 2020 roku wyniósł on 957, podczas gdy średnia dla województwa łódzkiego kształtowała się na poziomie 402, dla powiatu kutnowskiego — 573, a dla grupy porównawczej — 456. W kolejnych latach wskaźnik dla Gminy utrzymywał się na zbliżonym poziomie, osiągając najwyższą wartość w 2022 roku (1 040), po czym stopniowo obniżał się do poziomu 893 w 2024 roku. Mimo tej pozytywnej tendencji spadkowej, wartość wskaźnika dla Gminy Nowe Ostrowy pozostaje ponad dwukrotnie wyższa od średniej wojewódzkiej (313 w 2024 roku) oraz istotnie wyższa od średniej powiatowej (454) i grupy porównawczej (360). Wskazuje to na znacząco wyższe niż przeciętne zapotrzebowanie mieszkańców Gminy na wsparcie ze strony systemu pomocy społecznej, co może być powiązane z lokalną strukturą zatrudnienia, poziomem bezrobocia oraz uwarunkowaniami demograficznymi.

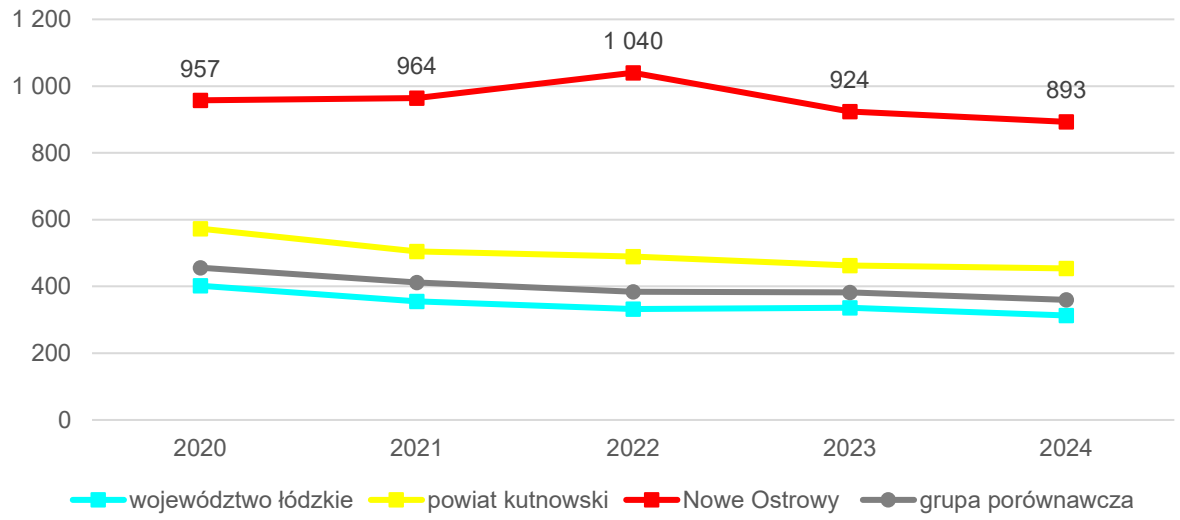

Ryc. 27. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Nowe Ostrowy na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zasady gospodarowania mieniem komunalnym Gminy Nowe Ostrowy określa Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Nowe Ostrowy na lata 2021–2026. Mieszkaniowy zasób Gminy tworzą lokale będące jej własnością. W latach 2022–2024 zasób ten nie uległ większym zmianom. Z uwagi na wiek budynków wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego, stan techniczny większości z nich należy określić jako średni — wymagają one bieżących napraw pokryć dachowych, kominów, obróbek blacharskich oraz stolarki okiennej i drzwiowej. W miarę możliwości finansowych Gmina systematycznie przeprowadza remonty lokali. W 2024 roku wykonano m.in. wymianę drzwi i okien w mieszkaniach w Bzówkach, remont podłóg w Ostrowach i Ostrowach-Cukrowni oraz kompleksowy remont dwóch mieszkań obejmujący przeróbkę instalacji centralnego ogrzewania i wodno-kanalizacyjnej, a także usunięcie pleśni i grzybów ze ścian. W tym samym roku Gmina sprzedała dwa mieszkania na rzecz dotychczasowych najemców.

Istotnym elementem lokalnej polityki mieszkaniowej jest uczestnictwo Gminy Nowe Ostrowy w Społecznej Inicjatywie Mieszkaniowej KZN Ziemi Kutnowskiej Sp. z o.o. z siedzibą w Łaniętach. Spółka, której kapitał zakładowy wynosi 30 000 500 zł, realizuje program budowy przystępnych cenowo mieszkań na wynajem w gminach powiatu kutnowskiego i łęczyckiego. W 2023 roku Gmina Nowe Ostrowy przystąpiła do spółki jako wspólnik, obejmując 60 000 udziałów o łącznej wartości nominalnej 3 000 000 zł, sfinansowanych ze środków Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa przekazanych na początku 2024 roku. W lutym 2024 roku Rada Gminy podjęła uchwałę nr LXII/528/24 w sprawie wniesienia wkładu niepieniężnego do spółki w postaci prawa własności nieruchomości w obrębie geodezyjnym Ostrowy — działek o numerach ewidencyjnych 483–502 o łącznej powierzchni 0,39 ha. Zgodnie z aktualnymi planami inwestycyjnymi SIM KZN Ziemi Kutnowskiej, na wskazanych działkach planowana jest

budowa ok. 50 mieszkań przeznaczonych na wynajem w przystępnych cenach. Inwestycja ta stanowi istotny krok w kierunku zwiększenia dostępności mieszkań na terenie Gminy, odpowiadając na potrzeby mieszkaniowe jej mieszkańców, w szczególności rodzin o średnich dochodach, które nie mają możliwości zakupu własnego lokalu na wolnym rynku.

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy

Szanowni Państwo,

w związku z podjęciem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Nowe Ostrowy, zwracamy się z prośbą o wypełnienie anonimowej ankiety.

Dziękujemy za udział w badaniu. Państwa opinie i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Oceń stopień rozwoju i/lub działalność Gminy i jej mieszkańców we wskazanych obszarach w skali od 1 do 5 poprzez wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli.

W przyjętej skali poszczególne liczby oznaczają następujące oceny: 1 – bardzo zła, 2 – zła, 3 – dostateczna, 4 – dobra, 5 – bardzo dobra. Możliwe jest także zaznaczenie odpowiedzi *Nie dotyczy/nie mam zdania*. Oceniane elementy zostały podzielone na sześć obszarów: społeczeństwo, gospodarka, środowisko i przestrzeń, infrastruktura techniczna, turystyka i rekreacja oraz edukacja i kultura.

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO						
Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja społeczna, inicjatywy oddolne)						
skuteczność działania pomocy społecznej						
dostęp do podstawowej opieki medycznej						
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej						
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy						
dostęp do żłobków/klubów dziecięcych						
wsparcie osób starszych (np. domy pomocy społecznej, kluby seniora)						
wsparcie osób niesamodzielnych (np. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)						
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy						
bezpieczeństwo publiczne						
dostępność architektoniczna budynków administracji publicznej						

OBSZAR: GOSPODARKA						
Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
atrakcyjność inwestycyjna						
możliwość uzyskania zatrudnienia						
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem						
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej						
funkcjonowanie transportu zbiorowego						
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami						
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)						
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej						
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym						

OBSZAR: ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
estetyka (czystość przestrzeni publicznych)						
jakość powietrza						
oferta działań wspierających ochronę środowiska (np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła)						
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających						
infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)						
dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)						
czystość terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)						
świadomość ekologiczna mieszkańców						
system odbioru odpadów						
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)						
walory środowiska przyrodniczego						
rozwój odnawialnych źródeł energii						

OBSZAR: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA						
Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
stan dróg						
mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)						
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem samochodów osobowych i ciężarowych						
dostępność sieci wodociągowej						
dostępność sieci kanalizacyjnej						
dostępność sieci gazowej						
dostępność szerokopasmowego Internetu						

OBSZAR: TURYSTYKA I REKREACJA						
Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
atrakcyjność turystyczna						
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej						
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)						
poziom bazy gastronomicznej						
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych						
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywy dla transportu samochodowego)						
jakość istniejących ścieżek rowerowych						
jakość istniejących chodników						
oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci						
oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży						
oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych						
oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów						
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów						

OBSZAR: EDUKACJA I KULTURA						
Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy / nie mam zdania
dostęp do edukacji przedszkolnej						
jakość edukacji przedszkolnej						
jakość infrastruktury przedszkolnej						
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych						
jakość edukacji w szkołach podstawowych						
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, itp.)						
dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (dojazd)						
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach						
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach						
dodatkowa oferta w szkołach (koła zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia, itp.)						
organizacja dowozu dzieci do szkół						
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych						
dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia, itp.)						
działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w Nowych Ostrowach						
działalność świetlic wiejskich						

Część II

Proszę o zaznaczenie 5 punktów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat.

- □ poprawa stanu infrastruktury drogowej (w tym m.in. nawierzchni dróg, przejść dla pieszych)
- □ poprawa/zapewnienie funkcjonowania transportu zbiorowego
- □ rozbudowa ścieżek rowerowych
- □ rozbudowa ciągów pieszych
- □ rozbudowa oświetlenia ulicznego
- □ rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej
- □ rozwój infrastruktury kulturalnej
- □ rozwój terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce, zadrzewienia uliczne)
- □ renowacja zabytków

□ poprawa jakości obsługi mieszkańców i komunikacji z mieszkańcami

□ budowa/modernizacja sieci wodociągowej

□ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

□ budowa/rozwój sieci gazowej

□ budowa/modernizacja świetlic wiejskich

□ rozwój przedsiębiorczości: ułatwianie zakładania/prowadzenia działalności gospodarczej (w tym ulgi)

□ rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego

□ poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych

□ poprawa funkcjonowania systemu gospodarki odpadami

□ zwiększenie dostępu do Internetu

□ wsparcie budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy

□ zwiększenie liczby/utworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3

□ stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi

□ poprawa dostępu do usług medycznych

□ zmniejszenie bezrobocia

□ zwiększenie natężenia działań promocyjnych Gminy

□ inwestycje w rozwój turystyki

□ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych

□ zwiększenie dostępności przedszkoli

□ organizacja/zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

□ poprawa bezpieczeństwa publicznego

□ rozwój oferty kulturalnej i sportowej (imprez, wydarzeń sportowych)

□ aktywizacja osób starszych

□ inny (jaki?)

Część III

Odpowiedz na pytanie, co mogłoby stać się wizytówką Gminy?

Metryczka

Płeć:

- ☐ kobieta
- ☐ mężczyzna
- ☐ osoba niebinarna/nie chcę podawać

Wiek:

- ☐ poniżej 18 lat
- ☐ 18-25 lat
- ☐ 26-35 lat
- ☐ 36-45 lat
- ☐ 46-55 lat
- ☐ 56-65 lat
- ☐ powyżej 65 lat

Status zawodowy/zatrudnienie:

- ☐ uczeń/uczennica lub student/ka
- ☐ rolnik/rolniczka
- ☐ przedsiębiorca/przedsiębiorczyni
- ☐ osoba pracująca (poza rolnictwem i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej)
- ☐ osoba bezrobotna
- ☐ emeryt/ka lub rencista/tka
- ☐ inne (jakie?) .....

Zamieszkanie:

- ☐ jestem mieszkańcem Gminy
- ☐ nie jestem mieszkańcem Gminy

Tabela ewaluacyjna

Cel strategiczny 1: Nowe Ostrowy – gmina dobrze skomunikowana, uporządkowana przestrzennie i przyjazna mieszkańcom					
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK/NIE)**
1.1. Nowoczesna i dostępna infrastruktura techniczna oraz komunikacyjna	• utrzymanie stanu dróg gminnych;				
	• rozwój infrastruktury dla pieszych, w tym chodników, bezpiecznych przejść dla pieszych oraz rozwiązań poprawiających dostępność przestrzeni dla osób starszych i osób ze szczególnymi potrzebami;				
	• rozwój spójnej sieci ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych, łączących miejscowości Gminy, tereny rekreacyjne, obiekty użyteczności publicznej oraz istniejące szlaki ponadlokalne;				

	• rozwój infrastruktury towarzyszącej ruchowi rowerowemu, w tym miejsc odpoczynku, stojaków rowerowych, oznakowania tras i elementów małej architektury;				
	• współpraca z zarządcami dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych w zakresie poprawy stanu technicznego dróg, bezpieczeństwa ruchu oraz zwiększania dostępności komunikacyjnej Gminy;				
	• podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności transportu zbiorowego, w szczególności poprzez współpracę z przewoźnikami oraz dostosowywanie oferty przewozowej do potrzeb mieszkańców;				
	• dalsza rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągowej, w tym stacji uzdatniania wody, w celu poprawy jakości i niezawodności dostaw wody;				

	• dalszy rozwój kanalizacji sanitarnej oraz wspieranie rozwiązań indywidualnych na terenach, na których budowa sieci zbiorczej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub przestrzennie;				
	• wspieranie rozbudowy sieci światłowodowej i zwiększania dostępności szerokopasmowego Internetu na obszarze całej Gminy;				
	• współpraca z gestorami sieci w zakresie możliwości rozwoju sieci gazowej oraz modernizacji i zwiększania niezawodności infrastruktury elektroenergetycznej;				
	• modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań energooszczędnych i poprawiających bezpieczeństwo mieszkańców.				
1.2. Ład przestrzenny i racjonalne zagospodarowanie Gminy	• wdrażanie zapisów Planu Ogólnego Gminy Nowe Ostrowy – podstawowego narzędzia prowadzenia długofalowej polityki przestrzennej;				

	• systematyczna aktualizacja obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dostosowana do zmieniających się potrzeb mieszkańców, przedsiębiorców oraz nowych uwarunkowań prawnych;				
	• wyznaczanie i przygotowywanie terenów przeznaczonych pod rozwój zabudowy mieszkaniowej, w szczególności na obszarach posiadających dostęp do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej;				
	• tworzenie warunków dla rozwoju budownictwa wielorodzinnego, komunalnego i społecznego;				
	• racjonalne wyznaczanie i przygotowywanie terenów aktywności gospodarczej oraz terenów mogących stanowić ofertę dla potencjalnych inwestorów;				
	• analiza możliwości przyszłego zagospodarowania terenów po dawnej cukrowni oraz innych terenów wymagających przekształceń funkcjonalnych;				

	• ograniczanie dalszego rozpraszania zabudowy poprzez koncentrację nowych inwestycji na terenach już wyposażonych w infrastrukturę techniczną lub możliwych do efektywnego uzbrojenia;				
	• ochrona gruntów rolnych o wysokiej wartości produkcyjnej oraz racjonalne gospodarowanie terenami rolniczymi;				
	• uwzględnianie w polityce przestrzennej terenów zagrożonych powodzią, obszarów cennych przyrodniczo oraz lokalnych korytarzy ekologicznych;				
	• porządkowanie struktury własnościowej gruntów w przypadkach niezbędnych dla realizacji inwestycji celu publicznego.				
1.3. Bezpieczna, estetyczna i dostępna przestrzeń publiczna	• zagospodarowanie i modernizacja parków, skwerów, terenów zielonych oraz centrów miejscowości poprzez rozwój zieleni, alejek, miejsc odpoczynku i elementów małej architektury;				

	• wykorzystanie potencjału terenów zielonych i leśnych do tworzenia ścieżek edukacyjnych, spacerowych i rekreacyjnych;				
	• analiza możliwości zagospodarowania terenów związanych z dawną żwirownią w Grodnie oraz innych terenów posiadających potencjał rekreacyjny;				
	• rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, w tym modernizacja istniejących boisk, placów zabaw, siłowni zewnętrznych oraz tworzenie nowych form aktywności sportowej;				
	• podejmowanie działań na rzecz poprawy dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami;				
	• poprawa estetyki przestrzeni publicznej poprzez utrzymanie czystości, rozwój zieleni urządzonej, uporządkowanie przestrzeni centrów miejscowości oraz wyposażanie ich w spójne elementy małej architektury;				

	• modernizacja i doposażanie świetlic wiejskich oraz tworzenie nowych miejsc spotkań w miejscowościach, w których brakuje odpowiedniej infrastruktury integracyjnej;				
	• rozwój nowoczesnych narzędzi zarządzania przestrzenią oraz cyfrowych usług publicznych wspierających sprawną komunikację pomiędzy samorządem a mieszkańcami;				
	• wspieranie rozwoju infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, w tym modernizacja i doposażanie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych oraz podnoszenie kwalifikacji strażaków;				
	• rozwój systemów i rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo w przestrzeni publicznej;				
	• wzmacnianie systemu ochrony ludności, obrony cywilnej i odporności Gminy na sytuacje kryzysowe oraz zagrożenia militarne;				

	• rozwijanie współpracy pomiędzy samorządem, OSP, Policją, organizacjami społecznymi i mieszkańcami w zakresie profilaktyki i reagowania na sytuacje kryzysowe.				

Cel strategiczny 2: Wysoka jakość środowiska i bezpieczeństwo klimatyczne Gminy Nowe Ostrowy					
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK/NIE)**
2.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi i wodnymi	• ochrona cennych zasobów przyrodniczych, kompleksów leśnych, terenów zielonych oraz różnorodności biologicznej Gminy;				
	• zachowanie i odpowiedzialne wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, z uwzględnieniem ich funkcji ekologicznych, rekreacyjnych i edukacyjnych;				
	• podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz ograniczania źródeł ich zanieczyszczenia;				
	• rozwój i modernizacja infrastruktury służącej zapewnieniu				

	odpowiedniej jakości wody, w szczególności poprzez modernizację stacji uzdatniania wody oraz niezbędnych urządzeń i instalacji;				
	• rozwój małej retencji oraz zwiększanie zdolności Gminy do zatrzymywania i racjonalnego wykorzystywania wód opadowych i roztopowych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów narażonych na suszę i zagrożenie powodziowe;				
	• podejmowanie działań na rzecz modernizacji, odbudowy i właściwego utrzymania urządzeń melioracyjnych, rowów oraz cieków wodnych, we współpracy z właściwymi podmiotami;				
	• rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, w tym terenów zieleni, zadrzewień, zbiorników retencyjnych oraz innych rozwiązań opartych na przyrodzie;				
	• budowa i rozwój Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych oraz dalsze doskonalenie systemu gospodarowania odpadami;				
	• zwiększanie odporności infrastruktury komunalnej i przestrzeni publicznych na ekstremalne zjawiska pogodowe oraz uwzględnianie adaptacji do zmian klimatu w planowaniu i realizacji inwestycji;				

	• podejmowanie działań służących ochronie gleb, ograniczaniu degradacji środowiska oraz racjonalnemu gospodarowaniu zasobami naturalnymi.				
2.2. Rozwój postaw proekologicznych i zielonej transformacji	• prowadzenie systematycznej edukacji ekologicznej mieszkańców, obejmującej m.in. ochronę przyrody, gospodarkę odpadami, oszczędzanie wody, jakość powietrza oraz adaptację do zmian klimatu;				
	• organizacja szkoleń, spotkań, warsztatów, prelekcji i kampanii informacyjnych promujących odpowiedzialne postawy wobec środowiska;				
	• rozwój edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, w tym poprzez tworzenie ścieżek edukacyjnych oraz organizację zajęć i inicjatyw wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze;				
	• wspieranie mieszkańców w podejmowaniu działań służących poprawie efektywności energetycznej budynków oraz ograniczaniu wykorzystania nieefektywnych i wysokoemisyjnych źródeł ciepła;				
	• wspieranie racjonalnego rozwoju odnawialnych źródeł energii, z uwzględnieniem uwarunkowań przestrzennych, środowiskowych i krajobrazowych Gminy;				
	• zwiększanie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i				

	infrastruktury komunalnej poprzez termomodernizację, modernizację źródeł ciepła oraz zastosowanie energooszczędnych technologii;				
	• rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach i infrastrukturze publicznej, w tym instalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła, magazynów energii oraz innych technologii niskoemisyjnych;				
	• promowanie racjonalnego gospodarowania energią, wodą i surowcami oraz ograniczania ilości wytwarzanych odpadów;				
	• prowadzenie działań informacyjnych dotyczących prawidłowego postępowania ze zużytymi instalacjami i urządzeniami wykorzystującymi odnawialne źródła energii, w tym możliwości ich odzysku, recyklingu i właściwego zagospodarowania;				
	• pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację przedsięwzięć związanych z efektywnością energetyczną, odnawialnymi źródłami energii, edukacją ekologiczną i ograniczaniem emisji.				

Cel strategiczny 3: Wzmocnienie potencjału gospodarczego i atrakcyjności Gminy Nowe Ostrowy					
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK/NIE)**
3.1. Aktywizacja gospodarcza i wzmacnianie potencjału przedsiębiorczości mieszkańców	• aktywne pozyskiwanie inwestorów poprzez tworzenie i promocję oferty inwestycyjnej Gminy oraz bezpośrednią współpracę z podmiotami zainteresowanymi prowadzeniem działalności gospodarczej;				
	• podejmowanie działań na rzecz gospodarczego wykorzystania terenów po dawnej Cukrowni Ostrowy;				
	• przygotowywanie i rozwój terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, z uwzględnieniem ich dostępności komunikacyjnej oraz możliwości wyposażenia w niezbędną infrastrukturę techniczną;				
	• tworzenie korzystnych warunków do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności mikro i małych przedsiębiorstw oraz działalności usługowej;				

	• stosowanie dostępnych instrumentów wspierających powstawanie nowych miejsc pracy i realizację inwestycji na terenie Gminy, w tym możliwych do zastosowania preferencji i zachęt lokalnych;				
	• współpraca z przedsiębiorcami, instytucjami rynku pracy i otoczenia biznesu w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców oraz dostosowywania ich kwalifikacji do zmieniających się potrzeb rynku pracy;				
	• wspieranie mieszkańców w zdobywaniu nowych kwalifikacji, przekwalifikowaniu zawodowym oraz podejmowaniu działalności gospodarczej, w tym osób odchodzących z rolnictwa;				
	• wspieranie rozwoju i modernizacji gospodarstw rolnych oraz dostosowywania działalności rolniczej do zmieniających się uwarunkowań ekonomicznych, technologicznych i środowiskowych;				

	• wspieranie dywersyfikacji źródeł dochodów gospodarstw rolnych oraz rozwoju działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich;				
	• rozwijanie współpracy z sąsiednimi samorządami, instytucjami publicznymi i podmiotami gospodarczymi na rzecz wspólnych przedsięwzięć wspierających rozwój gospodarczy i rynek pracy.				
3.2. Wykorzystanie potencjału turystycznego, rekreacyjnego i dziedzictwa Gminy	• rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej opartej na lokalnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i kulturowych;				
	• wspieranie zagospodarowania Zespołu Dworsko-Parkowego w Imielnie oraz wykorzystania jego potencjału dla rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych;				
	• podejmowanie działań na rzecz ochrony, odnowy i nadawania nowych funkcji zabytkom oraz obiektom posiadającym wartość historyczną i kulturową;				

	• wykorzystanie dziedzictwa kolejowego Gminy, w szczególności kolejki wąskotorowej i zabytkowej infrastruktury kolejowej, do budowania lokalnej oferty turystycznej i edukacyjnej;				
	• analiza możliwości rekreacyjnego wykorzystania dawnej żwirowni w Grodnie i otaczających ją terenów leśnych, z uwzględnieniem uwarunkowań własnościowych, środowiskowych i bezpieczeństwa;				
	• rozwój infrastruktury umożliwiającej aktywne poznawanie Gminy, w tym tras rowerowych, pieszych, przyrodniczych i edukacyjnych oraz miejsc odpoczynku;				
	• budowanie spójnego wizerunku Gminy w oparciu o jej charakterystyczne zasoby oraz prowadzenie działań promujących potencjał gospodarczy, przyrodniczy, rekreacyjny i kulturowy;				

	• organizacja i wspieranie wydarzeń promujących lokalne dziedzictwo, walory przyrodnicze, aktywność mieszkańców i lokalne inicjatywy;				
	• współpraca z organizacjami społecznymi, przedsiębiorcami, właścicielami obiektów i terenów oraz sąsiednimi samorządami przy tworzeniu i promocji oferty turystycznej i rekreacyjnej.				

Cel strategiczny 4: Nowe Ostrowy gminą wspierającą mieszkańców, rozwój młodego pokolenia i aktywność lokalnej społeczności					
Cel operacyjny	**Kierunki działań**	**Jednostka odpowiedzialna**	**Planowany termin wykonania**	**Faktyczny termin wykonania**	**Realizacja (TAK/NIE)**
4.1. Wysoka jakość edukacji i dobre warunki rozwoju młodego pokolenia	• rozwój opieki nad dziećmi do lat 3;				
	• utrzymanie dostępności wychowania przedszkolnego oraz dostosowywanie jego oferty do zmieniającej się liczby dzieci i potrzeb rodzin;				
	• podnoszenie jakości kształcenia, w szczególności poprzez działania odpowiadające na zidentyfikowane potrzeby edukacyjne uczniów;				

	• modernizacja i doposażanie szkół oraz rozwój ich zaplecza dydaktycznego;				
	• tworzenie i doposażanie pracowni umożliwiających prowadzenie zajęć praktycznych, technicznych, cyfrowych i rozwijających kompetencje uczniów;				
	• rozwój infrastruktury sportowej przy placówkach oświatowych, w tym podejmowanie działań na rzecz budowy hali sportowej oraz poprawy jakości istniejącej bazy sportowej;				
	• poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych, umożliwiających dzieciom i młodzieży rozwijanie zainteresowań, uzdolnień i kompetencji;				
	• organizacja zajęć, półkolonii oraz innych form aktywnego i wartościowego spędzania czasu wolnego podczas wakacji i ferii;				
	• rozwój pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz specjalistycznego wsparcia dzieci i młodzieży, adekwatnie do rozpoznanych potrzeb;				
	• wspieranie aktywności społecznej, sportowej, kulturalnej i obywatelskiej dzieci i młodzieży oraz zwiększanie ich udziału w życiu lokalnej społeczności.				
4.2. Bezpieczne i dostępne wsparcie na każdym etapie życia	• rozwój działalności Centrum Usług Społecznych oraz poszerzanie zakresu usług odpowiadających na zmieniające się potrzeby mieszkańców;				

	• rozwój usług opiekuńczych, asystenckich i innych form wsparcia umożliwiających osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom niesamodzielnym jak najdłuższe funkcjonowanie w środowisku lokalnym;				
	• rozwój form wsparcia ułatwiających codzienne funkcjonowanie mieszkańców;				
	• utrzymanie i rozwój lokalnej infrastruktury ochrony zdrowia oraz dostosowywanie zakresu świadczonych usług do potrzeb mieszkańców;				
	• rozwój oferty skierowanej do seniorów, w tym działalności Klubów Seniora oraz innych form aktywizacji, integracji i przeciwdziałania osamotnieniu;				
	• tworzenie warunków do rozwoju opieki nad osobami starszymi i niesamodzielnymi, odpowiadającej na postępujące zmiany struktury demograficznej Gminy;				
	• rozwój działań na rzecz przeciwdziałania ubóstwu, wykluczeniu społecznemu i innym sytuacjom kryzysowym oraz wsparcia rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji;				
	• wspieranie integracji międzypokoleniowej, w tym organizowanie inicjatyw umożliwiających wymianę wiedzy,				

	doświadczeń i umiejętności pomiędzy młodszymi i starszymi mieszkańcami;				
	• pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój i utrzymanie usług społecznych oraz zwiększanie ich trwałości i dostępności.				
4.3. Kultura, sport i aktywność podstawą integracji mieszkańców	• rozwój i różnicowanie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej odpowiadającej potrzebom mieszkańców w różnym wieku;				
	• tworzenie warunków do rozwoju działalności kulturalnej oraz organizacji regularnych zajęć, warsztatów i innych form aktywności dla mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży;				
	• zwiększanie różnorodności dostępnych dyscyplin i form aktywności sportowej oraz wspieranie przedsięwzięć umożliwiających mieszkańcom regularne uczestnictwo w sporcie;				
	• tworzenie atrakcyjnych miejsc integracji i spędzania czasu wolnego, wyposażonych w infrastrukturę umożliwiającą organizację spotkań i aktywności plenerowych;				
	• wspieranie działalności Kół Gospodyń Wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych, stowarzyszeń, klubów i innych grup aktywnych na rzecz lokalnej społeczności;				
	• wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców oraz przedsięwzięć służących aktywizacji i integracji				

	społeczności poszczególnych miejscowości;				
	• organizacja i wspieranie cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i integracyjnych, odpowiadających na potrzeby różnych grup mieszkańców;				
	• rozwój inicjatyw międzypokoleniowych oraz działań służących wzmacnianiu więzi sąsiedzkich, lokalnej tożsamości i poczucia wspólnoty.				